

Staters forhold til Kina

Med vekt på normalisering av forholdet mellom Norge og Kina på 2010 tallet etter Nobels fredspris 2010, og normaliseringen av forholdet mellom Danmark og Kina fra 2009 etter at den daværende danske statsministeren tok imot Dalai Lama.

Magnus Snesrud Jacobsen Brendnes

Masteroppgave i Statsvitenskap

STV-3900

Mai 2018

Sammendrag

Denne oppgaven fokuserer på stater forhold til Folkerepublikken Kina og normaliseringen av forholdet. Oppgaven tar hovedsakelig utgangspunkt i normaliseringen av forholdet mellom statene Norge og Kina, og normaliseringen av forholdet mellom Danmark og Kina. Det blir også drøftet rundt hvordan Kina reagerer i situasjoner der hvor større stater går imot kinesiske egeninteresser.

Denne oppgaven har tatt i bruk en tredelt problemstilling, der hvor den enkelte delen har hatt sitt eget forskningsspørsmål. Oppgaven har undersøkt hvorfor det tok danske myndigheter kortere tid å få på plass et vedtak om normalisering av forholdet til Kina enn norske myndigheter. Oppgaven har gjort rede for kritikk mot den norske og den danske normaliseringsavtalen med Kina. Og oppgaven har undersøkt om de kinesiske reaksjonene som kom i de to situasjonene hvor norske og danske aktører gikk imot egeninteressene til kinesiske myndigheter var unike fenomener, eller ikke. Oppgaven tok i bruk den kvalitative metoden dokumentanalyse for å komme frem til et svar. En stor del av empirien som ble tatt i bruk var nyhetsartikler fra diverse norske og utenlandske nettaviser.

Funn

Ved undersøkelse av de ulike forskningsspørsmålene ble det gjort et par funn, to av disse blir presentert her. For eksempel er det mye som taler for at forskjeller i hva de to nordiske statene eksporterte, kan ha vært en sentral årsak til hvorfor danske myndigheter fikk på plass vedtak om normalisering i løpet av kort tid. Et annet funn er at i situasjoner der hvor en stat med høy grad av makt går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter, opplever de sjeldent noen form for «straff».

Nøkkelord:

- Nobels fredspris 2010
- Kina
- Normalisering
- Makt
- Dalai Lama
- Liu Xiaobo
- Egeninteresser
- Dalai Lama effekten

Innhold

Innhold	3
Kapittel 1: Bakgrunn	5
1.1 Nobels fredspris 2010 til Liu Xiaobo	5
1.2 Varsling om normalisering av forholdet mellom Norge og Folkerepublikken Kina: 2016.....	7
1.3 Danmark-Kina situasjonen 2009 angående Tibet sin åndelige leder Dalai Lama.....	8
1.4 Det norske og det danske normaliseringsdokumentets innhold; likheter og forskjeller.....	10
Kapittel 2: Problemstilling og forskningsspørsmål	12
2.1 Tema.....	12
2.2 Problemstilling	12
2.3 Forskningsspørsmål.....	12
2.4 Oppgavens videre oppbygging	14
Kapittel 3: Teori og begreper	16
3.1 Realisme	17
3.1.1 Egeninteresser innenfor realisme, og den rasjonelle aktør	18
3.1.3 Makt, relativ makt og definering av begrepet makt.....	20
3.2 Liberalisme	22
3.2.1 Liberalismeorienterte aktører	23
3.3 Begreper	25
3.4.1 Menneskerettighetsbegrepet	25
3.3.2 Økonomiske begreper: Bruttonasjonalprodukt og eksport.....	27
3.5 Avslutning teori	30
Kapittel 4: Metode.....	31
4.1 Kvalitativmetode	31
4.1.1 Hvorfor kvalitativmetode blir tatt i bruk for denne oppgaven.....	31
4.1.2 Sentrale forskjeller mellom kvalitativ og kvantitativ metode.....	32
4.2 Dokumentanalyse: hvorfor, og hvilken kunnskap metodetilnærmingen kan gi oss	33
4.2.1 Fordel og ulempe ved bruk av dokumentanalyse, og kvalitativmetode generelt.....	34
4.2.2 Avvik fra dokumentanalyse.....	35
4.3 Ulike typer kilder.....	36
4.4 Kildekritikk.....	37
4.4.1 Metoder for å avsløre useriøse sekundærkilder	38
4.5 Avslutning metode.....	40
Kapittel 5: Besvarelse av forskningsspørsmål.....	41
5.1 Eksport, en mulig årsak for hvorfor hurtig dansk vedtak om normalisering?	43
5.1.1 Norsk og dansk eksport	44
5.1.2 Analyse forskningsspørsmål nr.1	50
5.1.3 Interessant funn vedrørende norsk eksport til Kina, relatert til teorien om egeninteresser ..	54

5.1.4 Avslutning delkapittel 5.1; forskningsspørsmål nr.1	55
5.2; <i>Kritikk av normaliseringsuttalelsene</i>	57
5.2.1 Introduksjon spørsmål 2, har det blitt rettet kritikk mot normaliseringsuttalelsene?	57
5.2.2 Hvem har rettet kritikken, og hva har kritikken deres gått på?	58
5.2.2.1 Kritikk fra danske aktører.....	59
5.2.2.2 Kritikk fra norske aktører vedrørende den norske avtalen	61
5.2.2.3 Likheter og ulikheter mellom kritikk.....	63
5.2.3 Kina sitt syn på menneskerettigheter	64
5.2.4 Avslutning delkapittel 5.2; Forskningsspørsmål nr.2.....	65
5.3 Relativ makt, makt og kinesiske egeninteresser	67
5.3.1 Dalai Lama effekten	68
5.3.2 Makt og relativ makt repetisjon, og aktualisering	69
5.3.3 Kinesiske reaksjoner ved Obama sine møter med Dalai Lama i Washington DC	71
5.3.4 Analyse forskningsspørsmål nr.3 : Dalai Lama effekten og USA.....	73
5.3.5 Avslutning forskningsspørsmål nr. 3.....	76
Kapittel 6: Avslutning og konklusjon.....	78
6.1 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 1	78
6.2 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 2.....	79
6.3 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 3.....	80
6.4 Eventuell videre forskning	81
Kapittel 7: Vedlegg	82
7.1 Vedlegg nr. 1 Det norske normaliseringsdokumentet	82
7.2 Vedlegg nr.2 Det danske normaliseringsdokumentet	83
7.3 Vedlegg nr. 3 The Economic Complexity Observatory	85
7.4 Vedlegg nr.4 Creative commons Sharealike 3.0	85
Kapittel 8: Referanseliste	86

Kapittel 1: Bakgrunn

1.1 Nobels fredspris 2010 til Liu Xiaobo

Den åttende oktober 2010 offentliggjorde den norske Nobelkomiteen at Nobels fredspris 2010 går til den kinesiske dissidenten (dissident er en som tar avstand fra deler av den offisielle politikken¹) Liu Xiaobo. Den norske Nobelkomiteen bestemte seg for å gi fredsprisen til Liu Xiaobo på bakgrunn av hans lange og ikke voldelige kamp for sentrale menneskerettigheter i Folkerepublikken Kina². Fire kjente kinesiske dissidenter hadde blitt nominert til Nobels fredspris 2010, inkludert vinneren Liu Xiaobo. Helt siden det ble allment kjent at Liu Xiaobo, og de tre andre kjente kinesiske dissident var blant de nominerte til fredsprisen 2010, hadde kinesiske myndigheter advart mot å tildele prisen til en kinesisk dissident³.

Allerede den andre februar 2010, to dager etter fristen for nominering advarte Ma Zhaoxu, som har vært en talsmann for utenriksdepartementet i Kina i lang tid, mot en eventuell tildeling av Nobels fredspris 2010 til Liu Xiaobo⁴. Tildelingen av fredsprisen til Liu Xiaobo ble fra kinesisk side sett på som en provokasjon. Liu Xiaobo hadde året før, i 2009, blitt funnet skyldig for brudd på kinesisk lov, dømt og sendt i fengsel⁵. Xiaobo var med andre ord ansett som en kriminell i det kinesiske kommunistpartiet sine øyne⁶. Den jevne kineser fikk ikke høre at Nobels fredspris for første gang hadde blitt tildelt en kinesisk statsborger. Kun i regionen Hongkong ble nyheten om fredsprisen til Liu Xiaobo nevnt i mediene. Internasjonale tv kanaler som CNN og BBC gikk i svart i Kina, og sensurmyndighetene i landet utsende ordre om at ordene «Liu Xiaobo» og «fredspris» ikke skulle bli tatt i bruk i kinesiske sosiale medier⁷.

¹ <https://snl.no/dissident>

² https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2010/press-no.html

³ <https://www.nrk.no/nobel/237-kandidater-til-nobels-fredspris-1.7031796>

⁴ Kina vs. Norge, Side: 206

⁵ <https://www.nrk.no/urix/liu-xiaobo-domt-til-11-ars-fengsel-1.6923020>

⁶ https://www.nrk.no/nobel/_-kina-misfornoyde-med-fredsprisen-1.7328140

⁷ Kina vs. Norge, Side: 222

Den norske Nobelkomiteen

Mye av konflikten mellom statene Norge og Kina skyldes hvordan kinesiske myndigheter valgte å se på den norske Nobelkomiteen. Ifølge kinesiske myndigheter var det ikke Nobelkomiteen som sto bak nominasjonen og tildeling av Nobels fredspris 2010 til Liu Xiaobo, men det norske Stortinget som hadde valgt å tildele denne prisen til Liu. I henhold til Alfred Nobel sitt testament står det at prisen for fredsforkjempere skal deles ut av en komite. Komiteen skal bestå "af fem personer, som væljas af Norska Stortinget"⁸. Komiteens medlemmer blir utnevnt av det norske Stortinget, men selv om Stortinget utpeker medlemmene skal komiteen være et uavhengig organ. Komiteen sitt arbeid skal skje totalt uavhengig, og komiteen skal ikke ta imot instruksjoner eller pålegg fra noen eksterne aktører ved bedømmelse av de nominerte til fredsprisen.

«Straff» mot Norge, og norsk lakseeksport til Kina

Som «straff» for å tildele fredsprisen til Liu Xiaobo valgte myndighetene i Kina å fryse den politiske kontakten mellom de to statene. I lang tid hadde det pågått forhandlinger om en frihandelsavtale mellom Norge og Kina, på bakgrunn av Nobels fredspris tildelingen valgte myndighetene i Kina å fryse forhandlingene⁹. En annen sentral konsekvens som Norge opplevde var at det ble vanskeligere for norske bedrifter å få eksportert sine produkter til det kinesiske markedet, som er verdens største enkeltmarked¹⁰.

Fra kinesisk side ble det truet med handelsboikott av norske produkter på grunn av fredsprisen til Liu Xiaobo¹¹. Selv om det ble truet med handelsboikott av norske produkter ble det aldri igangsatt noen reel handelsboikott ovenfor alt norsk, men noen næringer merket følgende av vanskeligere eksportmuligheter kraftigere enn andre. Det var særlig den norske laksenæringen som merket følgende av de kinesiske reaksjoner. Ifølge Dagens Næringsliv hadde den norske lakseeksporten tidligere en markedsandel i Kina på 90% , etter fredsprisen tildeling til Liu Xiaobo hadde den norske markedsandelen for laks i landet falt ned til et nivå på 1%¹². Den norske laksen ble aldri direkte boikottet, men norsk laks kunne under situasjonen med Kina fort ligge mange uker på lager hos det kinesiske tollvesenet¹³

⁸ <https://www.nobelpeaceprize.org/no/Organisasjon/Den-Norske-Nobelkomite>

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kina-forhandlingene-i-gang/id2568252/>

¹⁰ <https://e24.no/makro-og-politikk/norsk-laks-holdes-igjen-paa-grensen-til-kina/21364316>

¹¹ <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/artikler-og-publikasjoner/ingen-nobel-effekt-forelopig>

¹² <https://www.dn.no/nyheter/2018/02/08/1831/Havbruk/kan-na-en-milliard-i-host>

¹³ <https://e24.no/makro-og-politikk/norsk-laks-holdes-igjen-paa-grensen-til-kina/21364316>

I mai 2012 under et intervju sa den nye tiltredene kinesiske ambassadøren i Norge, Zhao Jun, at det er Norge som måtte ta det første steg for å løse den diplomatiske krisen mellom Norge og Kina: ‘*Som det kinesiske ordtaket sier: Den som startet bråket må avslutte det*¹⁴’

1.2 Varsling om normalisering av forholdet mellom Norge og Folkerepublikken Kina: 2016

Den 19 desember 2016, over 6 år etter nominasjonen og tildeling av nobels fredspris 2010 til den kinesiske dissidenten Liu Xiaobo varslet Solberg regjering om igangsettelse av full normalisering av det bilaterale forholdet mellom statene Norge og Kina¹⁵. I tidsperioden 2010 til 2016 hadde det ikke vært noe politisk kontakt mellom disse to statene.

Under offentliggjøringen av full normalisering sa den daværende norske utenriksministeren Børge Brende at det å få på plass en normalisering av forholdet mellom statene Norge og Kina har stått sentralt i utformingen av den norske utenrikspolitikken siden Solberg regjeringen kom til makten høsten 2013¹⁶. Uttalelsen om full normalisering av forholdet av det bilaterale forholdet mellom Norge og Kina tok form som et firepunktet dokument. Se vedlegg nr.1 i kapittel 7 for normaliseringsdokumentet som helhet.

Normalisering i løpet av 2017

Vedtaket om normalisering av forholdet mellom statene Norge og Kina ble offentligjort i slutten av 2016, det var i løpet av 2017 at vi begynte å se følgende av normaliseringen. På bakgrunn av vedtaket om normaliseringen av forholdet ble det gjennom store deler av 2017 vedtatt en rekke avtaler mellom norske og kinesiske aktører. Aktører i form av både offentlige og private aktører. Eksempler på slike avtaler utført av offentlige aktører er de seks avtalene som den norske statsministeren Erna Solberg skrev under på. Disse seks avtalene ble underskrevet under den norske regjering sitt besøk til den kinesiske hovedstaden Beijing i april 2017¹⁷.

¹⁴ <https://www.dagbladet.no/nyheter/den-som-startet-braket-ma-avslutte-det/63238784>

¹⁵ https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pm_kina/id2524797/

¹⁶ https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pm_kina/id2524797/

¹⁷ <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/erna-solberg/disse-avtalene-signerer-norge-i-kina/a/23965999/>

1.3 Danmark-Kina situasjonen 2009 angående Tibet sin åndelige leder Dalai Lama

Kinas kraftige økonomiske vekst siden starten av 2000 tallet har ført til at folkerepublikken har fått økt innflytelse på den internasjonale politiske arenaen. Kommunistpartiet i Kina tar i mange tilfeller i bruk «straff» som metode når andre stater går imot kommunistpartiets kjerneinteresser. Det at kommunistpartiet valgte å ta i bruk «straff» mot Norge på bakgrunn av fredsprisen til Liu Xiaobo er ikke et unikt fenomen, det finnes en rekke lignende eksempler fra andre stater. Norge er ikke den første nordiske staten som myndighetene i Kina har valgt å «straffe». Den 14 mai 2009 valgte den daværende og nåværende danske statsministeren Lars Løkke Rasmussen (2009-2011, og 2015-nåværende per 6 mars 2018) å møte Tibets åndelige leder, Dalai Lama¹⁸ (*Dalai Lama er en tittel. Den nåværende Dalai Lama, Tenzin Gyatso er den 14 personen som har Dalai Lama tittelen*¹⁹).

Yang Jiechi, kinesisk utenriksminister i perioden 2007-2013, advarte i mars 2009 at hvis statsledere velger å møte/ta imot en Dalai Lama ville det få følger for landet. Jiechi sa på en pressekonferanse i 2009 følgende: *“ Når de (andre stater) utvikler forholdet til Kina, bør andre land ikke tillate at Dalai Lama besøker deres land, og de bør heller ikke tillate at deres territorium brukes av Dalai Lama til å drive separatistisk virksomhet for Tibets uavhengighet*²⁰”. Det kinesiske kommunistpartiet stempler Dalai Lama som en separatist. Dalai Lama krever ikke et direkte uavhengig Tibet, men Lama arbeider for reelt selvstyre i regionen. I henhold til folkerepublikken Kinas grunnlov fra 1954 skal regionen Tibet ha internt selvstyre, med andre ord jobber Dalai Lama for de rettighetene som er spesifisert i grunnloven²¹. I den kinesiske grunnloven fra 1954 artikkel 3, er folkerepublikken Kina en multinasjonalstat og statusen som autonome områder er ifølge grunnloven fra 1954 umistelig. De lokale myndighetene i de autonome områdene kan i henhold til grunnloven vedta særegne reguleringer, men alle slike reguleringer må først bli godtatt av kinesiske myndigheter²²

På en rekke måter kan år 2009 bli sett på som et sentralt år for Folkerepublikken Kina. Folkerepublikken Kina ble opprettet den 1 oktober 1949 etter at det kinesiske

¹⁸ <https://politiken.dk/indland/politik/art4801512/Lars-L%C3%B8kke-modtager-Dalai-Lama>

¹⁹ <https://www.dalailama.com/the-dalai-lama/biography-and-daily-life/brief-biography>

²⁰ <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/kina/kina-advarer-land-mot-aa-motta-dalai-lama/a/551218/>

²¹ <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/kina/kina-advarer-land-mot-aa-motta-dalai-lama/a/551218/>

²² Grunfeld, making of modern Tibet, s: 229

kommunistpartiet hadde kommet seirende ut av den kinesiske borgerkrig²³. Med andre ord var år 2009 Folkerepublikken Kina sitt 60 årsjubileum. I september samme år like før opprettelsen av folkerepublikken, ble det erklært at en innkopiering (kommunistpartiet brukte ordet frigjøring) av områdene Taiwan, Hainan (øy/provins helt sør i Kina), Penghu Qundao (øygruppe i Taiwanstredet) og Tibet inn i Folkerepublikken Kina skulle være topprioritert²⁴.

Det at Dalai Lama og Tibet står sentralt i staters forhold til Kina er ikke et unormalt fenomen. En rekke statsledere, og regjeringer, har de siste årene valgt å ikke møte Dalai Lama når han er på besøk i deres land. For eksempel i 2014 da Dalai Lama var på besøk i Norge valgte den norske statsministeren Erna Solberg (2013-nåværende per mars 2018) og den daværende Stortingspresident Olemic Thommessen (2013-2018) å ikke møte Dalai Lama. Dette valget ble begrunnet i frykten for at et møte med Dalai Lama ville medføre en enda sterkere forverring av det bilaterale forholdet mellom de to statene Norge og Kina²⁵. Det er ikke bare statsledere i mindre stater som Norge som har vært skeptiske til å møte Dalai Lama. For eksempel i 2009 valgte den daværende presidenten i USA, Barack Obama, ikke å møte med Dalai Lama under Lama sitt besøk i Washington²⁶. Selv om det ikke ble noe møte mellom Lama og Obama i 2009, valgte tidligere president Obama å ta imot Dalai Lama i Washington på senere tidspunkter²⁷.

Avslutning kapittel 1.3

I motsetning til situasjonen mellom Norge og Kina som varte i over 6 år, varte bare situasjonen mellom statene Danmark og Kina i noen måneder. Danske myndigheter løste denne krisen ved å si at de fortsatt fullt støtter kommunistpartiets ett-Kina politikk. Danske myndigheter nevnte også at de anser regionen Tibet som en intern del av Kina og anerkjenner kinesisk suverenitet over denne regionen. Det danske Folketinget (parlamentet i Danmark, tilsvarende Stortinget i Norge) hadde hele tiden hatt denne holdningen vedørende Tibet regionen, men valgte å spesifisere at de fastholder det som i mange år har vært dansk status quo vedrørende Tibet regionen²⁸. Disse punktene ble spesifisert i det dansk-kinesiske

²³ <https://snl.no/Kina>

²⁴ Shakya, location 434-435 (Kindle utgave)

²⁵ <https://www.nrk.no/urix/vil-ikke-mote-dalai-lama-1.11657255>

²⁶ <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/6262938/Barack-Obama-cancels-meeting-with-Dalai-Lama-to-keep-China-happy.html>

²⁷ <https://www.nytimes.com/2016/06/16/world/asia/obama-dalai-lama-meeting.html>

²⁸ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

normaliseringsdokumentet. Se vedlegg nr.2 i «*kapittel 7.vedlegg*» for det danske normaliseringsdokumentet som helhet.

1.4 Det norske²⁹ og det danske³⁰ normaliseringsdokumentets innhold; likheter og forskjeller

Samtidig som de to nordiske statene i 2009 og 2016 offentliggjorde at de går inn for normalisering av det bilaterale forholdet til Kina, ble uttalelsene deres offentliggjort som et dokument. Et dokumentet vedrørende normaliseringen av det bilaterale forholdet mellom Norge og Kina, og et dokument vedrørende normalisering av det bilaterale forholdet mellom Danmark og Kina. Hvilke likheter, og eventuelle ulikheter, er det mellom den norske og den danske normaliseringsuttalelsen?

Både det norske og det danske normaliseringsdokumentet starter på en rekke måter relativt likt. Både det norske og det danske dokumentet starter med å snakke om det historiske forholdet mellom deres stat og Kina. Både det danske og det norske dokumentet nevner spesifikt at danske og norske myndigheter var blant de første som anerkjente Folkerepublikken Kina i 1950.

Senere i dokumentene blir norsk og dansk støtte til kinesiske interesser spesifisert. Begge stater spesifiserer i dokumentet at de fortsatt fullt støtter det kinesiske kommunistpartiets ‘‘Ett Kina politikk’’. For Norge og Danmark er ‘‘ett Kina politikken’’ et prinsipp som innebærer at norske og danske myndigheter anerkjenner at det kun finnes et Kina, og skal kun ha offisielle diplomatiske bånd til Folkerepublikken Kina, og ikke til Republikken Kina (annet navn for Taiwan)³¹. Det danske og det norske dokumentet spesifiserer begge to at de fullt støtter kinesisk selvstendighet og kinesisk territoriell integritet. Som nevnt i kapittel 1.3 spesifiserer det danske dokumentet på punktet vedrørende territoriell integritet at danske myndigheter anser Tibet som en intern del av Kina. Det norske dokumentet nevner ikke spesifikt noen region på dette punktet. På slutten av punkt 3 i den norske utalelsen blir det nevnt ‘‘ [The Norwegian Government] *attaches high importance to China's core interests and major*

²⁹ https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/statement_kina.pdf

³⁰ <http://www.ft.dk/samling/20091/almdel/upn/bilag/24/772818/index.htm>

³¹ <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-38285354>

*concerns, will not support actions that undermine them, and will do its best to avoid any future damage to the bilateral relations*³²''

Både den norske og den danske uttalelsen avslutter med å snakke om framtidsutsiktene mellom de to nordiske statene og den kinesiske stat. Det norske dokumentet slutter med å snakke om at både Norge og Kina vil arbeide for å oppnå gjensidig fordelaktig gevinst i en rekke sektorer som handel, kulturutveksling, vitenskapssamarbeid, og lignende sektorer i fremtiden³³. Den danske normaliseringsuttalelsen fra 2009 avslutter med å spesifisere at danske myndigheter ser frem til feiringen av 60 års jubileet for de diplomatiske kontaktene mellom statene Danmark og Folkerepublikken Kina i 2010³⁴.

Avslutning delkapittel 1.4

Det danske og det norske normaliseringsdokumentet har en rekke likheter. Begge to spesifiserer det historiske forholdet mellom statene Norge og Folkerepublikken Kina, og Danmark og Folkerepublikken Kina. Begge dokumentene spesifiserer at danske og norske myndigheter fullt støtter sentral kinesisk innenrikspolitikk, deriblant ett-Kina politikken og kinesisk territoriell integritet.

Når det kommer til ulikheter er det ikke noen særlig sentrale forskjeller på det danske og det norske dokumentet. Det danske går litt mer inn i detalj og spesifiserer nylig (på starten av 2000 tallet) dansk-kinesis samarbeid. Det danske dokumentet spesifiserte støtte til kinesisk kontroll av Tibet, noe som er naturlig med tanke på at Kina-Danmark situasjonen startet med den danske statsministerens møte med Tibets åndelig leder Dalai Lama.

Punktet vedrørende Tibet og Danmark, og spesifisering på slutten av punkt 3 i det norske dokumentet er begge punkter som har blitt debattert i media og et par aktører har uttalt seg om disse. Mer om akkurat disse to punktene vil bli tatt opp ved besvarelse av et av oppgaven sine forskningsspørsmål. Oppgaven sine forskningsspørsmål, og oppgavens problemstilling vil begge to bli spesifisert og introdusert i kapittel 2, som starter på neste side.

³² https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/statement_kina.pdf s:2

³³ Punkt 4, side 2, norske normaliseringsuttalelsen

³⁴ Side 2, danske normaliseringsuttalelsen

Kapittel 2: Problemstilling og forskningsspørsmål

2.1 Tema

Denne masteroppgavens tema omhandler staters forhold til Folkerepublikken Kina og normalisering av forholdet til landet. Hovedtyngden for oppgaven vil ta utgangspunkt i de to situasjonene vedrørende de to nordiske statene Norge og Danmark, og deres normalisering av forholdet til Kina.

Denne oppgaven kommer til å bestå av tre forskningsspørsmål. To av disse tre spørsmålene kommer til å gå direkte på Norge og Danmarks normalisering av forholdet til Kina. Det tredje forskningsspørsmålet er relatert til de to nordiske statenes normalisering, men dette spørsmålet vil søke etter om Norge og Danmarks situasjoner med Kina var enkeltfenomener, eller trender.

2.2 Problemstilling

Denne oppgavens problemstilling er en tredelt problemstilling, der hvor alle tre delene er relatert til temaet staters forhold til Kina. Den tredelte problemstillingen lyder som følgende:

Hvorfor brukte danske myndigheter kortere tid å få på plass et normaliseringsvedtak enn norske myndigheter?

Har det blitt rettet noe kritikk mot den norske og den danske normaliseringsavtalen?

Hvordan reagerer Kina når større stater går imot kinesiske myndigheters interesser?

2.3 Forskningsspørsmål

Denne masteroppgavens analysekapittel vil ta utgangspunkt i tre forskningsspørsmål. Disse tre forskningsspørsmålene er alle tre relatert til temaet. Forskningsspørsmål nr.1 og nr.3 har som formål å være avgrensinger på problemstillingens første og tredje del.

Forskingsspørsmål nr.2 har som formål å spesifisere hva som vil bli søkt etter i problemstillingens andre del. Oppgaven sine tre forskningsspørsmål vil alle tre bli spesifisert, og kort introdusert på de to neste side.

Oppgavens forskningsspørsmål er følgende:

- **Forskningsspørsmål nr.1:** *Kan forskjeller i hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterer være en mulig forklaring på hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering raskere enn norske myndigheter?*

Introduksjon forskningsspørsmål nr.1

Situasjonen som oppsto i 2009 da den, da og nåværende, danske statsministeren, Lars Løkke Rasmussen valgte å ta imot Tibets åndelige leder Dalai Lama førte til at det politiske forholdet mellom den danske og den kinesiske stat ble skadet. I motsetning til det bilaterale forholdet mellom statene Norge og Kina som var fryst i seks år på grunn av Nobels fredspris 2010, varte situasjonen mellom Danmark og Kina i noen måneder. Kan forskjeller i hva de to nordiske statene eksporterer være en forklaring på dette?

Kinas voksende økonomi, og landet sitt høy folketall gjør Folkerepublikken til verdens største enkeltmarked. Med andre ord har eksport til Kina blitt stadig viktigere for de enkelte statenes økonomi. Som nevnt i kapittel 1 er det særlig eksportnæringene som merker følgene av en forverring av de politiske relasjonene mellom to stater (se det norske lakseeksempelen i kapittel 1.1). I dette forskningsspørsmålet vil det bli søkt etter om forskjellene mellom norsk og dansk eksport kan være en avgjørende forklaring på hvorfor det tok danske myndigheter kortere tid å få på plass et normaliseringsvedtak enn norske myndigheter.

Ved besvaring av dette forskningsspørsmålet vil det bli søkt etter hva de to nordiske statene har som totaleksport, og hva de spesifikt eksporterte til Kina. Det vil bli søkt etter mulige likheter og ulikheter, og det vil bli tatt i bruk diverse teorier (se kapittel 3 for teorier) for å forsøke å analysere seg frem til et svar på dette forskningsspørsmålet.

- **Forskningsspørsmål nr. 2:** *Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsavtalen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på*

Introduksjon forskningsspørsmål nr.2

Ved besvaring av dette forskningsspørsmålet vil det bli undersøkt om det har blitt rettet noe kritikk mot normaliseringsavtalene, hvem som står bak mulig kritikk; og hva den mulige kritikken har gått på. Besvaring av dette forskningsspørsmålet vil ta form som en redegjørelse av mulig kritikk som har blitt rettet mot normaliseringsavtalene, og hvem som eventuelt står bak. Hvis det viser seg at det har blitt rettet kritikk mot avtalene, vil den mulige norske

kritikken bli sammenlignet med mulig kritikk mot den danske avtalen. Sammenligningen vil gå på å se etter likheter og ulikheter. Likheter og ulikheter som i å søke etter om det er de samme aktørene som har rettet kritikk, søke etter om den mulige kritikken har gått på det samme. Oppgaven vil også ta å drøfte rundt hva slags typer aktører som har rettet kritikken, ulike typer aktører som liberalismeorienterte aktører, statelige og offentlige aktører og lignende. Dette forskningsspørsmålet vil bli forsøkt besvart i kapittel 5.2

- **Forskningsspørsmål nr. 3:** *Reagerer Kina likt, som de gjorde ovenfor Norge og Danmark i situasjoner der hvor større stater, som for eksempel USA går imot kinesiske egeninteresser?*

Introduksjon forskningsspørsmål nr. 3

De to nordiske statene Norge og Danmark med sitt lille areal, og lave folketall, er internasjonalt sett to små stater. Var kinesiske myndigheters reaksjon på grunn av Lars Løkke Rasmussen sin mottakelse av Dalai Lama og den norske fredsprisen til Liu Xiaob to unike situasjoner, eller er det en norm at Folkerepublikken Kina tar i bruk «straff» som metode ovenfor stater som går imot deres egeninteresser?

Dette forskningsspørsmålet vil bli forsøkt besvart ved bruk av diverse tekstdokumenter. Det vil bli søkt etter om andre stater har opplevd «straff» og vanskeligere eksportvilkår etter å ha gått imot interessene til kinesiske myndigheter. I dette delkapittelet vil det bli søkt etter om de mulige «straffede» statene har noen likheter med Norge og Danmark. Likheter som om det er kun småstater, med andre ord situasjoner der hvor Kina er langt mektigere enn den andre staten som blir «straffet», eller tar kinesiske myndigheter i bruk «straff» ovenfor større stater som for eksempel USA.

2.4 Oppgavens videre oppbygging

Før oppgaven kan gå videre til analysekapitelet må teorier og begreper som vil bli tatt i bruk ved besvaring av forskningsspørsmålene bli definert, og en begrunnelse for hvorfor akkurat disse teoriene vil være relevante for analysen. Ved besvarelse av enkelte av forskningsspørsmålene kommer en rekke begreper til å bli tatt i bruk. Defineringen av teori og diverse begreper vil bli utført i neste kapittel, kapittel 3 teoretisk grunnlag. I kapittel 3 vil de ulike teoriene og begrepene som vil bli tatt i bruk ved analyseringen av de tre forskningsspørsmålene bli definert, og hvorfor akkurat disse teoriene og begrepene er relevante for analyseringen av disse tre spørsmålene vil bli spesifisert. Kapittel 4 vil være

oppgavens metodekapittel. I kapittel 4 vil det bli spesifisert hvilken metodetilnærming analysekapittelet vil være bygget på, og komme med en begrunnelse på hvorfor akkurat den metodetilnærming blir tatt i bruk. Metodekapittelet vil sette av plass til kildekritikk og viktigheten av å være kritisk til kildematerialet. Kapittel 5 vil være oppgavens analysekapittel, i dette kapittelet vil de tre forskningsspørsmålene bli forsøkt besvart ved hjelp av de ulike teoriene spesifisert i kapittel 3 og diverse litteraturmateriale. De ulike forskningsspørsmålene vil bli besvart i hvert sitt delkapittel, kapittel 5.1 for forskningsspørsmål nr. 1, 5.2 for spørsmål nr. 2 og 5.3 for spørsmål nr. 3. Kapittel 6 vil være oppgavens avslutning og konkluderende kapittel, her vil analyse kapittelet bli oppsummert og spørsmålet om funnene stemte overens eller ikke overens med den tredelte problemstilling vil bli besvart. Kapittel 7 er satt av til vedlegg, som nevnt i kapittel 1 er både den norske og danske normaliseringsuttalelsene i sine helheter lokalisert i dette kapittelet og eventuelle andre vedlegg, dersom det skulle bli tatt i bruk.

Avslutning kapittel 2

Dette kapittelet har spesifisert hva som er masteroppgavens tema. Temaet var staters forhold til Kina. Kapittelet har spesifisert at hovedtyngden for oppgaven kommer til å gå på de to nordiske statene Norge og Danmarks normaliseringsavtale og prosess. Kapittelet har introdusert leseren for oppgavens problemstilling og oppgavens tre forskningsspørsmål. To av disse tre forskningsspørsmålene går direkte på sammenligning, og spesifisering av den norske og danske normalisering uttalelsen. Det tredje spørsmålet skal søke etter om situasjonen Norge og Danmark opplevde var enkeltstående hendelser, eller situasjoner som ofte skjer når en stat går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Kapittelet har også tatt for seg hvordan oppgaven er lagt opp, og spesifisert i korte trekk hva som kommer i de neste kapitlene før analysekapittelet som vil være kapittel 5.

Kapittel 3: Teori og begreper

Temaet Norge sitt forhold til Kina på 2010 tallet og temaet Danmark-Kina situasjonen som oppsto under Dalai Lama sitt besøk i 2009, er begge to temaer innenfor fagfeltet internasjonal politikk. Dette skyldes at begge disse to temaene omhandler en stat sitt forhold til en annen stat, og hvordan en stat reagerer på de valgene som en annen stat (eller sentrale aktører i en stat) velger å ta. På bakgrunn av denne oppgaven sitt tema, vil internasjonal politisk teori være det mest relevante teoriperspektivet for besvarelse av denne oppgaven sine forskningsspørsmål, og sin problemstilling.

Begrepet internasjonalpolitiskteori kan på en rekke måter bli sett på som et paraplybegrep, dette begrepet er en samlebetegnelse for en rekke teoriretninger. For eksempel blir teoriretningene realisme, liberalisme, neo-liberalisme, neo-realisme, konstruktivisme med flere alle sammen kategorisert inn under begrepet internasjonalpolitiskteori. For denne masteroppgaven vil elementer fra de to teoriperspektivene realisme og liberalisme (liberalisme blir i noen tilfeller omtalt som idealisme i diverse litteratur) være to relevante retninger for besvarelse av denne oppgaven sin tredelte problemstilling, og sine tre forskningsspørsmål.

De to teori retningene liberalisme og realisme kan på en rekke måter bli sett på som motsetninger til hverandre. Disse to teori retningene kommer med ulike svar på hvem som blir regnet som aktører på den internasjonale arenaen, hvordan det internasjonale samfunnet er bygget opp, hva som står på spill, samt en rekke flere ulikheter.

Kapittel 3.1 og kapittel 3.2 vil ha en gjennomgang over hva som er sentralt i disse to teori retningene. teori retningene realisme, og liberalisme er to omfattende teori retninger. Ikke alt innenfor disse teoriene vil være like relevant for denne oppgaven sin problemstilling, og sine forskningsspørsmål. Delkapittel 3.1 er satt av til realisme, og hvile elementer innenfor realismeorientert teori som vil være relevant for denne oppgaven. Delkapittel 3.2 er satt av til liberalisme, og hvilket element innenfor liberalisme orientert teori som vil være relevant for forskningsspørsmålene. Kapittel 3.1 og 3.2 vil ha en rekke underkapitler, disse underkapitlene vil forklare de enkelte elementene innenfor teoriperspektivet som vil være relevant. Disse underkapitlene vil definere hva som ligger i begrepet, og komme med en begrunnelse på hvorfor akkurat det teorielementet er relevant for besvarelse av oppgaven sin tredelte problemstilling, og sine tre forskningsspørsmål.

I analysekapittelet, som vil være kapittel 5 kommer det til å bli tatt i bruk et par faglige begreper ved besvaring og analyseringen av de ulike forskningsspørsmålene. Delkapittel 3.3 er satt av til definering av disse ulike begrepene som vil bli tatt i bruk i analysen. Dette delkapitlet vil gi en forklaring på hva som ligger i begrepene, hvilke(t) forskningsspørsmål og del av problemstillingen de er relatert til, og redegjørelse av hvorfor disse begrepene er relevante ved analyseringen og besvaring av de ulike forskningsspørsmålene.

3.1 Realisme

Kort historisk bakgrunn om teoriperspektivet realisme

Teori retningen realisme har i lang tid vært en av de mest sentrale teori retningene innenfor fagfeltet internasjonal politikk. Selv om retningen har vært sentral i lang tid, er teori retningen sitt navn relativt nytt. Navnet realisme ble først tatt i bruk i Hans Morgenthau sitt verk *Politics Among Nations* som ble utgitt 1948. Selv om navnet er relativt nytt innebærer ikke det at teori retningen er direkte ny. Det kan bli sporet langt tilbake i tid. For eksempel kan det bli funnet realisme lignende fenomener i både Sun Tzu (også skrevet Sūn Zi) sitt verk *Kunsten å krige* fra ca. år 500 f.Kr. og Thukydid sitt verk vedrørende *Peloponneskrigen* fra rundt år 400 f.Kr.³⁵.

En statsorientert teori

De ulike teoriretningene innenfor internasjonal politisk teori kommer med ulike svar på hvilke aktører som er sentrale, og relevante på den internasjonale politiske arenaen. Teoriretningen realisme har statsorientert tilnærming til internasjonal politikk³⁶. Det at noe er statsorientert innebærer at det bare er de enkelte statene som utformer landet sin tilnærming til internasjonal politikk. Den tilnærmingen som de enkelte statene velger vil gå på stat til stat forholdet, og maktforholdet mellom de ulike statene.

Et sentralt kjennetegn ved realisme er mangelen på noen overordnet myndighet på den internasjonale arenaen. Det internasjonale samfunnet er med andre ord preget av anarki og maktkamp, det finnes ingen form for «verdenspoliti» på den internasjonale arenaen som kan straffe en enkelt aktør dersom den aktøren skulle gjøre noe³⁷. Anarki i form av at det er den enkelte staten som har ansvaret for å kunne beskytte seg selv, og følgelig beskytte sine

³⁵ Goldstein & Pevehouse, side 36

³⁶ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

³⁷ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

egeninteresser og sitt territorium. Mangelen på noen form for ‘verdenspoliti’ innebærer at det er ingen form for overordnet organ som kan beskytte en annen stat fra en annen stat³⁸. Selv om den internasjonale arenaen er preget av anarki og maktkamp, innebærer ikke det at fred ikke kan eksistere. Fred mellom statene blir ifølge teoriperspektivet opprettholdt gjennom avskrekking (*avskrekking er en militær strategi som innebærer at hvis du angriper en annen aktør svarer vedkommende med samme mynt, denne strategien ble i høy grad tatt i bruk under den kalde krigen*³⁹) og bevaring av maktbalansen. Det som ligger i begrepet maktbalanse er at i relasjoner mellom stater, vil de svakere statene søke å oppnå likevekt med de sterkere statene. De to vanligste måtene å oppnå likevekten på er gjennom samarbeid (allianse) med andre stater, eller ved opprustning⁴⁰.

Hva innenfor realisme som vil være relevant for denne oppgaven sin analyse

Som nevnt i kapittel 3.0 er alle de ulike teoriretningene innenfor internasjonal politisk teori omfattende teoriperspektiver, og ikke alt innenfor det enkelte teoriperspektivet vil være like relevant for besvaring av denne oppgaven sine forskningsspørsmål. Kort oppsummert vil realismeorienterte egeninteresser, teorien om relativ makt og maktbegrepet alle tre være relevante ‘verktøy’ for analysering av denne oppgaven sine forskningsspørsmål. Alle disse ‘ulike verktøyene’ for analysering vil bli definert i kapittel 3.1 sine underkapitler, og underkapitlene vil redegjøre for hvorfor disse teoriene vil være relevante.

3.1.1 Egeninteresser innenfor realisme, og den rasjonelle aktør

Innenfor teoriperspektivet realisme står teorien om realismeorienterte egeninteresser sentralt. Ordet egeninteresser er et omfattende begrep. Egeninteresser er et ord som ofte blir tatt i bruk i dagligtalen vår, men hva ligger egentlig i begrepet og teorien om egeninteresser innenfor realisme?⁴¹ Innenfor realismeorientert teori har alle stater sine egeninteresser, Norge som stat har sine egeninteresser, Kina har sine egeninteresser, og lignende. I henhold til realismeorientert teori vil den enkelte stat velge å føre en tilnærming til internasjonal politikk der hvor politikken har som mål om å maksimere den enkelte sin enkelt stat sine egeninteresser. Med andre ord står realiseringen av sin stat sine egeninteresser i sentrum av

³⁸ Goldstein & Pevehouse, side 41

³⁹ <https://snl.no/avskrekking>

⁴⁰ <https://snl.no/maktbalanse>

⁴¹ <https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/mqvnp/Ogsa-norsk-Kina-politikk-drives-av-egeninteresse-Det-er-bare-sa-vondt-a-innromme-det--Trine-Eilertsen>

stater sin utforming av utenrikspolitikk. Et av kjernepunktene ved teorien om egeninteresser innenfor realisme og teoriperspektivet realisme generelt, er at aktørene (de enkelte statene) blir antatt å være rasjonelle aktører⁴². En rasjonell aktør er en aktør som velger å handle rasjonelt, og ta et rasjonelt valg. Det som ligger i begrepet rasjonelt valg er at aktørene (myndighetene i de enkelte statene) velger å føre en tilnærming til utenrikspolitikken som best tilfredsstillende sine preferanser og egeninteresser⁴³.

Begrepet egeninteresser er et mangfoldig begrep, og hva som blir ansett som egeninteresser vil variere fra stat til stat. Alle stater har i henhold til teorien en rekke egeninteresser, disse interessene kan være alt fra maksimering av profitt ved eksport, til ønske om så lite oppmerksomhet som mulig vedrørende enkelttemaer og enkeltpersoner.

Realismeorienterte egeninteresser og temaet Norge og Danmark sitt forhold til Kina

Fra kinesisk side kan egeninteresser på mange måter bli sett på som en av de mest sentrale teoriene for å forklare hvorfor landet valgte å ta de valgene som de gjorde. For det kinesiske kommunistpartiet har opprettholdelsen av intern orden og stabilitet vært sentralt i folkerepublikken sin innenrikspolitikk i lang tid. Elementer i det kinesiske samfunnet som kan bidra til å skape uorden og svekkelse av stabilitet har blitt slått ned på, eller er under kraftig overvåking. Det er store restriksjoner på utenlandske medier og sosiale medier, og det er ikke uvanlig at myndighetene i Kina blokkerer utenlandske nettsteder og nettaviser. Når det kommer til kinesiske medier og sosiale medier er disse ofte underlagt kinesiske myndigheter sin kontroll eller under sterk overvåking av myndighetene i folkerepublikken⁴⁴.

Regimekritikere og menneskerettighetsforkjempere er ofte under overvåking, og i enkelte tilfeller satt i arrest⁴⁵, som for eksempel med Liu Xiaobo som satt i fengsel i perioden 2008-2017(dømt i 2009)⁴⁶.

De to personene som sto sentralt i Norge-Kina situasjonen og Danmark-Kina situasjonen, Liu Xiaobo og Dalai Lama. Disse to har/hadde en ting til felles, de var begge to skeptiske til kinesiske myndigheter og hadde kritisert det kinesiske kommunistpartiet. Liu sin kritikk gikk

⁴² Goldstein & Pevehouse, side 57

⁴³ https://snl.no/rasjonell_akt%C3%B8r

⁴⁴ <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/41398423/social-media-and-censorship-in-china-how-is-it-different-to-the-west>

⁴⁵ <https://www.aftenposten.no/verden/i/8wm6Gd/12-regimekritikere-i-Kina-forteller-apent-om-skrekkbehandlingen-de-fikk-da-de-ble-tatt>

⁴⁶ <https://www.dagbladet.no/nyheter/nobelprisvinner-liu-xiaobo-er-loslatt---har-fatt-uhelbredelig-kreft/68181408>

på menneskerettighetssituasjonen i Kina, Dalai Lama sin kritikk gikk på ønske om økt selvstyre regionalt selvstyre i regionen Tibet. Deres kritikk vedrørende hvordan det kinesiske kommunistpartiet styrte landet ble/blir sett på som en trussel mot integriteten til den kinesiske stat, og kommunistpartiet sitt styre⁴⁷.

Nobels fredspris og kinesiske egeninteresser

Nobels fredspris er en av de største og mest anerkjente årlige prisutdelingene, og ofte internasjonalt ansett som den største og mest anerkjente fredsprisen. Den kinesiske dissidenten Liu Xiaobo og hans arbeid for generelle menneskerettigheter i Kina var temaer som kinesiske myndigheter ønsket så lite publisitet om som mulig. Det kan med andre ord bli sagt at kinesiske myndigheter hadde en egeninteresse i at det var så lite oppmerksomhet vedrørende Liu Xiaobo og det han arbeidet for.

3.1.3 Makt, relativ makt og definering av begrepet makt

Innenfor teoriperspektivet realisme står makt sentralt. I dette delkapittelet vil det bli gjort rede for hva som ligger i teorien og begrepet om makt i henhold til teoriperspektivet realisme. Dette delkapittelet vil gjøre rede for en av de mest sentrale maktteoretiske teoriene og begrepene, ifølge teoriperspektivet realisme. Denne sentrale teorien er det teoretiske begrepet om relativ makt. Det teoretiske begrepet relativ makt er en teori som kan bidra til å forklare en

Relativ makt, og definering av makt

Når det kommer til maktkampen mellom de ulike statene, som står sentralt innenfor realismeorientert teori er det teorien om relativ makt som står sentralt. Det som ligger i begrepet relativ makt er: "hvor mektig den enkelte stat er i forhold til andre stater"⁴⁸.

Ordet makt er et ord som ofte blir tatt i bruk i dagligtalen vår, men hva ligger egentlig i ordet makt? En ofte brukt definisjon på hva som ligger i begrepet makt er: «Makt er definert som evnen til å få en annen aktør til å ta et valg som den andre aktøren ellers ikke ville valgt å ta, eller få en aktør til å velge å ikke ta et valg i det hele tatt⁴⁹».

En stat sin makt kan bli påvirket av en rekke faktorer. Eksempler på slike faktorer er: størrelsen på den enkelte stat sin økonomi, størrelse på staten sitt territorium, den enkelte stat

⁴⁷ <https://voxeu.org/article/dalai-lama-effect-and-china-s-potential-trade-response-nobel-peace-prize>

⁴⁸ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

⁴⁹ Goldstein & Pevehouse, side 38

sin geografiske plassering, ressurser på territorium, tilgjengelig teknologi, militære og våpen, med flere. Alle disse er eksempler på faktorer som kan ha en innvirkning på en stat sin grad av makt⁵⁰. I moderne tid blir ofte begrepet bruttonasjonalprodukt (BNP) brukt som den vanligste indikatoren for målingen over hvor mye makt den enkelte stat har.⁵¹ (mer om BNP og hvordan eksport kan bli tatt i bruk som et maktpolitisk virkemiddel vil bli tatt opp i kapittel 3 sitt delkapittel 3.3.2)

Maktbegrepet og relativ maktteorien sin relevans for forskningsspørsmålene

Teorien om relativ makt, og begrepet makt generelt er begge to en teori og et begrep som vil være relevant ved besvarelse av enkelte av oppgaven sine forskningsspørsmål. Tar vi utgangspunkt i situasjonen mellom Norge og Kina som oppsto i 2010 kan de kinesiske reaksjonene på en rekke måter bli sett på som en maktdemonstrasjon. Den norske Nobelkomiteen sitt valg om å tildele fredsprisen til Liu Xiaobo ble fra kinesisk side ansett som en provokasjon. Som nevnt i kapittel 1 truet kinesiske myndigheter om handelsboikott ovenfor Norge dersom Stortinget ikke stoppet utdelingen av fredsprisen til Xiaobo. En slik boikott skjedde aldri, men trusler om boikott kan bli sett på som en maktdemonstrasjon, der hvor man forsøker å «true» en annen stat til å ta et annet valg.

Relativmakt sin sentrale rolle

Teorien om relativmakt står sentralt innenfor teoriperspektivet realisme, og vil på en rekke områder kunne bli være sentralt for analyseringen og besvaringen av oppgaven sine forskningsspørsmål. Siden Folkerepublikken Kina åpnet seg mer og mer på 90 tallet og starten av 2000 tallet, har landet opplevd en kraftig økonomisk vekst. Den kraftige økonomiske veksten som Kina har opplevd har medført at landet i lang tid har hatt en voksende total BNP. I 1997 hadde Kina verdens syvende største økonomi målt i BNP⁵², i løpet av 20 år hadde den kinesiske økonomien vokst seg opp til å ligge på en andre plass i 2017⁵³, kun slått av USA. Den økonomiske veksten Kina har opplevd de siste 20 årene har medført at landet har fått økt relativ makt, og eksport til det kinesiske markedet har fått en mer sentral rolle.

⁵⁰ Morgenthau side 167

⁵¹ Goldstein & Pevehouse, side 38

⁵² <http://en.classora.com/reports/t24369/general/ranking-of-the-worlds-richest-countries-by-gdp?edition=1997&fields=>

⁵³ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?year_high_desc=true

Når det kommer til forskningsspørsmål nummer 3: *Reagerer Kina likt, som de gjorde ovenfor Norge og Danmark i situasjoner der hvor større stater, som for eksempel USA går imot kinesiske egeninteresser?* vil teorien om relativ makt, og maktbegrepet innenfor teoriperspektivet realisme være sentralt. De to nordiske statene Norge og Danmark har begge to en høy BNP per innbygger, men disse to statene sin lave total BNP og deres lave folketall medfører at de fra et kan bli sett på som maktpolitisk underlegen Kina (hvis man ignorerer militærallianser som NATO, og unioner som EU). Relativmakt vil bli tatt i bruk for å søke etter hva Kina gjør når statsledere fra større stater tar valg som går på tvers av det kinesiske kommunistpartiet sine egeninteresser. For eksempel hva gjorde Kina da den tidligere amerikanske presidenten, Barack Obama tok imot Tibets åndelige leder Dalai Lama i 2014, 2015 og 2016? Reagerte de likt som de gjorde ved fredspristildeling til Liu Xiaobo, og den danske statsministeren sitt møte med Lama? Relativ maktteorien vil bli tatt i bruk som et verktøy for å analysere om Kina reagerer annerledes når/hvis en større stat går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. For denne oppgaven innebærer større stater land med høy grad av makt, primært sett høy BNP og høyt folketall for denne oppgaven, faktorer som diverse unioner og allianser, som for eksempel den Europeiske Union og NATO vil ikke bli tatt med i sammenligningen.

3.2 Liberalisme

Det andre perspektivet innenfor internasjonal politisk teori som vil være relevant ved besvarelse av deler av denne oppgaven sin problemstilling, og enkelte av oppgaven sine forskningsspørsmål, er teoriperspektivet liberalisme.

Liberalisme som internasjonalt politisk perspektiv oppsto som et oppgjør med realistiske paradigmenes⁵⁴. En av de mest sentrale forskjellene mellom de to teori perspektivene realisme og liberalisme går på deres syn om internasjonale forhold. I motsetning til realisme der hvor kjerneideen er at det internasjonale systemet er en alles kamp mot alle, hvor statene kjemper for overlevelse, antar teoriperspektivet liberalisme at internasjonale forhold kan omfatte samarbeid fremfor konflikt og maktkamp⁵⁵. En av grunntankene innenfor teoriperspektivet liberalisme er tanken om at de ulike aktørene vil søke samarbeid når de med tiden innser at samarbeid vil medføre positiv avkastning for de⁵⁶

⁵⁴ Goldstein & Pevehouse, side 63-64

⁵⁵ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internasjonell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

⁵⁶ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internasjonell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

Et sentralt element vedrørende teoriperspektivet liberalisme omhandler hvem som blir ansett som aktører på den internasjonale arenaen. Teorien om liberalisme orienterte aktører vil være relevant for besvarelse og analysering av enkelte av denne oppgaven sine forskningsspørsmål.

Som nevnt i kapittel 3.0 er alle de ulike retningene innenfor internasjonal politisk teori omfattende teoriretninger, og ikke alt innenfor disse retningene vil være like relevant ved besvarelse og analysering av de ulike forskningsspørsmål. Teorien om aktører i henhold til liberalismeorientert teori er en teori som vil være en relevant teori ved analyseringen av enkelte forskningsspørsmål. Mer om akkurat hva som ligger i begrepet liberalismeorienterte aktører, og begrunnelse for hvorfor akkurat den teorien er relevant vil bli tatt opp i neste delkapittel.

3.2.1 Liberalismeorienterte aktører

En av de mest sentrale forskjellene mellom de to teoriperspektivene liberalisme og realisme går på antall aktører, og hvem som blir regnet som aktører på den internasjonale arenaen. I motsetning til realisme der hvor det kun var de enkelte statene som var aktører, er det i henhold til teoriperspektivet liberalisme (av og til omtalt som idealisme i litteratur) en rekke andre aktører tilstede ved utforming av internasjonal politikk. Disse ekstra aktørene tar form som internasjonale organisasjoner og ikke statelige aktører⁵⁷. Internasjonale organisasjoner er organisasjoner som for eksempel FN og lignende mellomstatlige samarbeidsorganisasjoner. Ikke statelige aktører er en vid kategori, der hvor denne kategorien kan omfatte alt fra ikke statelige aktører som for eksempel organisasjoner som Amnesty, diverse banker, diverse bedrifter, enkeltpersoner, med mange flere former for aktører. Denne påvirkningen fra enkeltpersoner skjer som oftest gjennom deres medlemskap i diverse ikke statelige organisasjoner. I noen tilfeller der hvor enkeltpersoner har tilgang på en rekke ressurser, kan de ta i bruk disse ressursene for å få innflytelse på utformingen av internasjonal politikk. Et spørsmål som kan bli stilt vedrørende aktører og teori tilnærmingen liberalisme er spørsmålet om hvor mange aktører som er tilstede. Svaret på dette er at det finnes ikke noe gitt tall på hvor mange aktører som kan bidra til å påvirke en enkelt stat sin tilnærming til internasjonal politikk. Med andre ord er det i henhold til teoriretningen liberalisme et mangfoldig antall aktører på den internasjonale arenaen. Det er ikke kun enkelstatene som er aktører, i henhold

⁵⁷ Goldstein & Pevehouse, side 66

til liberalisme orientert tilnærming kan alle innbyggere i henhold til teorien bidra til å påvirke myndighetene sin tilnærming til internasjonalpolitikk⁵⁸.

Hvorfor liberalismeorienterte aktører er relevant

Begrepet liberalismeorienterte aktører kommer til å være et relevant begrep for analysen, dette skyldes at en rekke ikke statelige aktører kommer til å være relevante ved besvaring av enkelte av oppgaven sine forskningsspørsmål.

Begrepet liberalisme orienterte aktører kan på mange måter bli sett på som relevant for besvaring av forskningsspørsmål nr.3: *Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsprosessen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på?* Aktører kan bli sett på som relevant her, dette skyldes at ikke statelige aktører kan ha forsøkt å ta i bruk sin innflytelse for å endre på avtalene.

Eksempler på liberalismeorienterte aktører som kan ha vært sentrale

Det norske normaliseringsdokumentet, og det danske normaliseringsdokumentet er begge to dokumenter utarbeidet av myndighetene i de enkelte statene. Fra norsk og dansk side er det mye som tyder på at en rekke andre aktører har bidratt til påvirkning av utarbeidelsen av normaliseringsavtalene. Det var særlig det norske og danske næringslivet som merket konsekvensene av vanskelige eksportmuligheter til Kina ' *Det er vanskelig å si hva som direkte kan relateres til besøket og hva som bare er et generelt vanskelig kinesisk marked. En ting er likevel sikkert: Besøket (Dalai Lama sitt besøk i 2009) har ikke gagnet næringslivets interesser, sier Peter Thagesen i DI''*⁵⁹ (DI= Danske industri, den største arbeidsgiverforeningen i Danmark⁶⁰. DI er tilsvarende NHO i Norge)..

Når det kommer til kritikk av normaliseringsavtalene har en rekke aktører uttrykt seg vedrørende avtalene etter offentliggjøringen. For eksempel har den ikke statelige organisasjonen Amnesty Norge stilt spørsmål vedrørende ordlyden i normaliseringsavtalen mellom statene Norge og Kina⁶¹ (mer om Amnesty og deres mulige kritikk av normaliseringsavtalen i delkapittel 5.2 *Hvilken kritikk har blitt rettet mot den norske og danske normaliseringsavtalen?*). Liberalismeorienterte aktører kan ha prøvd å ta i bruk sine

⁵⁸ Goldstein & Pevehouse, side 73-74

⁵⁹ <https://www.nrk.no/urix/diplomatikrise-danmark---kina-1.6813146>

⁶⁰ <https://www.danskindustri.dk/om-di/hvad-er-di/>

⁶¹ <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

ressurser til å få myndighetene til å spesifisere, eventuelt endre på deler av normaliseringsavtalene.

3.3 Begreper

Ved besvarelse av denne oppgaven sine forskningsspørsmål kommer det til å bli tatt i bruk en rekke begreper. Dette delkapittelet vil komme med en definerings av fire begreper som vil bli tatt i bruk ved besvarelse, og analysering av de tre forskningsspørsmålene. To av disse er begreper som kommer til å gå igjen på flere områder i analysen, disse to begrepene er begrepene eksport og bruttonasjonalprodukt (BNP). De to andre begrepene er relatert til forskningsspørsmål nr.2, vedrørende kritikk av normaliseringsavtalene. Disse to begrepene er egentlig konvensjoner, mer spesifikt to ulike menneskerettighetskonvensjoner. Disse to menneskerettighetskonvensjonene vil være relevante ved besvarelse av spørsmål 2. Bruken av disse to vil være relevant for deler av besvarelsen av spørsmål 2, men de vil ikke ha en like generell og sentral rolle som begrepene BNP og eksport.

3.4.1 Menneskerettighetsbegrepet

Et av begrepene som kommer til å bli tatt i bruk i analysen er begrepet menneskerettighetsbegrepet. Når denne oppgaven referer til menneskerettighetsbegrepet er det mer spesifikt snakk om to menneskerettighetskonvensjoner. Disse to konvensjonene vil være Forente Nasjoner (FN) sin «Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter» (ØSK) og FNs «Konvensjon om sivile og politiske rettigheter». Disse to konvensjonene vil være relevant ved drøftingen av et av forskningsspørsmål 2, som låt som følger *“Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsavtalen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på?”* sitt underkapittel. Dette underkapittelet vil handle om Folkerepublikken Kina sitt syn på menneskerettighetene, som vil være relevant for analysering av spørsmål 2 om kritikk av norsk og dansk avtale som helhet. Per 2017 har majoriteten av alle medlemsstatene i FN ratifisert disse to konvensjonene, med noen unntak⁶², ⁶³. Dette delkapittelet vil i korte trekk gjøre rede for hva som ligger i begge disse menneskerettighets konvensjonene. Mer om Kina

⁶²<https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>

⁶³ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

har ratifisert disse avtalene eller ikke vil komme i analyseringen av forskningsspørsmål nr.2, se delkapittel (sett inn kapittel nr.)

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter

Menneskerettighetskonvensjon om sivile og politiske rettigheter ble åpnet for underskrifter i desember 1966. Konvensjonen trådte i kraft i underkant av 10 år senere i mars 1976, etter at 35 medlemsstater i FN hadde skrevet under på konvensjonen. Rettighetene i denne konvensjonen omhandler de sivile og politiske rettighetene til enkeltindividet. For eksempel er rettigheter som ytringsfrihet, likhet for domstolen og en rekke flere rettigheter spesifisert i denne konvensjonen⁶⁴. Rettighetene i denne konvensjonen bærer preg av det politiske skille mellom de vestlige statene, og de kommunistiske statene etter andre verdenskrig, og under den kalde krigen. De vestlige statene mente at sivile og politiske rettigheter skulle veie tyngre enn de økonomiske, kulturelle og sosiale rettighetene (ØSK), de kommunistiske statene mente at rettighetene spesifisert i ØSK konvensjonen skulle være mest sentrale⁶⁵. De rettighetene spesifisert i konvensjonen om sivile og politiske rettigheter er den dag i dag de rettighetene folk i vesten som oftest forbinder med begrepet menneskerettigheter.

FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

Menneskerettighetskonvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) ble åpnet for underskrifter i desember 1966, med andre ord samtidig som de sivile og politiske rettighetene ble. Konvensjonen trådte i kraft i januar 1976, rundt 2 måneder før konvensjonen om sivile og politiske trådte i kraft. Konvensjonen trådte i kraft etter at 35 medlemsstater i FN hadde skrevet under på konvensjonen. Rettighetene i denne konvensjonen har som formål at medlemsstatene som ratifiserer denne konvensjonen er forpliktet til å sørge for at alle innbyggerne i deres stat skal ha tilgang på et minimum av utdanning, tilgang på grunnleggende helsetjenester, anstendige boforhold og rent vann⁶⁶. De rettigheten nevnt i denne konvensjonen bærer preg av å være kollektive rettigheter, i motsetning til individuelle rettigheter som de sivile og politiske var. På lik linje som de sosiale og politiske rettighetene bar også denne konvensjon preg av skillet mellom de vestlige og de kommunistiske statene

⁶⁴ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6

⁶⁵ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

⁶⁶ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>

etter den andre verdenskrig, og under den kalde krigen. Ifølge de kommunistiske statene var ØSK rettighetene de viktigste og mest sentrale menneskerettigheten⁶⁷

Avslutning delkapittel 3.3.1

Dette delkapittelet har tatt for seg hva som ligger i to av de mest sentrale menneskerettighetskonvensjonene. Disse to konvensjonene kommer til å bli tatt i bruk ved besvarelse av deler av forskningsspørsmål 2, mer spesifikt ved besvarelse av forskningsspørsmål 2 sitt underkapittel som vil handle om *Folkerepublikken Kina sitt syn på menneskerettighetene*. Dette delkapittelet som kommer i analysen vil spesifisere hvilke, eventuelt hvilken av de to menneskerettighetskonvensjonene spesifisert i dette kapitlet Kina har ratifisert, og hvilke type menneskerettigheter fredsprisvinneren Liu Xiaobo kjempet for.

3.3.2 Økonomiske begreper: Bruttonasjonalprodukt og eksport

Begrepene bruttonasjonalprodukt og eksport er to begreper som primært sett blir brukt innenfor økonomien, men blir også tatt i bruk innenfor andre fagfelt deriblant statsvitenskap. Disse to begrepene kommer til å være sentrale ved besvarelse av et par av oppgaven sine forskningsspørsmål. For å kunne ta disse begrepene i bruk må vi ha definisjonen på begrepene klar. Dette delkapittelet vil definere de to begrepene BNP og eksport, og drøfte hvordan vanskeligjøre eksport og handelsboikott kan fungere som maktpolitiske virkemidler.

Bruttonasjonalprodukt (BNP)

Et ofte brukt økonomisk begrep er begrepet bruttonasjonalprodukt (BNP). Statistisk sentralbyrå har følgende definisjon for dette begrepet: ‘ *BNP er lik summen av alle varer og tjenester som produseres i et land i løpet av et år, minus de varene og tjenestene som blir brukt under denne produksjonen*⁶⁸. ’

BNP og makt

Spørsmålet om hvordan definere makt er et sentralt spørsmål innenfor teoriretningen realisme. Som nevnt tidligere er en av de mest brukte indikatorene over hvor mye makt den enkelte stat har er BNP. Med andre ord innebærer høy total BNP stor grad av makt. BNP er en av de vanligste indikatorene for makt, men den er ikke en perfekt indikator. ‘ *But even GDP*

⁶⁷ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>

⁶⁸ <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/hva-er-egentlig-bnp>

(engelske ordet for BNP) *is at best a rough indicator, and economists do not even agree how to measure it*’⁶⁹

Forskjellen på total BNP og BNP per innbygger

To begreper som kommer til å bli tatt i bruk i deler av denne oppgaven sitt analysekapittel er begrepene total BNP, og BNP per innbygger. Disse begrepene blir ofte tatt i bruk som målestokker for to forskjellige ting, og følgelig er det viktig å ha skillet mellom disse to begrepene klart. Total BNP er det samme som definisjonen på BNP gitt ovenfor, med andre ord summen av alle varer og tjenester. BNP per innbygger innebærer at man tar total BNP og deler den summen på antall innbyggere i den enkelte staten. Som nevnt ovenfor er BNP i moderne tid en av de mest brukte indikatorene over hvor mye makt den enkelte stat har, BNP per innbygger blir på den andre siden ofte brukt som et mål for å måle velstandsnivået i den enkelte stat⁷⁰.

Eksport

Et av de mest brukte økonomiske begrepene i dagliglivet er begrepet eksport, men hva er definisjonen på eksport? Store norske leksikon på nett har følgende definisjon for begrepet eksport: ‘*Eksport, (er) utførsel, salg til utlandet av varer og tjenester*’⁷¹.’

Innenfor politikken er eksport av varer og tjenester en sentral ting, det er gjennom eksport av diverse varer at økt pengemengde kommer inn i den enkelte stat⁷².

Handelsboikott og vanskeligjøre eksport som maktpolitiskvirkemiddel

Eksport er essensielt for den enkelte stat sin økonomi, kan bruk av handelsboikott og vanskeligjøre eksport bli sett på som et maktpolitiskvirkemiddel? På mange måter ja, så å si samtlige stater er i dag avhengige av eksport, og import av varer og tjenester til og fra andre stater. Graden av denne avhengigheten varierer fra stat til stat. Det å ta i bruk handelsboikott og vanskeligjøre eksport kan bli sett på som to maktpolitiske virkemidler innenfor realiserettet internasjonal politikk. Disse to virkemiddelene kan bli sett på som realismeorientert fordi de har som mål å få en, eller flere andre stater til å endre sine holdninger og/eller valg. For eksempel kan Kina velge å ta i bruk en av disse to metodene for å «straffe» stater som utfører handlinger som er motstridene til kinesiske myndigheters sine

⁶⁹ Goldstein & Pevehouse, side 38

⁷⁰ <https://www.fn.no/Statistikk/BNP-per-innbygger>

⁷¹ <https://snl.no/eksport>

⁷² <https://snl.no/eksport>

egeninteresser. Disse to metodene, og det å true med bruken av de har i lang tid vært virkemidler Kina, kinesiske aktører (både før og etter Folkerepublikken sin opprettelse på 1940 tallet) har tatt i bruk for å presse andre stater til å endre sin innenriks, og utenrikspolitikk. For eksempel i 1905 da kinesiske kjøpmenn nektet å ta inn enkelte amerikanske produkter på grunn av datidens amerikanske lover, disse lovene hadde som formål å dempe kinesisk innvandring til USA⁷³.

Hvilke stater kan ta i bruk eksport som maktpolitisk virkemiddel? Det er primært sett de store statene med grei økonomi som kan ta i bruk dette virkemiddelet, store stater som for eksempel Kina, USA, Tyskland, Brasil osv. Andre stater er interessert i å handle med disse statene ofte pga. deres størrelse (befolkningsmessig) og deres økonomiske situasjon. Det er ikke utenkelig at også små stater kan ta i bruk å vanskeligjøre eksport som maktpolitisk virkemiddel. For eksempel hvis en liten stat sitter på en sjelden ressurs som er etterspurt, er det ikke umulig å tenke seg at den mindre staten kan ta i bruk denne ressursen som et maktpolitisk virkemiddel.

Kan handelsboikott eller eventuelt det å vanskeligjøre eksport være effektivt som maktpolitisk virkemiddel?

I hvilken grad er handelsboikott og vanskeligjøre eksport effektive maktpolitiske virkemidler? Svaret på dette spørsmålet vil nok kunne variere fra situasjon til situasjon. Hva stater eksporter varierer fra stat til stat, og følgelig vil den graden en stat vil tape på en vanskeligjøre eksport variere. For eksempel er det enklere for en stat som primært sett eksporter lett omsettelige ressurser som for eksempel olje og gass å finne en ny potensiell kjøper, enn det er for en stat som for det meste eksporter mindre etterspurte ressurser. Mindre etterspurte ressurser som for eksempel tekniske maskiner og lignende, dette er gjerne ressurser der hvor ressursen allerede har blitt solgt før den har blitt produsert. Punktene om hvor effektivt bruken av boikott er, og trusler om boikott, er begge to punkter som vil være relevante ved besvarelse av forskningsspørsmål nr.1.

⁷³ <https://www.ft.com/content/c7a2f668-2f4b-11e7-9555-23ef563ecf9a>

3.5 Avslutning teori

Dette kapitlet har hatt en gjennomgang over hvilke teorier som kommer til å bli tatt i bruk for besvarelse av de ulike forsknings spørsmålene. Alle de ulike teoriene er relatert til internasjonal politisk teori, og majoriteten av teoriene tar utgangspunkt i forskjellige aspekter ved teoriperspektivene liberalisme og realisme. Dette kapitlet har kommet med en definering av enkelte begreper som vil være relevante for analyseringen og besvaring av de ulike forskningsspørsmålene. To av disse begrepene er konvensjoner, knyttet opp til menneskerettighetene. Bruken av disse to konvensjonene vil være relevant ved besvarelse av deler av forskningsspørsmål nr.2. De to siste begrepene er to økonomiske begreper. Disse to begrepene er BNP og eksport. Bruken av disse to begrepene vil gå igjen på en rekke områder i analysen, særlig begrepet eksport vil være sentralt for forskningsspørsmål 1 og spørsmål 3. Delkapitlet om definering av begrepet eksport har også hatt en drøfting rundt bruken av eksport, og handelsboikott som eventuelle maktpolitiske virkemidler.

Før oppgaven kan gå videre med analyseringen og besvarelse av de ulike forskningsspørsmålene, vil en redegjørelse av oppgaven sin metodologiske tilnærming være nødvendig. Denne redegjørelsen av metodologisk tilnærming vil ta for seg hvilken metode oppgaven er bygget på, hvorfor akkurat den tilnærmingen til samfunnsvitenskapelig metode ble valgt, og kapitlet vil ha redegjørelse for viktigheten av kildekritikk. Alt dette vil bli tatt opp i oppgaven sitt 4 kapittel, som starter på neste side.

Kapittel 4: Metode

4.1 Kvalitativmetode

For å kunne besvare denne oppgavens problemstilling og oppgavens forskningsspørsmål kommer undertegnede til å velge å ta i bruk den samfunnsvitenskapelige metoden kvalitativmetode som form for metode. Et ofte stilt spørsmål vedrørende kvalitativmetode er hva er definisjonen på kvalitativmetode? En allmenn og akseptert definisjon på hva denne formen for samfunnsvitenskapeligmetode finnes ikke. Når forskningen fremstår som kvalitativ innebærer det at man forsker på hvordan noe har blitt gjort, oppleves, fremstår, eller hvordan en situasjon har utviklet seg over tid, med flere⁷⁴.

Kvalitativ metode kan på en rekke måter bli sett på som en slags form for paraplybegrep. Denne formen for samfunnsvitenskapeligmetode er en metodeform som omfatter en rekke undermetoder. For eksempel blir metoder som intervju, observasjonsstudier, QCA analyse, dokumentanalyse, inkludert flere metoder er alle sammen kategorisert inn under kategorien kvalitativmetode.

For å kunne besvare denne masteroppgavens forskningsspørsmål, og følgelig denne oppgavens problemstilling, kommer denne oppgaven til å ta i bruk dokumentanalyse som form for kvalitativmetode.

4.1.1 Hvorfor kvalitativmetode blir tatt i bruk for denne oppgaven

Et sentralt spørsmål før man begynner skriveingen av enhver analyse er hvorfor velge å ta i bruk akkurat den metodeformen. For temaet Norge og Danmarks normalisering av forholdet til Kina har undertegnede valgt å ta i bruk kvalitativmetode. Grunnen til dette metodevalget skyldes hovedsakelig masteroppgavens problemstilling. Denne problemstillingen, og følgelig hva det vil bli forsket på, begrenser metodevalget. Det å skrive en kvantitativ oppgave vedrørende temaet staters forhold til Kina, og normalisering av forholdet ville gått fint, men da måtte oppgaven ha hatt en annen innfallsvinkel og følgelig en annen problemstilling enn den nåværende tredelte problemstillingen.

⁷⁴ Brinkmann& Tanggaard, side: 11

4.1.2 Sentrale forskjeller mellom kvalitativ og kvantitativ metode

Samfunnsvitenskapelig metode er et omfattende begrep. Alle de ulike metodeformene innenfor samfunnsvitenskapelig metode blir i de fleste tilfellene kategorisert inn i to hovedkategorier. Den ene av disse kategoriene er de kvalitative metodene, som er den kategorien denne oppgaven tar i bruk. Den andre hovedkategorien for de samfunnsvitenskapelige metodene er de kvantitative metodene. Den sentrale forskjellen mellom disse to metodetilnærmingene omhandler hva som blir søkt etter. Innenfor de kvalitative metodene søker man etter å gå i dybden og vektlegger betydning, mens ved de kvantitative metodene blir utbredelse og antall vektlagt⁷⁵.

En av de sentrale forskjellene mellom de ulike formene for kvalitativ metode og de kvantitative metodene går på spørsmålet om dataen vi har er generaliserbare data. Innenfor den kvantitative metoden blir det operert med store datasett og følgelig store utvalg. Innenfor de kvalitative metodene blir det operert med et mindre antall utvalg. De store utvalgene innenfor kvantitative oppgaver medfører at utvalget har muligheten for å kunne bli generalisert⁷⁶. Jo flere forskningsobjekter (forskningsobjekter= det som blir tatt i bruk som empiri, forskningsobjekter kan være alt fra resultat fra survey undersøkelser, talldata og lignende) dets mer pålitelige blir funnene, og følgelig styrkes funnene sin overføringsverdi.

Kvalitativ metode er på den andre siden en ikke generaliserbar metode. Denne mangelen på generalisering smuligheter innenfor de kvalitative metodene skyldes dataene/utvalgene som blir tatt i bruk. Innenfor de kvalitative metodene operer vi med mye mindre datasett, eller mindre utvalg. Det at utvalgene er my mindre ved bruk av kvalitativmetode medfører at de ikke kan bli sett på som generaliserbare utvalg, men metoden kan gi dybde kunnskap om få enheter⁷⁷.

⁷⁵ Thagaard, side 17

⁷⁶ <https://www.holbergprisen.no/holbergprisen-i-skolen/metode-og-forskningsdesign.html>

⁷⁷ Thagaard, side 17

4.2 Dokumentanalyse: hvorfor, og hvilken kunnskap metodetilnærmingen kan gi oss

Innenfor samfunnsvitenskapen er dokumentanalyse en av de mest brukte formene for kvalitativ metode⁷⁸. To sentrale spørsmål ved alle metoder er: hvorfor velge å ta i bruk akkurat den metoden, og hvilken kunnskap kan vi oppnå med å ta i bruk den enkelte metoden. Dokumentanalyse er i grove trekk en metode tilnærming der hvor man samler inn diverse dokumenter for å analysere de. Hensikten med denne innsamlingen og analyseringen av diverse dokumenter er for å kunne trekke ut relevant informasjon vedrørende temaet man ønsker å forske på. Diverse dokumenter kan gi oss kunnskap om faktisk konkrete forhold vedrørende temaet. Gjennom bruk av diverse tekster kan for eksempel forskeren avdekke hvilke aktører som har stått sentrale i situasjonen, relevante aktører sine mål, situasjonen sin utvikling over tid, konsekvenser av situasjonen, hva situasjonen har handlet og lignende former for oppnådd kunnskap⁷⁹.

Ordet dokumenter er et omfattende begrep. Begrepet dokumenter kan bli sett på som et paraplybegrep. Dette skyldes at dokumenter kan ta form som aviser og nettaviser, nettsider, TV programmer, kirkebøker og lignende. Et sentralt spørsmål ved bruk av dokumentanalyse som metodeform blir spørsmålet om «*Hvilke typer dokumenter vil kunne være relevante for denne oppgaven*». Spørsmålet vedrørende hvilke dokumenter som vil være relevante, vil bli drøftet rundt i neste kapittel.

Hvilke typer dokumenter vil kunne være relevante for denne masteroppgaven?

For denne oppgaven vil de fleste av disse formene for dokumenter (med unntak av historiske kilder) kunne bli tatt i bruk for å kunne bli tatt i bruk for besvaring av oppgavens problemstilling og sine forskningsspørsmål. For nettsider vil dokumenter som de politiske partiene sine nettsider som for eksempel hoyre.no, arbeiderpartiet.no og lignende, Statistisk Sentralbyrå (SSB) og de politiske partiene og sentrale politikeres sider på sosiale medier som Facebook og Youtube kunne være mulige kilder for besvarelse.

Når det kommer til aviser vil både diverse skriftlige papiraviser, diverse magasiner (magasiner i form av Aftenpostens A -magasin og lignende magasiner) og diverse nettaviser kunne bli tatt i bruk. TV programmer kan være brukbart. For denne masteroppgaven kan TV

⁷⁸ Brinkmann& Tanggaard, side: 155

⁷⁹ Bratberg, side 11

programmer i form av programmer som NRK Urix og diverse dokumentarer være relevante. Offentlige dokumenter i form av stortingsmeldinger, kunngjøring fra regjeringen og stortingsreferater.

Med andre ord er det mange former for dokumenter som kan bli tatt i bruk for denne oppgaven. Det mangfoldighet utvalget av diverse dokumenter fører til at en avgrensning av hvilke typer dokumenter som vil bli samlet inn vil være nødvendig. For besvarelse av denne oppgaven, kommer det til å primært sett bli tatt i bruk nettaviser, nettsider (store norske og SSB mest generelle) og noen offentlige dokumenter (i form av normaliseringsdokumentene, og mulige regjering og parlament meldinger) som former for dokumenter som vil bli tatt i bruk ved besvarelse i analyse kapitlet.

4.2.1 Fordel og ulempe ved bruk av dokumentanalyse, og kvalitativmetode generelt

Det finnes en rekke ulike metoder som kan bli tatt i bruk for innsamling av datamateriale. Det finnes ikke en 100% perfekt metode, både de kvalitative og de kvantitative metodene har en rekke svakheter og styrker ved bruk av akkurat den formen for samfunnsvitenskapelig metode.

Fordel ved bruk av kvalitativmetode

Det eksisterer en rekke styrker ved bruk av dokumentanalyse og de kvalitative metodene som helhet. I dette delkapitlet vil det bli spesifisert hva som ligger i en av de sentrale styrkene ved bruk av dokumentanalyse som form for metode.

*Dybde*⁸⁰

En sentral styrke ved bruk av de ulike formene for kvalitativ metode er den dybdekunnskapen som kan bli oppnådd ved bruk av denne tilnærmingen til samfunnsvitenskapelig metode. Ved bruk av dokumentanalyse, og de kvalitative metodene generelt får vi tilgang til å sette oss grundig inn i et tema. Ved hjelp av dokumentanalyse som metodeform får vi muligheten til å kunne kartlegge hvordan en spesifikk hendelse har utspilt seg over tid, og hvilke aktører som har vært sentrale i hendelsesforløpet. Tar vi for eksempel utgangspunkt i forskningsspørsmålet «*Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsavtalen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på?*» Vil vi ved bruk av dokumentanalyse få muligheten til å kartlegge hva den mulige

⁸⁰ Thagaard, side 17

kritikken mot den danske og norske normaliseringsdokumentet har gått på. Metoden vil også gi muligheten til å kartlegge om kritikken har endret seg over tid, og muligheten for å kartlegge hvilke aktører som har stått bak den mulige kritikken.

Ulempe ved bruk av kvalitativmetode

Metodetilnærming dokumentanalyse, og de kvalitative metodene som helhet er ikke feilaktige, denne tilnærmingen til samfunnsvitenskapelig metode har et par svakheter. I dette delkapittelet vil det bli tatt for seg en av de sentrale svakhetene ved bruk av kvalitativmetode, nemlig at denne tilnærmingen ikke er generaliserbart.

*Ikke generaliserbart*⁸¹

En av de mest sentrale svakhetene ved bruk av dokumentanalyse, og kvalitativ metode generelt går på at denne formen for samfunnsvitenskapelig metode ikke er generaliserbar. Dette punktet om at de kvalitative metodene ikke er generaliserbart ble tatt opp i kapittel 4.1.1: *Sentrale forskjeller mellom de kvalitativ og kvantitative metodene*. Kort oppsummert er ikke de kvalitative metodene generaliserbare. Dette skyldes at de kvalitative metodene operer med et lavere antall forskningsobjekter (dokumenter) enn hva de kvantitative metodene gjør. Det lave antallet forskningsobjekter ved kvalitativ metode generelt bidrar til å svekke forskningen sin overføringsverdi, det lave utvalget medfører at vi kan ikke overføre forskningene til å gjelde andre lignende situasjoner. Med andre ord er en sentral svakhet ved bruk av alle de ulike formene for kvalitativ metode at det ikke eksisterer noe fasitsvar. Det er ikke mulig å sette ‘to streker under svaret’ ved bruk av dokumentanalyse som metodeform, og de andre formene for kvalitativ metode.

4.2.2 Avvik fra dokumentanalyse

Analysekapittelet kommer primært til å ta i bruk analysering av diverse tekstdokumenter som form for kvalitativ metode. Eventuelle avvik fra analysering av ren tekst vil kunne forekomme, dette vil være avvik i form av mulige tabeller og grafiske fremstillinger. Disse avvikene vil kunne forekomme i situasjoner der hvor bruken av de vil være naturlig. Som for eksempel ved besvaring av forskningsspørsmål nr.1 sin hypotese: ‘*Kan forskjeller i hva statene Norge og Danmark eksporter være en mulig forklaring på hvorfor danske myndigheter fikk på plass et normaliseringsvedtak raskere enn norske myndigheter?*’ vil bruk

⁸¹ <http://betterthesis.dk/research-methods/lesson-1different-approaches-to-research/strengths-and-limitations>

av diverse grafiske fremstillinger over hva statene Norge og Danmark eksporterer kunne bidra til å belyse hvilke produkter som de to nordiske statene eksporterte.

4.3 Ulike typer kilder

De tre vanligste formene for kilder er primærkilder, sekundærkilder og tertiærtider. I denne oppgaven kommer det til å primært sett bli tatt i bruk diverse primær og sekundærkilder som ulike former for kildematerialet. Dette delkapittelet vil i korte trekk gå gjennom hva som ligger i begrepene primær og sekundærkilder.

Primærkilder

Primærkilder er kilder som er førstehåndsberetninger. Det er den eldste kilden om temaet, og er ofte skrevet av en eller flere av partene som har tatt del i hendelsen, eller observert den på stedet⁸². Eksempler på primærkilder for denne masteroppgaven kan være regjeringserklæringer, stortingserklæringer, intervjuer hentet fra diverse aviser med en eller flere av de involverte partene, og lignende former for primærkilder.

Normaliseringsdokumentet til den norske stat fra 2016 og den danske sitt normaliseringsdokumentet fra 2009, er begge to eksempler på primærkilder som vil bli tatt i bruk i denne masteroppgaven sitt analysekapittel.

Sekundærkilder

Sekundærkilder er kilder som er bygget på primærkildene. Sekundærkildene tar med andre i bruk primærkilden som sin kilde. Et praktisk eksempel vil være: staten offentliggjør et dokument (som for eksempel Norge-Kina normaliseringsdokumentet), dette dokumentet blir en primærkilde, når/hvis avisene velger å skrive artikler/saker vedrørende dokumentet blir sekundærkilder skapt. Sekundærkilder tar form i en rekke ulike varianter, alt fra avisartikler, magasiner, bøker og lignende er alle sammen eksempler på ulike former for sekundærkilder⁸³.

⁸² <https://library.ithaca.edu/sp/subjects/primary>

⁸³ <https://library.ithaca.edu/sp/subjects/primary>

4.4 Kildekritikk

Temaet vedrørende statene Norge og Danmark sin normalisering av forholdet til folkerepublikken Kina er et relativt nytt tema. Det er under 10 år sidene begge situasjonene oppsto, følgelig er faglitteratur vedrørende temaene minimale. Det minimale antallet medfører at mye av oppgaven sitt empiri vil bli bygget på diverse artikler og nyheter fra aviser og nettaviser. Temaet normalisering av forholdet til Kina er et mye diskutert tema, med mange holdninger og synspunkter. Det store antallet holdninger og synspunkter vedrørende temaet fører til at kildekritikk vil i stor grad være sentralt ved innsamling av empiri til denne oppgaven sitt analysekapittel. Det er en fare for at mange sekundærkilder (alt fra nettaviser, bøker, tidsskrifter, internettsider og lignende) kan bære preg av å være påvirket av forfatteren/journalistens egen holdninger og tanker vedrørende temaet. Media bærer også preg av hvilket land avisen kommer fra. For eksempel vil en artikkel vedrørende de to sentrale personene Liu Xiaobo og Dalai Lama skrevet i Kina ha en annen vinkling enn hva en artikkel skrevet om disse to personene i en vestlig stat ville hatt.

Det å være skeptisk til kildematerialet har alltid vært sentral ved empiri innsamling. En skeptiske holdningen til kildematerialet har på en rekke måter fått en enda mer sentral stilling i løpet av de siste årene. Utviklingen av internett som informasjonskanal har ført til at vi nå har tilgang til mange flere kilder enn før. Denne utviklingen av internett som informasjonskanal har gjort jobben med å finne mange og mangfoldige kilder lettere, på mange måter kan det bli sagt at vi har aldri hatt større tilgang til kildematerialet enn nå. Baksiden med denne utviklingen er at det store kildematerialet øker risikoen for å komme over useriøse kilder, useriøse kilder i form av alternativ fakta, artikler preget av politisk agenda og det som ofte blir betegnet som "fake news". Mengden av disse formene for useriøse kilder har vært økende, denne økingen har i stor grad skjedd i løpet av de siste ti årene.

4.4.1 Metoder for å avsløre useriøse sekundærkilder

Før jeg kan besvare denne masteroppgavens problemstilling og forskningsspørsmål vil det være relevant å ta opp ulike måter for å avsløre om det enkelte dokumentet eller den enkelte artikkelen er en seriøs kilde, eller ikke. Dette skyldes at en stor del av empirien som vil være relevant for besvaring av denne masteroppgaven kommer til å ta form som sekundærkilder (se kapittel 4.3.2 for mer info)

Søk etter primærkilden ⁸⁴

Nettavisar og stort sett all informasjon som ligger ute på nett (med noen unntak, som for eksempel offentlige dokumenter, intervjuer og lignende former for dokumenter) er som oftest sekundærkilder. En rekke nettavisar og papiravisar vil ofte velge å oppgi en kildehenvisning til primærkilden. Selv om primærkilden ikke oppgitt i sekundærkilden så betyr ikke det at artikkelen er ubrukelig, en troverdig sekundærkilde er en sekundærkilde hvor det ikke skal mye søking til på Google og lignende tjenester for å finne frem til primærkilden.

Tar flere andre sekundærkilder opp det samme temaet? ⁸⁵

En annen måte å avsløre om det er snakk om en troverdig sekundærkilde eller ikke er å undersøke om den samme informasjonen går igjen i andre kilder.

Majoriteten av nettavisene får i dag sine inntekter gjennom to hovedkanaler, pressestøtte og reklameinntektene (nettsidene til norske NRK og danske DR er unntakene, begge to er statsfinansierte gjennom lisens). Det at så å si alle nettavisene er såpass avhengige av klikk (begrepet klikk er en betegnelse for det man gjør når man trykker seg inn på en artikkel) for å generere reklameinntekter fører til at når det skjer en sentral hendelse vil et stort antall av de ulike nettavisene, og ulike nyhetskanalene velge å produsere nyhetsartikler vedrørende den enkelte saken.

For temaet statene Norge og Danmarks normaliseringer av forholdet til Kina, vil en solid sekundærkilde være en sekundærkilde der hvor sekundærkildens informasjon går igjen i en rekke lignende artikler. Dets flere sekundærkilder som formidler den samme informasjonen, dets mer troverdig og brukbar blir alle sekundærkildene som informerer om den samme

⁸⁴ <http://www.bbc.com/news/education-41902914>

⁸⁵ <http://www.bbc.com/news/education-41902914>

informasjonen. Med andre ord har vi her en situasjon der hvor en høy mengde av kilder som tar opp det samme temaet fører til økt troverdighet for den enkelte kilden.

Søk etter om nettstedet, avisen og journalisten har en agenda⁸⁶

Spørsmålet vedrørende om nettstedet, eller journalistens artikkel har en agenda er ikke et nytt spørsmål ved kildekritikk. Faren for at en artikkel er preget av journalisten, avisen eller nettsidens agenda og/eller sin politiske oppfatning har alltid eksistert og er ikke noe som har kommet i løpet av de siste årene. For eksempel var det i tidligere tider kjent at artikler fra de norske avisene Dagbladet og Dagsavisen ofte hadde en mer provenstresiden agenda, enn hva Aftenposten hadde.

Det finnes en rekke metoder for å avsløre om en eller flere av aktørene som har vært involvert ved en artikkel har en agenda eller ikke. En metode for å avsløre dette på er å se igjennom tidligere artikler skrevet av journalisten, eller artikler publisert av nettstedet/avisen. Sentrale spørsmål ved en sann gjennomgang blir: ‘‘Kommer begge sider frem i artikkelen?’’ ‘‘Blir den ene parten i en eller flere artikler demonisert, og den andre glorifisert?’’ ‘‘Hvordan er mediehuset og/eller journalistens dekning i andre saker? (er de partiske på en rekke områder, er det ikke utenkelig at de er partiske i andre saker)’’

Det finnes en rekke eksempler på artikler der hvor media har favorisert den ene part, og demonisert den andre parten. For temaene Norges forhold til Kina, og forholdet mellom statene Danmark og Kina virker det som at majoriteten av artiklene (med unntak av enkelte kommentarartikler) skrevet av norsk og dansk media har i stor grad forholdt seg nøytral til temaet. Når det kommer til kinesisk media (enkelte kinesiske nettaviser, som for eksempel den statseide kinesiske avisen og nettavisen Chinadaily har artikler skrevet på både mandarin og engelsk⁸⁷) har ikke medias dekning vedrørende situasjonen mellom Kina og statene Norge og Danmark vært like nøytral⁸⁸.

En god sekundær og primærkilde vil være en kilde der hvor forfatteren (eller avisen/nettsiden) sine politiske oppfatninger og meninger ikke har en innvirkning, eller har så lite innvirkning som mulig på hvordan sluttproduktet er utformet.

⁸⁶ <http://www.bbc.com/news/education-41902914>

⁸⁷ http://www.chinadaily.com.cn/static_e/aboutus.html

⁸⁸ http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2010-10/23/content_11449653.htm

4.5 Avslutning metode

I dette kapitlet har det blitt tatt opp hvilken metodologisk tilnærming som kommer til å bli tatt i bruk ved besvaringen av denne masteroppgavens forskningsspørsmål, og oppgaven sin problemstilling. Kapitlet har begrunnet valget av metode, og tatt opp en sentral styrke og en sentral svakhet ved bruk av akkurat denne metodologiske tilnærmingen. Kapitlet har også tatt opp at eventuelle avvik fra kun analysing av diverse dokumenter vil kunne forekomme. Dette vil være avvik i form av mulige bilder, grafiske fremstillinger eller tabeller. Kapitlet har også tatt opp i hvilke situasjoner disse avvikene kan komme. Disse avvikene vil kunne forekomme i situasjoner der hvor bruken av disse bidrar til belysing av relevant informasjon.

Kapitlet har hatt en gjennomgang over hvilke typer dokumenter som vil kunne være relevante for besvaring av oppgaven sine forskningsspørsmål og sin problemstilling. Temaet Norge og Danmark sin normalisering av forholdet til Kina er saker med mange meninger. På bakgrunn av det store mangfoldet av meninger vedrørende temaet, og det store kildematerialet vi har tilgang på i modernetid ble det satt av en del plass til kildekritikk på slutten av dette metodekapitlet. Dette kritikk delkapitlet snakket generelt om viktigheten av kildekritikk, og metoder for å skille seriøse kilder fra useriøse kilder.

Nå som både teori og metode har blitt belyst kan oppgaven gå videre til besvarelse av oppgavens forskningsspørsmål og problemstilling. Besvarelsen av disse vil skje i kapittel 5, som starter på neste side.

Kapittel 5: Besvarelse av forskningsspørsmål

I dette kapitlet vil de tre forskningsspørsmålene som ble introdusert i kapittel 2 bli forsøkt besvart. Formålet ved besvarelse av disse tre forskningsspørsmålene er at de skal hjelpe til med å komme frem til et endelig svar på oppgaven sin problemstilling. Før dette kapitlet kan gå videre med en besvarelse og analysering av de tre ulike forskningsspørsmålene, vil en repetisjon av deler av det som ble gått gjennom i kapittel to være nødvendig.

Repetisjon av kapittel 2, tema, problemstilling og forskningsspørsmål

Kapittel 2 startet med å spesifisere oppgaven sitt tema. Temaet for oppgaven var staters forhold til Folkerepublikken Kina, og normalisering av forholdet til landet. Det ble spesifisert at oppgaven ville ta utgangspunkt i situasjonen mellom Kina, og de to nordiske statene Norge sin situasjon med Kina på 2010 tallet fra år 2010 til 2016, og Danmark sin situasjon med Kina fra år 2009. Delkapittel 2.2 spesifiserte oppgaven sin problemstilling, denne problemstillingen er en tredelt problemstilling. Delkapitlet spesifiserte og introduserte tre forskningsspørsmål. To av disse spørsmålene, forskningsspørsmål 1 og 3 er avgrensning av to deler av den tredelte problemstillingen. Det andre forskningsspørsmålet, spørsmål 2 er en spesifisering av hva som vil bli forsket etter i den siste tredjedelen av problemstillingen.

Repetisjon av oppgavens tredelte problemstilling

Som nevnt er oppgaven sin problemstilling en tredelt problemstilling der hvor alle de tredelene omhandler temaet stater sitt forhold til Folkerepublikken Kina. Oppgaven sin problemstilling låter som følgende:

- *Hvorfor brukte danske myndigheter kortere tid å få på plass et normaliseringsvedtak enn norske myndigheter?*
- *Har det blitt rettet noe kritikk mot den norske og den danske normaliseringsavtalen?*
- *Hvordan reagerer Kina når større stater går imot kinesiske myndigheters interesser?*

Repetisjon av oppgavens tre forskningsspørsmål

Oppgaven sine tre forskningsspørsmål som har som formål å avgrense og spesifisere hva som vil bli søkt etter og analysert ved testing av oppgavens tredelte problemstilling. Hver tredjedel av problemstillingen er rettet inn mot hvert sitt forskningsspørsmål. Forskningsspørsmål 1 er

en avgrensning av førstedelen av problemstillingen, forskningsspørsmål nr.2 en spesifisering av andredelen, og forskningsspørsmål nr. 3 en avgrensning av den siste tredjedelen.

De tre forskningsspørsmålene lyder som følgende:

- **Forskingsspørsmål nr.1:** *Kan forskjeller i hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterer være en mulig forklaring på hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering raskere enn norske myndigheter?*
- **Forskingsspørsmål nr. 2:** *Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsavtalen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på*
- **Forskingsspørsmål nr. 3:** *Reagerer Kina likt, som de gjorde ovenfor Norge og Danmark i situasjoner der hvor større stater, som for eksempel USA går imot kinesiske egeninteresser?*

Analysekapittelet sin oppbygging

For å komme frem til et svar på oppgaven sin tredelte problemstilling vil det bli avsatt et enkelt delkapittel for hvert enkelt av de tre forskningsspørsmålene. For eksempel vil forskningsspørsmål nr.1 bli besvart og analysert i delkapittel 5.1, spørsmål nr. 2 i 5.2 og spørsmål nr. 3 i delkapittel 5.3. Som nevnt i kapittel 4, om metode vil oppgaven ta i bruk innsamling av diverse tekstdokumenter som metodetilnærming. I visse tilfeller vil bruk av diverse grafiske fremstillinger bli tatt i bruk.

En oppsummering og konklusjon over om funnene som ble gjort ved analysering av disse tre forskningsspørsmålene, bidro til besvarelse eller ikke av oppgaven sin tredelte problemstilling vil bli gjort i oppgaven sitt 6 kapittel; **Kapittel 6 konklusjon.**

Normaliseringsavtalene

Før oppgaven kan starte med analyseringen av disse tre forskningsspørsmålene vil det også være på sin plass å påminne leseren om at den norske fra 2016, og den danske fra 2009 normaliseringsuttalelsene som helheter er begge to plassert i oppgaven sitt 7 kapittel; **Kapittel 7 Vedlegg.** Delkapittel 7.1 for den norske, og delkapittel 7.2 for den danske.

5.1 Eksport, en mulig årsak for hvorfor hurtig dansk vedtak om normalisering?

Det politiske forholdet mellom statene Norge og Folkerepublikken Kina, ble på bakgrunn av utdelingen av Nobels fredspris 2010 til den kinesiske dissidenten Liu Xiaobo frosset. Denne frysingen av det politiske forholdet mellom disse to statene varte fra 2010 til 2016. At det kinesiske kommunistpartiet velger å ta i bruk «straff» som metode ovenfor stater som går imot deres egeninteresser er ikke et eksklusivt fenomen for Norge. For eksempel opplevde Danmark i 2009 full diplomatisk krise etter at den daværende, og den nåværende danske statsministeren Lars Løkke Rasmussen (2009-2011, 2015- sittende), valgte å ta imot Dalai Lama i juni 2009.

Når det kommer til spørsmålet om sammenligning av Danmark sin normaliseringsavtale med Kina og Norge sin normaliseringsavtale, er tidsaspektet en sentral forskjell. Situasjonen mellom Danmark og Kina i bare noen få måneder, mens situasjonen mellom Norge og Kina varte i over 6 år. Etter offentliggjøringen av fredsprisen til Liu Xiaobo, opplevde enkelte norske eksportnæringer at det ble vanskeligere for de å få eksportert sine produkter til verdens største enkeltmarked, som er Kina (befolkningsmessig). Som nevnt i kapittel 1 var det særlig bedrifter innenfor de norske laksenæringene som merket følgene av reaksjonene til Folkerepublikken. Norsk laks ble liggende på fryselager hos kinesiske tollmyndigheter i flere måneder, og den norske markedsandelen for laks i Kina falt fra et nivå på 90% til 1%⁸⁹.

Det at de norske eksportnæringene opplevde problemer med eksport til Kina var ikke noe unikt fenomen. Dansk næringsliv opplevde vanskeligheter med eksport til Kina etter den danske statsministeren sitt møte med Tibets åndelige leder. Som nevnt i teorikapittel 3.2.1 sa Peter Thagesen fra Dansk Industrier (dansk arbeidsgiverforening, tilsvarende NHO) følgende: ‘‘ Det er vanskelig å si hva som direkte kan relateres til besøket og hva som bare er et generelt vanskelig kinesisk marked. En ting er likevel sikkert: Besøket har ikke gagnet [Det danske] næringslivets interesser ’’⁹⁰. Kan forskjellene i hva de to statene Norge og Danmark eksporterer være en av grunnene til hvorfor danske myndigheter fikk på plass et normaliseringsvedtak av forholdet til Folkerepublikken Kina raskere enn norske myndigheter? Og kan det være en overlappende årsak, som er relatert til eksport?

⁸⁹ <https://www.dn.no/nyheter/2018/02/08/1831/Havbruk/kan-na-en-milliard-i-host>

⁹⁰ <https://www.nrk.no/urix/diplomatikrise-danmark---kina-1.6813146>

5.1.1 Norsk og dansk eksport

Før vi kan sette i gang med besvarelse av hypotesen om forskjeller i norsk og dansk eksport kan ha hatt en innvirkning på hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering tidligere enn norske, må vi ha klart for oss hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterte. Det finnes en rekke ulike måter å få oversikt over hvilke produkter, og ressurser stater eksporterer til andre stater. En av de mest oversiktlige måtene å få en slik oversikt på, er ved bruk av grafiske fremstillinger. Observatory of Economic Complexity (OEC), som er underlagt det amerikanske universitetet Massachusetts Institute of Technology (MIT) har laget en rekke grafiske fremstillinger over hva en rekke stater har som eksport og importprodukter. OEC har oversikter over hva de to nordiske statene Danmark og Norge eksporterer til andre stater. MIT sin data går langt tilbake i tid, for besvarelse av dette forskningsspørsmålet vil oversiktene over norsk og dansk eksport fra de årene situasjonene oppsto bli tatt i bruk. Med andre ord eksportdata fra 2010 for Norge, og eksportdata fra 2009 for Danmark. OEC har en rekke grafiske fremstillinger, de har også grafiske fremstillinger over hva de enkelte statene eksporterte til enkelte andre stater. For eksempel har de data over hva Norge eksporterte til Kina i 2010, Danmark til Kina i 2010 og lignende⁹¹.

For analysering vil oppgaven ta i bruk totalt fire grafiske fremstillinger. En for norsk totaleksport, en for norsk eksport til Kina, en for dansk totaleksport og en for dansk eksport til Kina. Ved bruk av disse fremstillingene får vi oversikt over hva disse to statene eksporterte. For eksempel vil vi kunne se om dansk eksport til Kina var mer relevant for dansk total økonomi, enn norsk eksport til Kina.

Om OEC sine grafiske fremstillinger

Før testingen kan gå videre med bruk av OEC sine grafiske fremstillinger vil det være nødvendig å se om disse dataene er opphavsbeskyttet eller ikke. På nettsiden til OEC står det at all dataen på deres side ligger under en Creative commons Sharealike 3.0 lisens. En slik lisens innebærer at dataen kan fritt bli tatt i bruk og kopiert i alle former for medium og formater⁹².

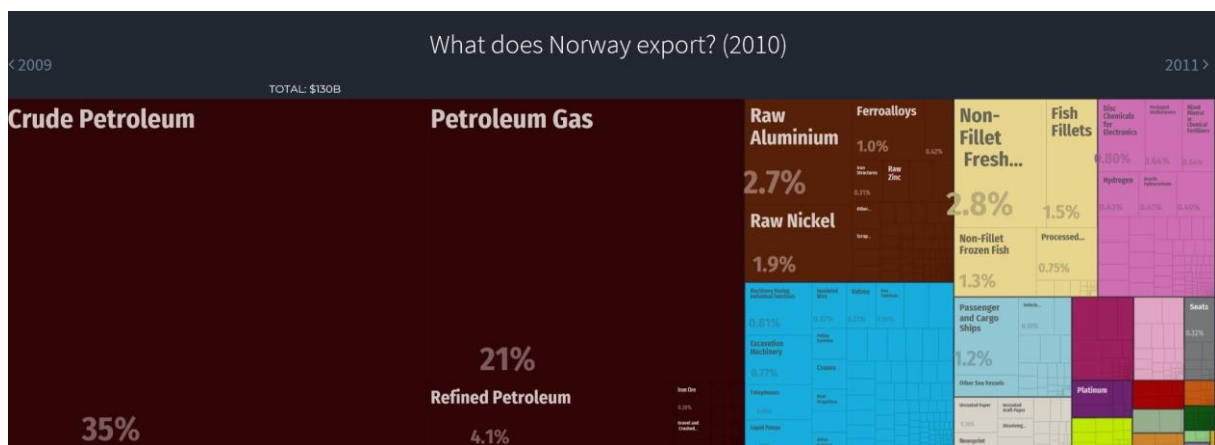
⁹¹ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2010/

⁹² <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

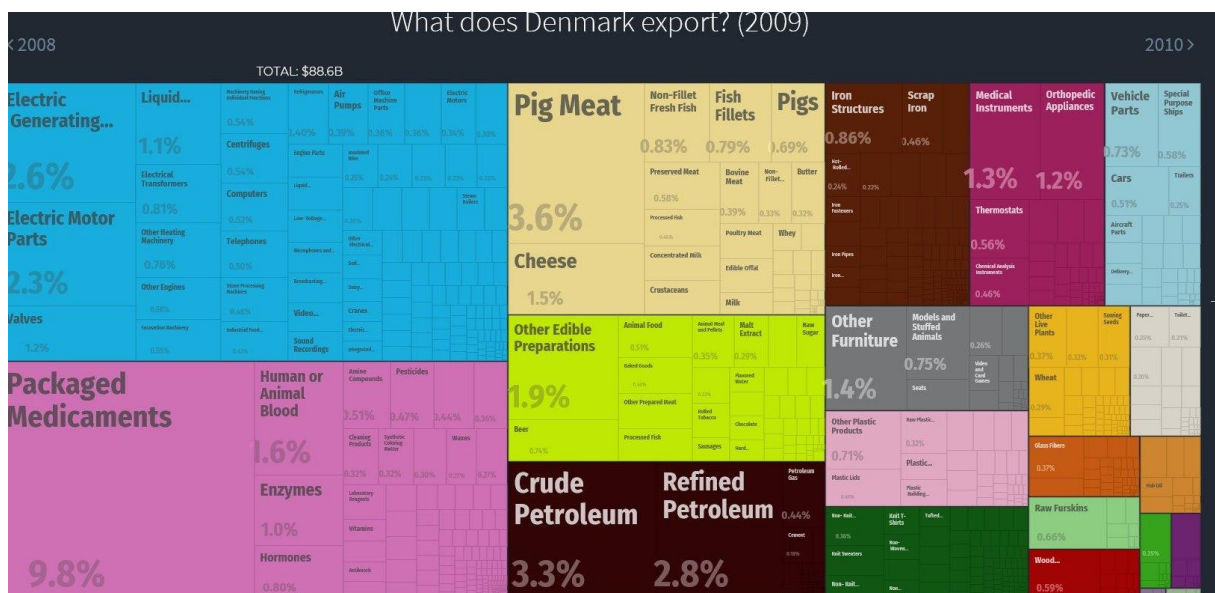
Med andre ord er det fritt frem å ta i bruk OEC sine grafiske fremstillinger til bruk for denne oppgaven. Full referering til de spesifikke fremstillingene som blir tatt i bruk vil ligge i oppgaven sin referanseliste.

For direkte kopi av teksten på OEC sin side om lisens, se vedlegg nr. 3. Dette vedlegget er plassert i delkapittel 7.3. Se vedlegg nr. 4, i delkapittel 7.4 for Creative Commons (CC) Sharealike 3.0 lisensen sin kortversjon, som er hentet fra CC sine hjemmesider

Grafisk fremstilling nr. 1: Norsk totaleksport år 2010 ⁹³

Grafisk fremstilling nr. 2: Dansk totaleksport år 2009 ⁹⁴

⁹³ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/all/show/2010/

⁹⁴ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2009/

Sentral tegnforklaring

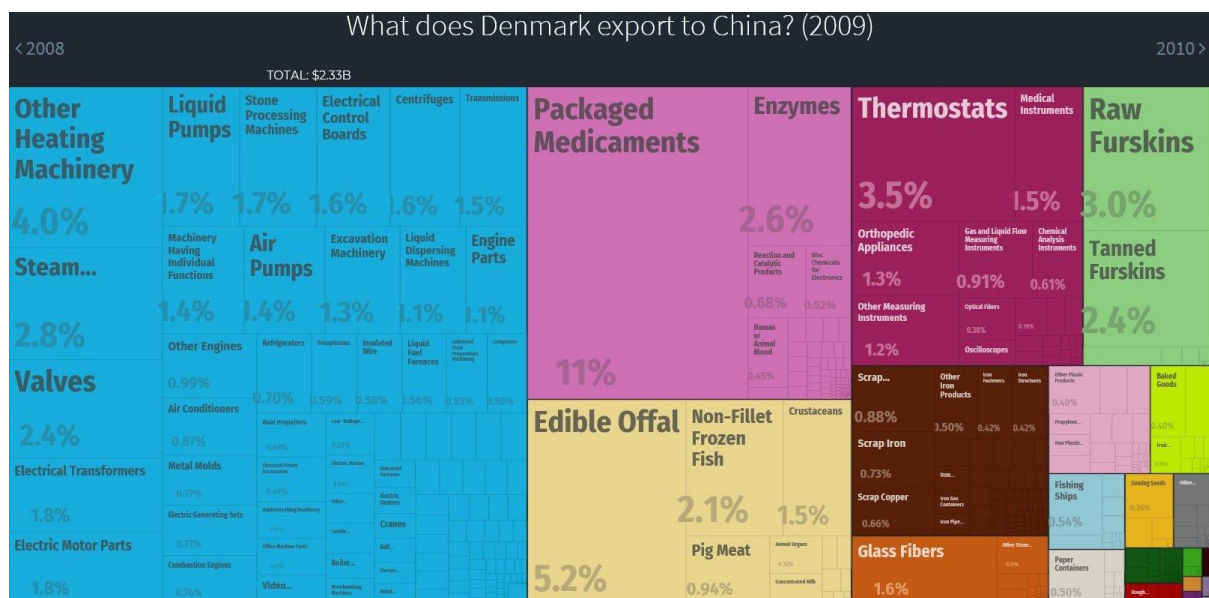
Før vi kan gå videre med forklaring og analysering av forskningsspørsmålene vil en tegnforklaring av de største fargekategoriene ovenfor være nødvendig. Blå representerer diverse tekniske maskiner (inkluderer alt fra elektriske motorer, båtpropeller og lignende), rosa er diverse kjemiske produkter, gul er animalske produkter som fisk, grisekjøtt og lignende, lysegrønn er matprodukter (- animalsk mat), lysebrun er metaller og mørkebrun er mineralprodukter (primært sett olje og gass, for de to nordiske statene Norge og Danmark).

Forskjeller på norsk og dansk total eksport 2010 og 2009 tall

Som vi ser av de to grafiske fremstillingene vedrørende norsk og dansk totaleksport i 2009 og 2010 er det sentrale forskjeller i hva disse to nordiske statene hadde som totaleksport de to årene. Norge var i 2010 en mineralbasert økonomi, der hvor store deler av norsk eksport kom fra eksport av mineralprodukter, de to mest sentrale mineralproduktene var i 2010 olje og gass. Dansk eksportnæringer var på den andre siden i 2009 mer produktbasert, de to mest sentrale eksportkategoriene var for Danmark diverse tekniske maskiner og diverse kjemiske produkter. Som nevnt i delkapittel 3.3.2 som handlet om begrepene eksport og BNP, er det forskjeller i hvor lett omsettelig enkelt produkter er. Delkapittelet nevnte at produkter som tekniske maskiner gjerne er produkter der hvor produktet ofte har blitt solgt (eller kjøpsavtaler er på plass) før produksjon. Med andre ord mindre etterspurte ressurser, hvor det er vanskelig å finne en ny potensiell ny kjøper, hvis en kjøpsavtale skulle bli kansellert. De to ressursene store deler av norsk økonomi primært sett var og er bygget på, er på den andre siden enklere omsatte produkter. Det er alltid en potensiell kjøper for produktene olje og gass, særlig i 2010 da oljeprisen var høy og etterspørselen høyere enn tilbudet.

En ting er hva de to nordiske statene eksporterte totalt i 2009 og 2010, en annen ting er hva disse to statene eksporterte til Kina i de respektive årene hendelsene oppsto. For eksempel selv om olje og gass var de to største eksportkategoriene for norsk økonomi totalt, innebærer ikke dette automatisk at de var de to mest sentrale norske eksportproduktene til Kina det året. De grafiske fremstillingene på neste side er grafiske fremstillinger over hvilke produktkategorier som var sentrale for norsk og dansk eksport til Kina de respektive årene situasjonen med Folkerepublikken oppsto.

Grafisk fremstilling nr. 3: Dansk eksport til Kina år 2009⁹⁵

Grafisk fremstilling nr. 4 Norsk eksport til Kina år 2010⁹⁶

Norsk eksport til Kina år 2010

I motsetning til norsk og dansk totaleksport der hvor det var sentrale forskjeller mellom hva de to nordiske statene eksporterte, er disse to statene sin eksport til Kina i 2009 og 2010 relativt likt. I motsetning til norsk totaleksport i 2010 der hvor de mineralske produktene olje og gass sto sentralt, er situasjonen annerledes ved norsk eksport til Kina i år 2010. For norsk eksport til Kina i 2010 sto de to produktkategoriene diverse tekniske maskiner, og kjemiske

⁹⁵ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/chn/show/2009/

⁹⁶ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2010/

produkter sentralt. I motsetning til norsk totaleksport der hvor disse utgjorde en liten del av den norske totaleksporten for 2010⁹⁷.

Dansk eksport til Kina år 2009

For dansk eksport til Kina i 2009 er det en rekke likheter mellom eksport til Kina og den danske totaleksporten. På lik linje som den danske totaleksporten for 2009 utgjør de to kategoriene tekniske maskiner og kjemiske produkter en stor andel av dansk eksport til Kina. Det er en sentral forskjell mellom dansk totaleksport, og dansk eksport til Kina, som vi ser av de grafiske fremstillingene har kategorien tekniske maskiner fått en enda mer sentral rolle. Som nevnt tidligere er dette en eksportkategori hvor det er et begrenset antall kjøpere, og det å finne en ny potensiell kjøper ved en eventuell oppsigelse av en kjøpskontrakt vil kunne være en utfordring.

Avgrensning og spesifisering

De to nordiske statene Norge, og Danmark eksporterer en rekke produkter til Kina, med andre ord vil en avgrensning kunne være nødvendig. Ved analysering av funnene vil det bli tatt utgangspunkt i den største eksportkategorien ved norsk og dansk eksport til Kina, nemlig kategorien tekniske maskiner.

Med OEC sine fremstillinger har vi muligheten til å isolere enkelte eksportgrupper, og spesifikt se hvor store den enkelte kategorien var. Den danske totaleksporten var i 2009 på rundt 88.5 milliarder amerikanske dollar, 20 milliarder av disse kom fra eksport av tekniske maskiner (rundt en fjerdedel)⁹⁸. Dansk eksport til Kina lå på 2.33 milliarder amerikanske dollar, der hvor 1.1 milliard av disse kom fra tekniske maskiner⁹⁹. For Norge lå totaleksport på 130 milliarder amerikanske dollar, i underkant av 11 milliarder av disse kom fra tekniske maskiner¹⁰⁰. Norsk eksport til Kina lå på 2.95 milliarder amerikanske dollar, og tekniske maskiner utgjorde av disse 855 millioner¹⁰¹.

⁹⁷ Se fremstilling over norsk totaleksport

⁹⁸ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2009/

⁹⁹ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/chn/show/2009/

¹⁰⁰ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/all/show/2010/

¹⁰¹ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2010/

Hvorfor importerer Kina fra andre stater?

Kina er en stor stat med et høyt innbyggertall, og landet har tilgang på en rekke ressurser. Spørsmålet her blir: hvorfor velger Kina, med alle sine ressurser og folketall og importere fra andre stater? Det finnes en rekke grunner til hvorfor stater har interesse av å importere varer og ressurser fra andre stater, fire av disse grunnene er, Nr. 1: Ressurser man ikke har tilgang på selv. Nr. 2: Tilfeller der hvor import er billigere enn egenproduksjon. Nr. 3 ikke kapasitet til å produsere nok av varen selv, eller kapasitet nok til å utvinne nok av den enkelte ressurs selv. Nr. 4: Andre stater har spesialkompetanse ved produksjonen, for eksempel kan Norge som en maritim nasjon ha spesialkompetanse ved utvikling og produksjon av diverse skipsutstyr og teknologi.¹⁰² Med andre ord kan det bli sagt at Folkerepublikken Kina, som så å si samtlige moderne stater i verden, har en interesse av importering av diverse produkter, og ressurser fra andre stater¹⁰³. Den interessen vil være i tilfeller der hvor kinesiske bedrifter og kinesiske myndigheter (ved statelige prosjekter) ikke har kapasitet, eventuelt tilgang på nødvendige ressurser eller spesialkompetanse til å produsere den etterspurte vare selv¹⁰⁴. Denne redegjørelsen for hvorfor Kina, og kinesiske bedrifter har interesse av å importere fra andre stater vil være sentralt ved analyseringen av dette forskningsspørsmålet.

Finanskrisen 2008-2009, norsk og dansk situasjon

Et interessant spørsmål vedrørende den norske og danske situasjonen med Kina er spørsmålet om Norge og Danmark sine økonomiske situasjoner som helhet. Den danske situasjonen oppsto i en tid der hvor den vestlige verden var midt i en finanskrisen. Under finanskrisen opplevde en rekke stater økonomisk nedgangstider, og økning i arbeidsledigheten¹⁰⁵, to situasjoner som går imot egeninteressen til en rekke stater. I hvilken grad påvirket denne situasjonen de nordiske statene Norge, og Danmark?

En sentral forskjell som kan ha påvirket danske myndigheter sitt valg, omhandler tidsaspekt vedrørende hvilket år situasjonene med Kina skjedde og oppsto. Avstanden fra mai 2009 da den danske situasjonen oppsto¹⁰⁶ og høsten 2010 som den norske situasjonen oppsto, er i antall måneder relativt kort, men verdenssituasjonen var annerledes i disse to årene.

Finanskrisen som oppsto i 2008 fikk følger for majoriteten av de vestlige landene, der hvor

¹⁰² <http://www.globalization101.org/why-do-nations-import/>

¹⁰³ <http://www.globalization101.org/why-do-nations-import/>

¹⁰⁴ <https://snl.no/import>

¹⁰⁵ <https://www.nettavisen.no/na24/2259139.html>

¹⁰⁶ <https://politiken.dk/indland/politik/art4801512/Lars-L%C3%B8kke-modtager-Dalai-Lama>

enkelte stater ble hardere rammet enn andre. Norge merket lite til denne krisen, Danmark på den andre siden merket en rekke følger av finanskrisen på slutten av 2000 tallet.

Arbeidsledigheten i Danmark hadde i perioden mai 2008-oktober 2009 vokst fra 3.1% til 7.1% (5.9% i mai 2009 mellom Rasmusen og Lama sitt møte)¹⁰⁷. Den norske hadde i samme periode vokst fra 2.4% til 3.2%, og lå ved nobelpris utdelingen i desember 2010 på 3.4%¹⁰⁸. Med andre ord var norsk og dansk økonomi i to forskjellige situasjoner da de to hendelsene med Kina oppsto. Danmark var i en situasjon med hurtig voksende arbeidsledighet, Norge på den andre siden var i en situasjon med relativ svak voksende arbeidsledighet (sammenlignet med Europa og Norden som helhet)

Avslutning delkapittel 5.1.1

I delkapittel 5.1.1 har det blitt gjort rede for hva som var norsk og dansk total eksport, og hva disse to statene sin eksport til Kina i de to respektive årene var. Delkapittelet har gjort rede for forskjeller, og likheter mellom norsk og dansk eksport. Delkapittelet har spesifisert hvilken eksportkategori analysen vil ta utgangspunkt i, denne kategorien var tekniske maskiner. Delkapittelet har også forklart hvorfor stater som Kina, og alle andre stater i moderne tid har interesse av import av diverse varer, tjenester og ressurser fra andre stater. Delkapittelet har også tatt og spesifisert hvordan dansk, og norsk økonomi var som helhet da deres situasjoner med Kina oppsto. Nå som alt det nevnte har blitt gjort rede for, og spesifisert kan oppgaven gå videre til analysen, og se om det var noen sammenheng mellom forskjeller i eksport og normaliseringene.

5.1.2 Analyse forskningsspørsmål nr.1

Introduksjon, repetisjon og aktualisering av teorien om egeninteresser

Før vi kan sette i gang med analysering av spørsmålet om; *forskjellene i hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterer kan være en av grunnene til hvorfor danske myndigheter fikk på plass et normaliseringsvedtak av forholdet til Folkerepublikken Kina raskere enn norske myndigheter?* Er vi nødt til å ha klart for oss hvilken teori som vil bli tatt i bruk ved analyseringen av dette datamaterialet og empirien, samt en kjapp repetisjon over hva denne teorien omhandler.

¹⁰⁷ http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=132.STS.M.dk.S.UNEH.RTT000.4.000

¹⁰⁸ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/arbeidsloysa-pa-4-0-prosent--344355>

For forskningsspørsmål nr.1 vil teorien om egeninteresser innenfor realisme orientert teori være relevant. Som nevnt i delkapittel 3.1.1 er et av prinsippene innenfor det teoretiske perspektivet realisme at alle statene har sine egeninteresser. Danmark, Norge, Kina osv. de har alle sine egeninteresser. Statene vil i henhold til teorien velge å føre en tilnærming til internasjonal politikk som maksimerer den enkelte stat sine egeninteresser. Hva som blir regnet som egeninteresser er noe som vil kunne variere fra stat til stat. Som nevnt i delkapittel 3.3.1 var en av kjerneideene ved teorien om egeninteresser at statene ble ansett som rasjonelle aktører. Rasjonelle aktører tar rasjonelle valg. Et rasjonelt valg innebærer å ta det valget som best tilfredsstillende sine egne preferanser og sine egeninteresser.

Maksimering av egeninteresser står i henhold til perspektivet realisme i sentrum ved utformingen av stater sin tilnærming til internasjonalpolitikk. Slike interesser kan ta form som ønske om lite oppmerksomhet rundt en sak, maksimere eksport, bevare stabil arbeidsledighet i den enkelte stat, med flere. I oppgaven sitt delkapittel 3.3.2 ble to økonomiske begreper definert, det ene av disse begrepene vil stå sentralt i dette forskningsspørsmålet, dette er begrepet eksport. Det ble nevnt at så å si alle moderne stater har interesse av at andre stater kjøper overskuddet av produkter, og ressurser som de selv ikke konsumerer/tar i bruk. Eksport fører til økt pengemengde, og arbeidsplasser i den enkelte stat¹⁰⁹. Eksport kan med andre ord bli sett på som en egeninteresse, enhver moderne stat har ønske om å eksportere sitt produktoverskudd, og følgene de får av eksport. Disse følgene er en mer sysselsatt befolkning, og økt pengemengde i den enkelte stat.

Repetisjon, eksport til Kina

Som vi så av de grafiske fremstillingene som ble presentert tidligere i dette kapitlet, er norsk og dansk totaleksport nokså ulikt. Disse to statene sin eksport til Kina er på den andre siden relativt likt. Begge stater hadde kategorien diverse tekniske maskiner som sin største eksportkategori til Kina. Kategorien tekniske maskiner var en sentral kategori både for dansk totaleksport, og dansk eksport til Kina. Tekniske maskiner er en varekategori som ikke er like lett omsettelig som andre kategorier, som for eksempel olje og gass hvor det å finne en ny kjøper er lettere.

¹⁰⁹ <https://study.com/academy/lesson/importing-and-exporting-in-a-global-market.html>

Analyse

Kan forskjeller i hva de to nordiske statene eksporter være en årsak til hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering enn norske myndigheter? Det er mye som taler for at dette til en viss grad kan ha stemt. Eksport av tekniske maskiner sto og står sentralt i dansk økonomi, og da situasjonene med Kina oppsto i mai 2009, og høsten 2010 var de to statene Danmark og Norge i to forskjellige økonomiske situasjoner. Danmark var på denne tiden midt i en finanskrisen, og hadde en hurtig voksende arbeidsledighet, Norge på den andre siden hadde en relativt svak voksende arbeidsledighet. Ingen moderne stater har ønske om voksende arbeidsledighet. Majoriteten av dagens moderne stater har en egeninteresse i at arbeidsledigheten i deres stat blir holdt på et relativt stabilt nivå, og at *svingningene* i arbeidsledigheten ikke er for store¹¹⁰. Den situasjonen som Danmark var i på slutten av 2000-tallet, der hvor arbeidsledigheten på noen få måneder gikk kraftig opp, er en ikke ønskelig situasjon. Danmark sin største eksportkategori var i 2009 tekniske maskiner, der hvor 68 500 arbeidere¹¹¹ var ansatt i den danske maskinindustrien. Som nevnt i delkapittel 5.1.1 kom 20 milliarder amerikanske dollar totalt fra eksport av dansk maskinere, der hvor 1.1 milliard av disse kom fra eksport til Kina. Ifølge den danske nettavisen Berlingske, var det redningen av dansk næringsliv (inkludert eksport av dansk maskinindustri til Kina) som var hovedårsaken til at danske myndigheter valgte å gå inn for normalisering av forholdet til Kina¹¹².

For en økonomi i krise, og en økonomi med voksende arbeidsledighet kan det å ha få, til ingen politiske konflikter med andre stater bli sett på som en egeninteresse. Folkerepublikken Kina var ikke Danmark sin største handelspartner¹¹³, men en betydelig del av Danmark sin største eksportkategori, tekniske maskiner ble eksportert til Kina. Danmark var på denne tiden i en resesjon, der hvor dansk økonomi var fallende og dansk arbeidsledighet økende (to situasjoner som er det motsatte av mange stater sine egeninteresser). Danske bedrifter opplevde problemer etter møte med Dalai Lama¹¹⁴, det er ikke utenkelig at på lang sikt kunne dansk næringsliv ha opplevd enda flere problemer ved eksport til Kina. For en stat i økonomisk resesjon, og økende arbeidsledighet er ikke diplomatiske kriser med andre stater et ønskelig scenario.

¹¹⁰ <https://www.economicshelp.org/macroeconomics/macroeassays/should-aim-govtbe-full-employment/>

¹¹¹ <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/saveselections.asp>

¹¹² <https://www.b.dk/politiko/danmark-boejer-sig-kinesisk-pres>

¹¹³ <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/DNK/Year/2009/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country>

¹¹⁴ <https://www.nrk.no/urix/diplomatikrise-danmark---kina-1.6813146>

Avslutning analyse danske egeninteresse ved normalisering

Det er mye som tyder på at forskjeller i hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterte kan ha vært en årsak til hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering tidligere. Eksport av tekniske maskiner var, og er en sentral del av dansk økonomi totalt. Kina var en sentral importør av produkter i denne kategorien. Med andre ord var det kinesiske markedet et sentralt marked for dansk maskinindustri. Som gått gjennom i dette delkapittelet, er det mye som taler for at andre faktorer også spilte en rolle. I 2009 var Danmark i en økonomisk resesjon, med stigende arbeidsledighet. Danske egeninteresser kan på mange måter bli sett på som en forklaring. Som alle andre stater i økonomisk resesjon, og med høy stigende arbeidsledighet, er det mye som tyder på at Danmark ikke hadde noe ønske om forverring av den økonomiske situasjonen. Langvarige eksportproblemer kunne medføre en sterkere forverring av økonomien som helhet, og nedbemanning i utsatte sektorer, noe som igjen kunne medført økt arbeidsledighet.

Disse to faktorene henger på en rekke måter sammen, eksport er sentralt for en økonomi. I en resesjon situasjon har man ikke et ønske om vanskeligere eksportmuligheter til en annen stat, i hvert fall ikke ovenfor et marked av betydning for dansk eksport, og et voksende kinesisk marked.

Det store spørsmålet her blir, hva med Norge? For norsk økonomi var ikke diverse maskinindustrier like sentralt som for dansk, men fortsatt er det en del som er ansatt i disse bedriftene i Norge. Ved undersøkelsen av hva Norge og Danmark eksporterte til Kina ble det gjort et interessant funn vedrørende Norge. Dette funnet er et funn som på en rekke måter kan bli knyttet til teorien om egeninteresser innenfor realismen. Mer spesifikt gikk dette funnet på kinesiske egeninteresser ved import fra Norge. Mer om dette funnet, og analysering av det i delkapittel 5.1.3.

5.1.3 Interessant funn vedrørende norsk eksport til Kina, relatert til teorien om egeninteresser

Ved undersøkelsen av norsk eksport til Folkerepublikken Kina ble det gjort et interessant funn. Dette funnet kan på en rekke måter bli relatert til teoriene om egeninteresser, og prinsippet om den rasjonelle aktør innenfor teoriperspektivet realisme. Selv om de diplomatiske forholdene mellom statene Norge og Kina var fryst, og enkelte norske bedrifter merket vanskeligheter med å komme seg inn på det kinesiske markedet, vokste den norske eksporten til Kina i perioden 2010-2016. I 2010 lå norsk eksport til Kina på 2.95 milliarder dollar¹¹⁵. I 2016, samme år som varslingen av normaliseringen av forholdet mellom statene Norge og Kina ble , hadde den norske eksporten til Kina vokst til 3.62 milliarder amerikanske dollar¹¹⁶. Hva skyldes denne veksten? Hva som spesifikt skyldes denne veksten er vanskelig å si, men som nevnt tidligere i dette delkapittelet, og i oppgaven sitt teorikapittel har alle stater i henhold til teoriperspektivet realisme sine egeninteresser. De ulike statene vil velge en tilnærming til internasjonalpolitikk som best samsvarer med deres egeninteresser. For Kina sin del kan deres ønske om så lite oppmerksomhet rundt menneskerettighetene i Kina, og Liu Xiaobo generelt som person, kunne bli sett på som en av egeninteressene til kinesiske myndigheter. Import kan også bli sett på som en egeninteresse, som nevnt tidligere i dette kapittelet har stater en interesse av å importere de produktene og ressursene som de selv ikke har tilgang til, eller spesialkompetanse til å produsere selv¹¹⁷.

I en artikkel fra Dagens Næringsliv (DN) publisert i 2015, sto det at fredsprisen hadde fått en rekke praktiske konsekvenser for Norge. Den norske eksporten til Kina hadde gått opp, men i tidsperioden 2010-2015 ble det sjeldent solgt varer fra Norge til nye statseide selskaper og prestisjeprosjekter (DN nevner spesifikt det de omtaler som synlig prosjekter, og nevner veier og flyplasser som eksempler her). DN spesifiserer her at norsk laks hadde merket konsekvensene, men de nevner spesifikt tre produkter som hadde merket vekst. Disse tre som blir nevnt er: avansert norsk skipsutstyr, bildeler fra Raufoss og solsilisium (materiale i solceller) fra kinesiske eide Elkem Solar ¹¹⁸. To av disse produktene går under kategorien diverse tekniske maskiner, og den tredje spesifiserte produktet kommer fra et kinesisk eid

¹¹⁵ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2010/

¹¹⁶ https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2016/

¹¹⁷ <http://www.globalization101.org/why-do-nations-import/>

¹¹⁸ <https://www.dn.no/nyheter/okonomi/2015/04/15/2033/Handel/kning-i-kinahandel>

firma. Store spørsmålet her er, hvorfor merket disse produktene vekst? Ved drøfting av dette spørsmålet i neste underoverskrift, vil drøftingen bli avgrenset til å handle om norsk skipsutstyr.

«Motstridene egeninteresser» og det rasjonelle valg

Som nevnt i starten av oppgaven, i kapittel 1, truet kinesiske myndigheter med boikott av norske produkter etter at offentliggjøring av fredsprisen ble kjent. En form for handelsboikott ovenfor Norge ble som nevnt aldri realisert, men hvorfor ikke? Den norske nobelkomiteen sitt valg om å tildele fredsprisen 2010 til Liu Xiaobo, kunne bli sett på som en handling som gikk imot egeninteressene til kinesiske myndigheter, hvorfor tok ikke myndighetene i Kina å «straffet» Norge? Noe spesifikt svar på dette er vanskelig å gi, men så omfatter teorien om egeninteresser innenfor realisme også prinsippet om den rasjonelle aktør og det rasjonelle valg. På den ene siden kan Kina sine reaksjoner vedrørende Nobels fredsprisen bli sett på som at Kina hadde en egeninteresse i at det var lite oppmerksomhet vedrørende Xiaobo, og menneskerettighetssituasjonen i Kina. På den andre siden er Norge en maritim stat, der hvor enkelte norske bedrifter har særkompetanse i produksjon av visse skipsutstyr¹¹⁹. En direkte boikott ville medført vanskeligheter for Kina ved importering av diverse produktene der hvor norske bedrifter har særkompetanse ved produksjon og utvikling av disse. Alt i alt bunner dette i spørsmålet om hva som ville være det rasjonelle valget for kinesiske myndigheter å ta? Noe direkte fasit finnes ikke på dette, men en rasjonell aktør (som realisme anslår at statene er) vil ta det valget som best tilfredsstillende sine egeninteresser og preferanser¹²⁰.

5.1.4 Avslutning delkapittel 5.1; forskningsspørsmål nr.1

Dette kapittelet har forsøkt å besvare oppgaven sitt første forskningsspørsmål. Kapittelet har redegjort for hva de to nordiske statene eksporterte totalt, og eksporterte til Kina. Det har blitt søkt etter om det har vært noen kobling mellom hva disse to statene eksporterte til Kina, og hvorfor dansk situasjon med Kina varte kortere enn den norske. Mye talte for at eksport var en av faktorene, en annen faktor som det ble drøftet rundt var finanskrisen som eventuell faktor. Der hvor Danmark ble hardere rammet enn Norge. Delkapittelet tok i bruk teorien om egeninteresser innenfor teoriperspektivet realisme som analytisk «verktøy» ved drøftingen om

¹¹⁹ <https://www.dn.no/nyheter/okonomi/2015/04/15/2033/Handel/kning-i-kinahandel>

¹²⁰ https://snl.no/rasjonell_akt%C3%B8r

disse to faktorene kan ha vært årsaker til hvorfor den dansk-kinesiske situasjonene varte kortere.

Delkapittelet har også drøftet rundt et interessant funn vedrørende situasjonen mellom Norge og Kina. Funnet var at norsk eksport til Kina hadde økt i løpet av de seks årene situasjonen med Folkerepublikken pågikk. De norske varene som hadde fått økt sin eksport, var særlig de varene der hvor norskeprodusenter hadde særkompetanse ved produksjonen av disse. Det ble argumentert for at mye av dette skyldes kinesiske egeninteresser, på den ene siden kan det se ut som myndighetene i Kina hadde et ønske om å straffe Norge, fordi en norsk aktør hadde gått imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. På den andre siden har myndighetene og næringslivet i Kina en interesse av å importere varer som de selv ikke har spesialkompetanse til å produsere, mulig eksempel her er norsk skipsutstyr.

I både den norske og den danske normaliseringsuttalelsen ble det nevnt en rekke punkter, der hvor disse punktene omhandlet en rekke områder, og saker relatert til Kina. Har det blitt rettet noen kritikk mot disse to normaliserings uttalelsene? Har noen ikke statelige organisasjoner, som for eksempel Amnesty rettet kritikk mot Danmark sin spesifisering om at regionen Tibet er en naturlig del av Kina, og lignende? Kritikk av normaliseringsuttalelsene vil bli tatt opp i forskningsspørsmål nr.2. Spørsmål 2 vil bli besvart og analysert i oppgaven sitt neste delkapittel, med andre ord i delkapittel 5.2; *Kritikk av normaliseringsuttalelsene*.

5.2; *Kritikk av normaliseringsuttalelsene*

Dette delkapittelet vil ta for seg oppgaven sitt andre forskningsspørsmål. Dette forskningsspørsmålet har som mål å søke etter om det har blitt rettet noe kritikk mot de to nordiske statene sine normaliseringsuttalelser vedrørende forholdet til Folkerepublikken Kina. Delkapittelet har som formål å gjøre rede for om det har blitt rettet noe kritikk mot avtalene, hvilke typer aktører som har rettet den mulige kritikken, gjøre rede for hva kritikken har gått på og sammenligne den mulige kritikken. Ved sammenligning vil det bli sett etter om det er noen likheter og ulikheter i den mulige kritikken fra diverse aktører.

5.2.1 **Introduksjon spørsmål 2, har det blitt rettet kritikk mot normaliseringsuttalelsene?**

Kort repetisjon delkapittel 1.4: Den norske og danske normaliseringsuttalelsen

Da det i desember 2009 ble varslet om normalisering av det bilaterale forholdet mellom Danmark og Kina, og i desember 2016 vedrørende det bilaterale forholdet mellom Norge og Kina, offentliggjorde begge de to nordiske statene hver sin normaliseringsuttalelse.

Som nevnt i starten av oppgaven, i delkapittel 1.4 var det en rekke likheter mellom den norske og den danske normaliseringsavtalen/uttalelsen vedrørende normalisering av forholdet til Kina. Begge avtalene spesifiserte det historiske forholdet deres til Folkerepublikken Kina, og spesifiserte en rekke andre punkter. Eksempler på disse punktene var som nevnt i kapittel 1 at begge statene anerkjenner at de fortsatt støtter «ett Kina politikken», begge uttalelsene spesifiserer at de støtter kinesisk selvstendighet og integritet. Den danske uttalelsen spesifiserer at det danske folketinget, og den danske regjeringen fortsatt anerkjenner Tibet som en naturlig del av Kina.

Har det blitt rettet noe kritikk mot den norske og danske uttalelsen om normalisering?

Har det blitt rettet kritikk mot den norske og den danske uttalelsen? I korte trekk er svaret på dette ja, en rekke aktører, både offentlige og ikke offentlige aktører har rettet kritikk mot den norske og den danske normaliseringsuttalelsen¹²¹ ¹²². Enkelte ikke statelige aktører, med andre

¹²¹ <https://www.abcnyheter.no/nyheter/politikk/2016/12/19/195265053/uro-rundt-deler-av-norsk-kinesisk-avtale>

¹²² <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

ord organisasjoner som enkeltpersoner i den enkelte stat kan være medlem av, har stilt diverse spørsmål vedrørende deler av den norske og den danske normaliseringsuttalelsen. I både Norge og Danmark har avtalen blitt kritisert av enkelte opposisjonspartier i det norske Stortinget, og det danske Folketinget.

Oppgaven sitt neste delkapittel, delkapittel 5.2.2 vil spesifisere hvem som har rettet kritikken, hva denne kritikken har gått på, og drøfte hva slags type aktører disse aktørene som har rettet kritikk mot uttalelsene/avtalene er.

5.2.2 Hvem har rettet kritikken, og hva har kritikken deres gått på?

Introduksjon og repetisjon av aktører i henhold til teoriperspektivet liberalisme

De to normaliseringsavtalene med Kina er begge to avtaler som har blitt kritisert av en rekke aktører. Denne kritikken har kommet fra både offentlige (offentlig er i dette tilfellet en samlebetegnelse for alle med stilling innenfor et politisk parti, gjelder både opposisjon, eventuelle samarbeidspartnere i parlamentet og de med regjeringsmakt) og ikke offentlige aktører. Med andre ord vil teorien om liberalisme orienterte aktører innenfor internasjonal politisk teori kunne bli sett på som relevant for dette forskningsspørsmålet.

Før oppgaven kan gå videre med kategorisering av aktører som har rettet kritikk, hva slags kritikk de har rettet, og redegjørelse for hvem disse aktørene er, vil en repetisjon av hva som lå i teorien om liberalisme orienterte aktører være nødvendig. I korte trekk omhandler teorien at det er flere aktører enn bare de enkelte statene som utformer og påvirker den enkelte stat sin tilnærmingen til internasjonale forhold. I henhold til det liberalistiske teoriperspektivet kan enkelt borgere bidra til utformingen av stater sin tilnærming til internasjonal politikk. Denne påvirkningen fra enkeltpersoner skjer som nevnt i delkapittel 3.2.1 ofte gjennom deres medlemskap i diverse ikke statelige organisasjoner, der hvor disse kan bruke sin midler til å forsøke å påvirke myndighetene sine valg. Mange av de organisasjonene som har kritisert den norske og den danske avtalen går under denne kategorien. De er ikke statelige organisasjoner, og enkeltborgere i den enkelte stat kan frivillig velge å være medlem i disse organisasjonene.

Opposisjonspartier, hva slags type aktører er de?

Mye av kritikken mot den norske og den danske normaliseringsuttalelsen har kommet fra enkelte opposisjonspartier. Opposisjon er en betegnelse brukt om grupperinger i en

nasjonalforsamling (Stortinget i Norge, Folketinget i Danmark) som ikke støtter det utøvende organ (regjeringen)¹²³. Hva slags type aktør kan disse bli kategorisert som? Hovedsakelig blir det operert med to samlekategorier av aktører. Disse to er ikke statelige og statelige aktører. Opposisjonspartier vil for denne oppgaven gå under kategorien statelig aktør. Dette skyldes prinsippet om de tre statsmakter står sentralt i både Norge og Danmark. I henhold til dette prinsippet er statsmakten fordelt på tre grupper. Disse tre er: den utøvende makt (regjeringen), den dømmende makt (domstolene) og den lovgivende makt (nasjonalforsamlingen)¹²⁴. Denne oppgaven vil avgrense seg til kun å ta for seg kritikk fra opposisjonspartier som satt i det danske Folketinget i 2009, og opposisjonspartier som satt på det norske Stortinget i 2016 ved undersøkelse av hvilken kritikk disse aktørene kan ha rettet mot avtalen.

5.2.2.1 Kritikk fra danske aktører

Kritikk fra opposisjonspartier, Danmark

Den danske normaliseringsuttalelsen fra 2009 høstet kritikk fra deler av den daværende danske opposisjonen. Majoriteten av partiene i det danske Folketinget stilte seg bak regjeringen sin uttalelse/avtale om full normalisering av forholdet mellom Danmark og Kina. Det var to partier som ikke stilte seg bak avtalen. Disse to partiene var de daværende opposisjonspartiene Dansk Folkeparti og Enhedslisten¹²⁵. Mesteparten av kritikken mot den danske avtalen kom fra Dansk Folkeparti, og det er kritikken til dette partiet flesteparten av avisartiklene som vil bli tatt i bruk som empiri her har tatt utgangspunkt i.

I en artikkel fra 2009 publisert av Danmarks Radio sin nettavis kritiserer Søren Espersen fra det daværende danske opposisjonspartiet, Dansk Folkeparti, den danske normaliseringsuttalelsen. Espersen omtaler avtalen som «*et knæfald for Kina, måske nærmest på kinesisk diktat*»¹²⁶. Kritikken til Espersen fra Dansk Folkeparti går på det engelske ordet ‘‘oppose’’, vedrørende spørsmålet om Tibets selvstendighet i det danske dokumentet, som partiet nekter å godta. Espersen hevder at dansk politikk vedrørende Tibet har blitt endret. Ifølge han har dansk Kina politikk reelt sett blitt endret. Danmarks Radio skriver følgende om Espersen sin påstand om endret dansk Kina politikk: «*Ifølge Søren Espersen betyder det, at*

¹²³ <https://snl.no/opposisjon>

¹²⁴ <https://snl.no/stat>

¹²⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

¹²⁶ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

Danmarks politik overfor Kina reelt ændrer sig fra passiv accept af Kina inklusiv Tibet som én stat til, at man [Danske myndigheter] aktivt vil modarbejde tibetansk selvstændighed.¹²⁷»

Annen dansk kritikk, internt i opposisjonspartiet i Socialistisk Folkeparti

Majoriteten av partiene i det danske Folketinget stilte seg bak Kinanotatet fra 2009, det var kun to partier som direkte gikk i mot uttalelsen. Ifølge den danske nettavisen politiken.dk utløste avtalen intern strid i partiet Socialistisk Folkeparti (heretter omtalt som SF)¹²⁸. SF sin avgjørelse om å skrive under på avtalen hadde blitt tatt av partiets ledelse. Ifølge SF sin folketingsgruppe, hadde ikke partiledelsen forhørt seg med de i folketingsgruppen før de tok avgjørelsen om undertegnelse av avtalen¹²⁹.

Mye av kritikken fra SF sin folketingsgruppe går på mye av det samme som Dansk Folkeparti sin kritikk, der hvor kritikken til begge parter omhandlet Tibet sin status. Ifølge SF sin folketingsgruppe hadde partiet aldri tatt noen stilling til spørsmålet vedrørende om Tibet var en integrert del av Folkerepublikken før. Ifølge nettavisen politiken.dk sin artikkel var det mange meninger om temaet, og enkelte representanter hadde tidligere foreslått det i Folketinget om å gå inn for anerkjennelse av Tibet som en okkupert stat¹³⁰. Ifølge artikkelen gikk mesteparten av kritikken på hvordan SF sin ledelse hadde tatt stiling til saken uten å ha diskutert saken med resten av partiet, og partiet sin folketingsgruppe¹³¹.

Kritikk fra en ikke statelig aktør, Danmark

Det er særlig en sentral dansk ikke statelig aktør som har rettet kritikk mot den danske normaliseringsavtalen. Denne sentrale ikke statelige aktøren er den danske «Støttekomiteen for Tibet»¹³². Kritikken til denne organisasjonen gikk på veldig mye av det samme som Søren Espersen hadde kritisert den danske avtalen for. Organisasjonen argumenterer for at det først var den 9 desember 2009 (dagen varslingen om dansk-kinesisk normalisering ble offentliggjort) at Danmark «entydigt, eksplicit og formelt anerkendt Kinas suverænitet i

¹²⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

¹²⁸ <https://politiken.dk/indland/politik/art4830452/Kina-aftale-udl%C3%B8ser-intern-ballade-i-SF>

¹²⁹ <https://politiken.dk/indland/politik/art4830452/Kina-aftale-udl%C3%B8ser-intern-ballade-i-SF>

¹³⁰ <https://politiken.dk/indland/politik/art4830452/Kina-aftale-udløser-intern-ballade-i-SF>

¹³¹ <https://politiken.dk/indland/politik/art4830452/Kina-aftale-udløser-intern-ballade-i-SF>

¹³² <http://www.tibetkomite.dk/verbalnoten-om-tibet/62-danmarks-syn-pa-tibets-status/102-aendringer-i-danmarks-syn-pa-tibet-fra-1950-til-2009>

*Tibet»*¹³³. Ifølge organisasjonen trådte den danske Tibetpolitikken inn i en ny fase etter avtalen, der hvor man nå direkte anerkjenner Tibet som en del av Kina.

5.2.2.2 Kritikk fra norske aktører vedrørende den norske avtalen

Kritikk fra opposisjonspartier, Norge

På lik linje som Danmark har deler av den daværende norske opposisjonen stilt spørsmål vedrørende deler av normaliseringsuttalet med Kina. NRK publisert i desember 2016 en artikkel hvor kritikk, og skepsis vedrørende avtalen ble tatt opp. I denne artikkelen ble det presentert kritikk fra to politikere som på den tid ikke satt i regjering. Disse to politikerne var Bård Vegar Solhjell fra Sosialistisk Venstreparti (SV), som er et direkte opposisjonsparti, og Trine Skei Grande fra Venstre, ikke direkte opposisjonsparti. Partiet Venstre hadde i perioden 2013-januar 2018 en samarbeidsavtale med den norske utøvende makt¹³⁴.

Kritikken fra begge disse politikerne går på mye av det samme. I NRK sin artikkel blir det nevnt at enkelte av politikerne i det daværende Stortinget (2013-2017) er usikre på hva Norge sin avtale med Kina egentlig innebærer. Det er særlig et punkt som det blir stilt spørsmål ved, ifølge NRK sin artikkel. Dette er punkt nr. 3 i den norske avtalen (se vedlegg nr.1 i delkapittel 7.1) som det har blitt rettet kritikk og spørsmål mot. Mye av kritikken mot dette punktet har gått på ordlyden, der hvor både Grande og Solhjell har vært usikre på hva dette punktet egentlig innebærer¹³⁵. Som nevnt i oppgaven sitt delkapittel 1.4 var det følgende punkt en del, inkludert Grande og Solhjell stilte spørsmål ved: “ [The Norwegian Government] *attaches high importance to China's core interests and major concerns, will not support actions that undermine them, and will do its best to avoid any future damage to the bilateral relations*¹³⁶”. Problemet med dette punktet var ifølge disse to politikerne at dette kan tolkes på en rekke ulike måter, hva som ligger i setningen “attaches high importance to China’s core interests and major concerns” har vært usikkerhet rundt. For hva ligger egentlig i dette punktet? Ifølge Solhjell kunne dette punktet bli tolket på en måte som at Norge ikke lenger skulle kritisere

¹³³ <http://www.tibetkomite.dk/verbalnoten-om-tibet/62-danmarks-syn-pa-tibets-status/102-aendringer-i-danmarks-syn-pa-tibet-fra-1950-til-2009>

¹³⁴ https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell_-_vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728

¹³⁵ https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell_-_vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728

¹³⁶ Punkt 3, side 2, norske normaliseringsuttalet (se vedlegg nr.1 i kap.7)

egeninteressene til kinesiske myndigheter , SV politikeren nevner spesifikt om å kommentere og kritisere menneskerettighetssituasjonen i Folkerepublikken Kina her¹³⁷.

Denne kritikken mot den norske normaliseringsavtalen som har kommet fra enkelte opposisjonspartier, er veldig lik den kritikken som har kommet fra ikke statelige aktører. Den neste underoverskriften vil ta for seg hva en ikke statelig aktør har kritisert den norske avtalen for.

Kritikk fra ikke en ikke statelig aktør, Norge

Et par ikke statelige aktører har kritisert den norske normaliseringsavtalen med Kina. En av disse organisasjonene er den ikke statelige organisasjonen Amnesty Norge. Kritikken fra Amnesty Norge er på en rekke måter veldig lik den kritikken som hadde kommet fra enkelte politikere på Stortinget. Med andre ord har Amnesty sin kritikk gått mye på ordlyden i avtalen. Det er særlig punktet om at Norge fullt ut anerkjenner Kina sin sosiale modell de kritiserer, et punkt som ifølge Amnesty kan bli tolket som at Norge må være forsiktig med å kritisere og kommenterer situasjoner om interne forhold i Kina¹³⁸.

Amnesty spesifiserer her at norske myndigheter erklærte i en stortingsmelding fra 2014 at det å styrke arbeidet for menneskerettigheter er en viktig del av norsk utenrikspolitikk¹³⁹. Denne stortingsmeldingen sitt premiss er at arbeid for menneskerettigheter skal være i kjernen av norsk utenriks- og utviklingspolitikk¹⁴⁰. Amnesty sin artikkel sier at det er viktig at norske myndigheter følger denne avtalen, og velger å snakke med kinesiske myndigheter om styrking av menneskerettighetene¹⁴¹. På mange måter prøver Amnesty her på å påvirke staten sin tilnærming til internasjonale forhold, noe som var et av kjennetegnene ved teorien om liberalisme orienterte aktører.

¹³⁷ [https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell - -vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728](https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell--vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728)

¹³⁸ <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

¹³⁹ <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

¹⁴⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Meld-St-10-20142015/id2345623/>

¹⁴¹ <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

5.2.2.3 Likheter og ulikheter mellom kritikk

Som vi har sett av eksemplene ovenfor er det en rekke aktører både i Norge og i Danmark som har kritisert normaliseringsuttalelsene. Både kritikken mot den norske og den danske??? har gått på deler av innholdet i dokumentet. Hva som spesifikt har blitt kritisert har vært ulikt, men tematikken har vært relativ likt. I Danmark har dokumentet sitt syn på Tibet, og regionen sin status vært sentralt. I Norge har mye av kritikken gått på ordlyden, der hvor spørsmålet om den norske regjeringen frasier seg sin mulighet til å kritisere menneskerettighetssituasjonen i Kina. Tematikken mellom disse har vært likt på den måte at dansk kritikk var relatert til Dalai Lama som var Danmark-Kina situasjonen sin kjerne, og den norske kritikken der hvor menneskerettighetsforkjemperen Liu Xiaobo var situasjonen sin kjerne.

Likheter dansk kritikk

Kritikken mot den danske uttalelsen/avtalen har gått på mye av det samme, som eksemplifisert ovenfor har både statelige og en sentral ikke statelig aktør stilte spørsmål ved deler av dokumentet. Både opposisjonspartiet Dansk Folkeparti og den danske ikke statelige organisasjon "Støttekomiteen for Tibet" har kritisert avtalen for at den formelt anerkjenner Tibet som en intern region i Kina.

I Danmark hadde også medlemmer internt i enkelte partier også kritisert avtalen på grunn av holdningen vedrørende Tibet. Dette partiet var det danske partiet SF. Partiet hadde aldri spesifikt hatt noe offisielt standpunkt vedrørende spørsmålet om Tibet, men ledelsen i partiet valgte allikevel å skrive under på avtalen.

Likheter norsk kritikk

For kritikken mot det norske dokumentet har norsk kritikk gått på mye av det samme. Her har det norske dokumentet sin ordlyd stått i sentrum. Mange av kritikerne har ment at ordlyden i punkt nr. 3(se vedlegg 7.1) har vært upresist, og hevder at dette punktet kan bli tolket på en rekke ulike måter. Enkelte tolket dette punktet som at den norske regjeringen skulle unngå å gå imot kinesiske myndigheter sine egeninteresse, enkelte aktører spesifiserte her kritisere menneskerettighetssituasjonen i Kina.

5.2.3 Kina sitt syn på menneskerettigheter

Mye av kritikken mot den norske normaliseringsavtalen har gått på Kina sitt syn, og Kina sin behandling av menneskerettighetene. Som nevnt har noen opposisjonspartier på Stortinget, og ikke statelige organisasjoner, som for eksempel den ikke statelige organisasjonen Amnesty Norge, kritisert deler av ordlyden i normaliseringsavtalen¹⁴²¹⁴³. Det sentrale spørsmålet blir her: Hvilket syn har Kina på de to menneskerettighetskonvensjonene som ble presentert i oppgaven sitt teoretiske perspektiv, og hvilke rettigheter var det Nobels fredsprisvinneren Liu Xiaobo kjempet for? Denne underoverskriften vil gjøre rede for begge disse to spørsmålene.

Menneskerettighetsbegrepet og Kina

Som nevnt i oppgaven sitt teorikapittel (se delkapittel 3.3.1 Menneskerettighetsbegrepet) tar denne oppgaven utgangspunkt i to menneskerettighetskonvensjoner, når den snakker om menneskerettighetsbegrepet. Disse to konvensjonene var FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, samt FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Per 2017 har så å si samtlige av alle medlemsstatene i FN ratifisert begge disse to konvensjonene, med noen unntak. Et av disse unntakene er Folkerepublikken Kina. Kina har ratifisert konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettigheter,¹⁴⁴ med andre ord den konvensjonen som mange av de kommunistiske statene mente skulle stå mest sentralt under den kalde krigen¹⁴⁵. Som nevnt i delkapittel 3.3.1 fremsto disse rettighetene på mange måter som kollektive rettigheter. Rettigheter som retten til grunnleggende helsetjenester, minimum av utdanning er spesifisert i denne konvensjonen. Som nevnt var Kina et av unntakene ved ratifisering av begge konvensjonene. Per 2017 var, og er Kina, en av de få medlemsstatene i FN som ikke hadde ratifisert konvensjonen om sivile og politiske rettigheter¹⁴⁶. Av de statene som ikke hadde ratifisert denne konvensjonen er det to stater som kaller seg kommunistiske som ikke har ratifisert den, men som vurderer ratifikasjon av denne konvensjonen. Disse to statene er Folkerepublikken Kina og republikken Cuba¹⁴⁷.

¹⁴² <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

¹⁴³ https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell_-vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728

¹⁴⁴ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>

¹⁴⁵ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter>

¹⁴⁶ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

¹⁴⁷ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

Rettighetene erklært i denne konvensjonen var som nevnt i kapittel 3.3.1, rettigheter som ytringsfrihet, pressefrihet med flere.

Hvilke rettigheter den kinesiske fredspris vinneren Liu Xiaobo kjempet for

Den norske nobelkomiteen tildelte den kinesiske dissidenten Liu Xiaobo fredsprisen 2010 for sin ikke voldelig kamp for generelle menneskerettigheter i Kina¹⁴⁸, men hvilke rettigheter var det spesifikt han kjempet for? Når det sies at Xiaobo kjempet for generelle menneskerettigheter blir det henvist til rettighetene som er spesifisert i konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Som nevnt tidligere er dette rettigheter som ytringsfrihet og pressefrihet. Det var på bakgrunn av denne ikke voldelige kampen for sivile og politiske rettigheter at Kwame Anthony Appiah, som på den tiden var professor ved Princeton University i USA og leder av amerikanske PEN (PEN er en organisasjon som arbeider å fremme litteratur og forsvare ytringsfrihet rundt om i verden¹⁴⁹, nominerte Liu Xiaobo til Nobels fredspris 2010¹⁵⁰

5.2.4 Avslutning delkapittel 5.2; Forskningsspørsmål nr.2

Dette delkapittelet har handlet om kritikk av den norske, og den danske normaliseringsuttalelsen vedrørende deres bilaterale forhold med Folkerepublikken Kina. Delkapittelet har tatt for seg om det har blitt rettet noe kritikk mot avtalene, noe det hadde blitt. Kapittelet har tatt for seg hvem disse aktørene som har kritisert normaliseringsuttalelsene er, og hvilke deler de misliker og/eller stiller seg skeptiske til. Kritikken har kommet fra ikke statelige organisasjoner som Amnesty og den danske støttekomiteen for Tibet. Det har også kommet kritikk vedrørende både den norske og den danske uttalelsen fra diverse opposisjonspartier. For eksempel i Danmark der hvor det daværende opposisjonspartiet Dansk Folkeparti hadde rettet kritikk mot deler av uttalelsen. I Danmark var det også kritikk mot avtalen internt i partier, enkelte partimedlemmer i SF. I Norge kom kritikken fra en rekke ulike ståsteder, både ikke statelige organisasjoner og opposisjonspartier stilte spørsmål ved avtalen. Både den ikke statelige organisasjonen Amnesty Norge, og enkelte partimedlemmer i det norske opposisjonspartiet SV hadde rett kritikk mot deler av den norske normaliseringsavtalen. På slutten av delkapittelet ble det også tatt opp hvilke menneskerettighets konvensjon Kina hadde, og har ratifisert, og hvilken de ikke har ratifisert.

¹⁴⁸ https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2010/press-no.html

¹⁴⁹ http://norskpen.no/nb_NO/om-pen/om-pen-international/

¹⁵⁰ <http://foreignpolicy.com/2010/10/08/why-i-nominated-liu-xiaobo/>

Denne underoverskriften tok å spesifiserte hvilke rettigheter Liu Xiaobo hadde kjempet for. Delkapittelet valgte å sette av plass til dette for å spesifisere hvilket syn myndighetene i Kina har på menneskerettigheter. Dette skyldes at mye av kritikken mot den norske avtalen har vært relatert til akkurat dette temaet. Mer spesifikt hadde kritikken gått på punkt 3 i den norske uttalelsen (se vedlegg 7.1) der hvor det i dette punktet var stort rom for tolking. Enkelte aktører, deriblant Amnesty Norge, syntes at dette punktet var skrevet på en upresis måte. Mye av kritikken gikk på at punktet kunne bli tolket på en rekke ulike måter. En måte å tolke punktet på var ifølge Amnesty at Norge ikke skulle kritisere interne kinesiske forhold, som for eksempel menneskerettigheter situasjonen i Kina.

Oppgaven har til nå svart på to av tre av oppgaven sine forskningsspørsmål. Besvarelse av det tredje forskningsspørsmålet vil starte på oppgaven sin neste side. I dette forskningsspørsmålet vil det bli søkt etter hvordan myndighetene i Folkerepublikken Kina reagerer, når statsledere i større stater går imot egeninteressene til det kinesiske kommunistpartiet. Det vil bli drøftet rundt spørsmål som for eksempel: «Hvordan reagerte Folkerepublikken da den daværende amerikanske presidenten Barack Obama, tok imot Dalai Lama flere ganger på 2010 tallet» og lignende. Forskningsspørsmål 3 vil bli besvart i oppgaven sitt neste delkapittel, med andre ord delkapittel 5.3 *Relativ makt, makt og kinesiske egeninteresser* (NY TITTEL?)

5.3 Relativ makt, makt og kinesiske egeninteresser

I dette delkapittelet vil oppgaven sitt tredje forskningsspørsmål bli besvart. Dette forskningsspørsmålet handler om hvordan Folkerepublikken Kina reagerer i situasjoner der hvor større stater går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Med større stater er det her snakk om stater som USA, Frankrike og lignende, med andre ord stater med høy total BNP. Praktisk eksempel: hvordan reagerte myndighetene i Kina da den daværende amerikanske presidenten, Barack Obama tok imot Dalai Lama i det Hvite Hus en rekke ganger på 2010 tallet? Reagerte de likt som da to mindre stater, Norge og Danmark, gikk imot egeninteressene til kinesiske myndigheter?

Introduksjon forskningsspørsmål nr. 3

De to nordiske statene Norge og Danmark valgte i 2010 og 2009, å ta to valg som på en rekke måter gikk imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Den kinesiske dissidenten Liu Xiaobo sitt arbeid for generelle menneskerettigheter i Kina, og Dalai Lama sitt arbeid for økt internt selvstyre i Tibet er begge to temaer som kinesiske myndigheter ønsker så lite oppmerksomhet om som mulig. I etterkant av valget den norske Nobelkomiteen tok, og valget den danske statsministeren Lars Løkke Rasmussen tok, opplevde norsk og dansk næringsliv at det hadde blitt vanskeligere for de å få eksportert enkelte av sine produkter til Kina¹⁵¹. Kan denne situasjonen bli sett på som en norm? Er det slik at når statsledere i andre stater går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter så opplever de fall i eksporten sin? Eller er disse to situasjonene Norge og Danmark opplevde to enkelttilfeller? Er det slik at alle stater opplever å bli «straffet» når det går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter? Eller er det kun småstater, der hvor Kina har mye høyere grad av makt enn disse statene som Folkerepublikken Kina velger å «straffe»?

¹⁵¹ <https://www.dn.no/nyheter/okonomi/2015/04/15/2033/Handel/kning-i-kinahandel>

5.3.1 Dalai Lama effekten

En setning som fra tid til annen blir tatt i bruk i diverse media er setningen «Dalai Lama effekten», hva innebærer denne setningen, og hva menes med effekten? Denne underoverskriften vil gjøre rede for hva som ligger i Dalai Lama effekten, og aktualisere den til situasjonene med Kina og dette forskningsspørsmålet.

Begrepet om Dalai Lama effekten stammer opprinnelig fra et studie utført av den tyske økonomeren Andreas Fuchs, ved universitet i Heidelberg og tyske Nils-Hendrik Klann ved universitet i Göttingen¹⁵². Studiet utført av Fuchs og Klann hadde som formål å undersøke hva som skjedde når statsledere tok imot Dalai Lama, og hvordan møte med Lama påvirket den enkelte stat sin eksport til Kina. I henhold til NRK sin artikkel, gikk datasettene som ble tatt i bruk under Fuchs og Klann sitt studie fra 1991 til 2008. Gjennom studiet deres fant de ut at land, der hvor statslederen hadde hatt offisielle møter med Dalai Lama i perioden 1991 til 2008, i en rekke tilfeller opplevde en nedgang i sin stats eksport til Kina. Denne nedgangen lå ifølge studiet deres i gjennomsnitt på 8% de neste to årene. Denne effekten kalte de for Dalai Lama effekten. I henhold til studiet deres er bare denne effekten midlertidig, og etter to år forsvinner effekten, og handelen mellom deres stat og Kina går tilbake til å ligge på det normale nivået¹⁵³.

Dalai Lama effekten og Danmark-Kina situasjonen

Den danske statsministeren Lars Løkke Rasmussen valgte i mai 2009 å ta imot Dalai Lama, var det Dalai Lama effekten som dansk næringsliv opplevde gjennom 2009? Som tatt opp ved besvarelse av forskningsspørsmål 1 i delkapittel 5.1 opplevde Danmark nedgang i deres eksport til Kina i etterkant av Rasmussen sitt møte. Ifølge en artikkel fra det danske magasinet Ræson, er det særlig en eksportkategori som pleier å merke følgene av Dalai Lama effekten, disse følgene er ifølge artikkelen generelle følger¹⁵⁴. Denne ene eksportkategorien som pleier å merke følgene er eksport av diverse maskin og transportutstyr, med andre ord den kategorien som ble omtalt som diverse tekniske maskiner i drøftingen i delkapittel 5.1. Den situasjonen som Danmark opplevde i 2009 etter den danske statsministeren sitt møte med Dalai Lama var med andre ord ikke noen unik opplevelse. En rekke andre stater deriblant

¹⁵² <https://www.nrk.no/urix/land-far-svi-for-dalai-lama-besok-1.11475199> -

¹⁵³ <https://www.nrk.no/urix/land-far-svi-for-dalai-lama-besok-1.11475199> -

¹⁵⁴ <http://raeson.dk/2010/dalai-lama-effekten-det-koster-pa-eksporten-til-kina-at-moedes-med-lamaen/> -

Litauen¹⁵⁵ i 2014 opplevde problemer med eksporten sin til Kina etter at den litauiske presidenten hadde hatt offisielle møter med Dalai Lama.

Kina vil med andre ord ofte reagere når stater går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter, men det gjenstår ennå et sentralt spørsmål. Dette spørsmålet er hvordan reagerer Folkerepublikken når større stater går imot deres egeninteresser. Stater som Norge, Danmark og Litauen er alle tre småstater, men hvordan reagerer Kina når for eksempel en føderasjon som USA som er et større land går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter? Opplevde USA en form for Dalai Lama effekt, eller er det primært mindre stater som opplever denne formen for effekt?

Før oppgaven kan gå videre med besvarelse og drøfting av spørsmålet om hvordan Kina reagerer når større stater går imot deres interesser, må vi ha klart for oss relevant teori, og hvordan rangere maktnivået mellom ulike stater. Det neste delkapittelet vil først i korte trekke repetere relevant teori, og senere ta for seg hvordan maktnivået blir rangert mellom ulike stater.

5.3.2 Makt og relativ makt repetisjon, og aktualisering

Dette forskningsspørsmålet vil på mange måter handle om makt, og maktforholdet mellom ulike stater. Som nevnt i oppgaven sitt teoretiske perspektiv i kapittel 3, var en av de mest sentrale maktpolitiske teorien innenfor perspektivet realisme teorien om relativ makt. I delkapittel 3.2.1 ble det nevnt at det som ligger i relativ makt er ‘Hvor mektig den enkelte stat er i forhold til andre stater’. I kapittel 3 ble det nevnt at en rekke faktorer kan påvirke en stat sin grad av makt, følgelig vil en avgrensning av hvilke faktorer som er relevante være nødvendig. I moderne tider blir begrepet total bruttonasjonalprodukt (BNP) ofte tatt i bruk som en indikator over hvor mye makt den enkelte stat har¹⁵⁶. Dette forskningsspørsmålet vil primært sett ta utgangspunkt i denne definisjonen, total BNP vil bli tatt i bruk som en indikator over hvor mye makt den enkelte stat har i forhold til andre stater. Høy BNP er med andre ord lik høy grad av makt.

Norge og Danmark sin grad av makt sammenlignet med Kina

De to nordiske statene Norge og Danmark er begge to stater med høy levestandard, og høy bruttonasjonalprodukt per innbygger. Som nevnt i teorikapittelet blir BNP per innbygger i

¹⁵⁵ <https://www.nrk.no/urix/land-far-svi-for-dalai-lama-besok-1.11475199> -

¹⁵⁶ Goldstein & Pevehouse, side 38 -

moderne tid ofte tatt i bruk som en indikator over levestandarden i den enkelte stat¹⁵⁷. Disse to statene har lav total BNP sammenlignet med enkelte andre europeiske stater, som for eksempel Tyskland, Storbritannia og lignende. Sett fra et økonomisk perspektiv innebærer med andre ord en lav total BNP lav grad av makt, de to nordiske statene sitt lav lave folketall bidrar heller ikke til noen øking av deres relativ makt. Folkerepublikken Kina kan med andre ord bli sett på som innehaver av mer makt enn disse to statene (diverse unioner og allianser som EU og NATO ikke tatt med)

Hvorfor relativ makt er aktuelt

Relativ makt er på mange måter relevant, dette skyldes at i situasjonen mellom de to nordiske statene og Kina, var Folkerepublikken maktpolitisk overlegen. Kina hadde mye høyere grad av makt enn hva Norge og Danmark hadde. Dette forskningsspørsmålet handler om hva som skjer når større stater går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Med andre ord hva gjør Kina når en stat med høyere grad av makt (BNP brukt som målenhet) enn de går imot det kinesiske kommunistpartiet sine egeninteresser?

Amerikas Forente Stater og relativ makt ovenfor Folkerepublikken Kina

Et land som i en rekke tilfeller har gått imot egeninteressene og ønskene til kinesiske myndigheter er føderasjonen Amerikas Forente Stater (heretter omtalt som USA). Som nevnt tidligere i dette kapittelet er relativ makt sentralt ved dette forskningsspørsmålet, hvordan ser maktsituasjonen mellom Kina og USA ut i dag (2018)? Som nevnt i delkapittel 3.1.2 er begrepet makt et omfattende begrep, og en rekke faktorer kan påvirke en stat sin grad av makt. Delkapittelet nevnte faktorer som territoriale ressurser, tilgjengelig teknologi, størrelse på militære, økonomi med flere, som faktorer som kan påvirke makt. USA og Kina er begge to store stater, begge har tilgang på en rekke ressurser, begge har tilgang på moderne teknologi og begge scorer høyt på en rekke andre faktorer, med andre ord blir en avgrensing av faktorene nødvendig. I diskusjonen vedrørende maktforholdet mellom de to nordiske statene og Kina ble det avgrenset til å ta utgangspunkt i det økonomiske perspektivet. Med andre ord vil graden av makt her bli avgrenset til å ta utgangspunkt i den enkelte stat sin økonomiske status. Her vil total BNP bli tatt i bruk, som nevnt i delkapittel 3.3.2, er i moderne tid BNP en av de mest brukte indikatorene for makt. Ifølge World Bank sine 2016 tall hadde USA i 2016 verdens største BNP, og Folkerepublikken Kina lå like bak på en andre

¹⁵⁷ <https://www.fn.no/Statistikk/BNP-per-innbygger> -

plass¹⁵⁸. Utelater man de andre faktorene og kun ser det fra et økonomisk perspektiv, er USA en stat med høyere grad av makt enn Kina.

I oppgaven sitt neste delkapittel, 5.3.3 vil det bli søkt etter hvordan Folkerepublikken reagerer når en stat med høyere grad av makt tar valg som går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Spørsmålet her er om myndighetene i Kina reagerer likt som da de to småstatene Norge og Danmark gikk imot deres egeninteresser, eller er kinesiske myndigheter mer tilbakeholden? Det vil bli drøftet om USA opplevde noen form for Dalai Lama effekt, eller om denne effekten kun er tilfellet for mindre stater som for eksempel Danmark.

Begrunnelse for hvorfor det blir tatt utgangspunkt i møtene mellom Obama og Dalai Lama

Delkapittel 5.3.3 vil søke etter hvordan kinesiske myndigheter reagerte da den daværende amerikanske presidenten, Barack Obama, møtte med Dalai Lama. Grunnen til at det blir tatt utgangspunkt i USA sin tidligere president Barak Obama (2009-2017) sine møter med Dalai Lama skyldes at disse møtene er de nyeste møtene mellom en amerikansk president og Tibets åndelige leder. Den nåværende amerikanske presidenten, Donald Trump har per mai 2018 ikke møtt, eller tatt imot Dalai Lama i det Hvide Hus ennå¹⁵⁹.

5.3.3 Kinesiske reaksjoner ved Obama sine møter med Dalai Lama i Washington DC

I løpet av sine to presidentperioder 2009-2013 og 2013-2017 møtte den daværende amerikanske presidenten, Barack Obama med Dalai Lama en rekke ganger. Hvordan reagerte Folkerepublikken Kina på disse møtene? Opplevde USA, som en rekke andre stater noen form for Dalai Lama effekt etter møtene?

2010-2016: En rekke møter mellom Dalai Lama og Barack Obama

Den daværende amerikanske presidenten Barack Obama valgte i 2009, under Dalai Lama sitt besøk til Washington DC, ikke å møte Dalai Lama. Helt siden 1991 hadde alle sittende amerikanske presidenter valgt å møte Dalai Lama under hans besøk til USA sin hovedstad, Washington. År 2009 var den eneste gangen Obama valgte å ikke ta imot Dalai Lama, under Lama sine reiser til DC. Begrunnelsen til hvorfor Obama i 2009 valgte å ikke ta imot Tibets åndelige leder skyldes at han på det tidspunktet ikke hadde møtt den daværende kinesiske

¹⁵⁸ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CN&year_high_desc=true -

¹⁵⁹ <http://www.thetibetpost.com/en/outlook/interviews-and-recap/5900-qwe-remain-hopefulq-tibetan-president-to-french-news> -

presidenten ennå. Med andre ord hadde Obama et ønske om å ha møtt Hu Jintao, den daværende kinesiske presidenten før han (Obama) tok imot og møtte Dalai Lama¹⁶⁰. Besøket i 2009 var den eneste gangen i løpet av sine 8 år som president at Barack Obama ikke tok imot Dalai Lama, de gangene Tibets åndelige leder var på besøk i Washington. I resten av Obama sin tid som president tok han imot Dalai Lama en rekke ganger¹⁶¹. Hvordan reagerte Kina på disse møtene? Opplevde USA noen form for "Dalai Lama effekt" som for eksempel Danmark opplevde, eller unngikk USA, en stat med høyere grad av makt (målt i BNP),(komma) noen form for «straff» etter møtene mellom Obama og Dalai Lam?

På lik linje som en rekke stater, deriblant Norge før utdelingen av Nobels fredspris og Danmark før Rasmussen-Lama møte¹⁶², opplevde USA før møtene advarsler fra Kina¹⁶³. Disse advarslene advarte presidenten mot å ta imot Dalai Lama, dette skjedde før alle møtene mellom Obama og Lama. Innholdet i disse advarslene var veldig likt, de advarte alle som om at et møte mellom USA sin president og Tibets åndelige leder ville skade det bilaterale forholdet mellom USA og Kina¹⁶⁴.

Advarslene; hvilke stater blir advarslene til en realitet

Før hvert eneste møte opplevde USA å motta advarsler fra Kina. Disse advarslene var om at et eventuelt møte mellom presidenten og Dalai Lama ville få konsekvenser for det bilaterale forholdet mellom de to landene. En rekke stater som valgte å ta imot Dalai Lama, og gå imot kinesiske myndigheter generelt, opplevde at disse advarslene var mer enn bare advarsler.

Både Norge og Danmark opplevde at disse advarslene fra Kina var seriøse. Ikke bare mindre stater har opplevd at Kina sine advarsler er seriøse, større stater som for eksempel Frankrike¹⁶⁵ har også opplevd Kina sin "vrede" etter at statslederen møtte med Dalai Lama.

Frankrike er ingen direkte småstat på lik linje som statene Norge og Danmark, Frankrike er en av de mektigste statene i Europa. Sett fra et maktpolitisk perspektiv, der hvor total BNP blir tatt i bruk som indikator for makt, er Kina som lå på andre plass mer mektig enn Frankrike som lå på sjette plass¹⁶⁶. Med andre ord er det mye som tyder på at Kina har ingen problemer med å «straffe» stater når de går imot interessene til kinesiske myndigheter, selv ikke større

¹⁶⁰ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/10/04/AR2009100403262.html> -

¹⁶¹ <https://www.nytimes.com/2016/06/16/world/asia/obama-dalai-lama-meeting.html>

¹⁶² <https://www.kristeligt-dagblad.dk/udland/kina-advarer-imod-dalai-lama-besog> -

¹⁶³ <https://www.nytimes.com/2010/02/03/world/asia/03tibet.html> -

¹⁶⁴ <https://www.nytimes.com/2010/02/03/world/asia/03tibet.html> -

¹⁶⁵ <https://www.nytimes.com/2009/04/02/world/europe/02france.html> -

¹⁶⁶ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?year_high_desc=true

stater som for eksempel Frankrike. Selv om de straffer stater som Frankrike gjenstår fortsatt et sentralt spørsmål, hva gjør Folkerepublikken Kina når en stat med høy grad av makt, mer spesifikt USA går imot deres egeninteresser?

5.3.4 Analyse forskningsspørsmål nr.3 : Dalai Lama effekten og USA

Stater som Norge, Danmark, Litauen og Frankrike er alle stater som har merket Dalai Lama effekten, etter at deres statsleder møtte med Tibets åndelige leder. Norge, Danmark og Litauen er alle tre småstater. Frankrike er en stor stat, men sammenlignet med Folkerepublikken Kina og Amerikas Forente Stater, er Frankrike en liten stat. Denne delen av oppgaven vil gjøre rede for om USA merket noen form for Dalai Lama effekt, og drøfte hvorfor det skjedde eller ikke skjedde.

I motsetning til en rekke stater både store og små stater, er det mye som tyder på at USA ikke har opplevd noen form (eventuelt veldig minimal form) for Dalai Lama effekt etter møtene mellom Obama og Lama¹⁶⁷. Etter 2010 møte mellom Tibets åndelige leder, og den amerikanske presidenten opplevde ikke USA noen nedgang i eksporten til Kina¹⁶⁸. Den daværende amerikanske presidenten valgte i perioden 2010-2016 å ta imot Dalai Lama en rekke ganger¹⁶⁹, ¹⁷⁰. Det at USAs president tok imot Dalai Lama en rekke ganger henter om at amerikansk næringsliv, i motsetning til dansk og norsk næringsliv, opplevde minimale til ingen konsekvenser av at presidenten møtte den åndelige lederen. Hva skyldes dette? Noe spesifikt svar er vanskelig å gi, men to av teoriene som ble presentert i denne oppgaven sitt teorikapittel vil kunne bli tatt i bruk ved drøfting av denne situasjonen. Disse to teoriene stammer begge fra teoriperspektivet realisme, mer spesifikt teorien om egeninteresser innenfor realisme, og teorien om makt og relativ makt innenfor realisme.

Egeninteresser som mulig forklaring

Besvarelsen av oppgaven sitt først forskningsspørsmål tok utgangspunkt i teorien om egeninteresser. Egeninteresser teorien kan bli relatert til situasjonen mellom Kina og USA også. I henhold til denne teorien har alle stater sine egeninteresser, og vil føre en tilnærming

¹⁶⁷ <https://www.marketplace.org/2010/11/09/world/dalai-lama-can-have-profound-impact-economy> -

¹⁶⁸ <https://www.marketplace.org/2010/11/09/world/dalai-lama-can-have-profound-impact-economy> -

¹⁶⁹ <https://www.nytimes.com/2010/02/19/world/asia/19prexy.html> -

¹⁷⁰ <https://www.nytimes.com/2016/06/16/world/asia/obama-dalai-lama-meeting.html?mtrref=www.google.no&gwh=BCC386409B0777D20171AB29676C62FD&gwt=pay>

til utenrikspolitikk som best tilfredsstillende disse. Hvordan er situasjonsbilde mellom USA og Kina, og hvilken egeninteresse kan bli identifisert?

I kapittel 5.1 der hvor forskningsspørsmål 1 ble besvart, ble det nevnt at moderne stater har interesse av å eksportere sine varer til andre stater. En slik interesse eksisterer i forholdet mellom Kina og USA. For kinesiske bedrifter har det amerikanske markedet vært deres viktigste enkeltmarked i mange år. I 2016 gikk så mye som 18.1%¹⁷¹ av all kinesisk eksport til det amerikanske markedet. Med andre ord er en solid del av kinesisk økonomi avhengig av eksport til det USA sitt marked.

Kinesiske myndigheter har med andre ord en interesse av at kinesiske bedrifter eksporterer deres varer til dette markedet. De kinesiske eksportproduktene er i stor grad diverse konsumvarer¹⁷². Kina har også en interesse av import fra USA, i 2016 var USA blant Kinas topp 5 importpartnere, og 8.5%¹⁷³ av all utlands import til Kina kom fra USA.

USA har en egeninteresse av import og eksport fra og til Kina. De varene som amerikanske bedrifter importerer fra Kina er som nevnt ofte konsumvarer, disse varene blir importert av amerikanske bedrifter og solgt til amerikanske forbrukere. Salg av varer medfører økonomisk aktivitet i det enkelte land; skatte kroner kommer inn, bedrifter ekspanderer, flere arbeidsplasser blir skapt og lignende. Amerikanske myndigheter har med andre ord en interesse av at varer (både importerte og egenproduserte) blir omsatt i økonomien. USA har en interesse av å eksportere varer til Kina, i 2016 var Kina en av USA sine topp 5 største handelspartnere, 8% av all amerikansk eksport gikk til Kina det året¹⁷⁴

Avslutning eksport som mulig forklaring

Som vi har sett ovenfor har både USA og Kina en rekke interesser av å handle med hverandre. Kinesiske myndigheter har en interesse av at kinesiske bedrifter eksporterer sine produkter til det amerikanske markedet. Begge parter har interesse av å eksportere og importere diverse produkter og ressurser fra hverandre. Med andre ord har vi her å gjøre med to økonomier som på en rekke måter er avhengig av hverandre. USA trenger salg av varer for å få «hjulene» i innenriksøkonomien til å gå, og Kina trenger USA for å eksportere en del av sine produkter.

¹⁷¹ <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Country=CN>

¹⁷² <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Country=CN>

¹⁷³ <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Country=CN>

¹⁷⁴ <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=US>

Det er mye som taler for at både Kina og USA begge to har en rekke interesse av å handle med hverandre. Begge parter tjener på handel med den andre part. En eventuell politisk krise, som de krisene vi så mellom Norge og Kina og Danmark og Kina, ville fått følger for både amerikansk og kinesisk næringsliv. Mer om dette punktet vil bli tatt i drøftingen av den neste teorien, teorien om makt. Denne drøftingen starter på neste side, og her vil det bli drøftet rundt bruken av vanskelig gjøreeksport som maktpolitisk virkemiddel, og forholdet mellom USA og Kina.

Makt som mulig forklaring

Denne underoverskriften vil ta for seg om makt kan være en mulig forklaring, og frykten for at motparten vil ta igjen med samme mynt. I motsetning til de fire statene Norge, Danmark, Litauen og Frankrike, er USA en stat med stor grad av makt (BNP brukt som indikator for makt) ¹⁷⁵. I denne underoverskriften vil det bli drøftet rundt virkemidler som USA kan ta i bruk dersom Kina skulle «straffe» statene på lik linje som de gjorde ovenfor Danmark.

I oppgaven sitt teoretiske perspektiv ble det drøftet rundt om bruk av handelsboikott og vanskeligjøre eksport kunne bli tatt i bruk som maktpolitiske virkemidler, er dette relevant for USA og Kina? På mange måter ja. Amerikansk økonomi er som illustrert ovenfor avhengig av Kina, så hvis Kina ønsket det kunne de tatt i bruk et av disse to virkemidlene som «straff». Problemet med USA-Kina situasjonen, som ikke var like mye til stede i de andre situasjonene, er at Kina er veldig avhengig av det amerikanske markedet. Hvis Kina skulle vanskeligjøre amerikansk eksport til Kina, har USA muligheten til å gjøre det samme ovenfor Kina. Norge og Danmark, hadde også denne muligheten, men det er en sentral forskjell mellom de to nordiske statene og USA. De to nordiske statene er småstater, og følgelig hadde Kina knapt merket følgene hvis disse to statene hadde vanskeliggjort Kina sine eksportmuligheter til deres stat. USA på den andre siden er Kinas viktigste eksport marked, det å vanskeligjøre kinesisk eksport til USA kunne ført til større konsekvenser for kinesisk økonomi enn hvis norske myndigheter vanskeligjorde kinesisk eksport til Norge.

Avslutning makt som mulig forklaring

USA, i motsetning til Danmark og Norge, er en stat som innehar høy grad av makt og en rekke maktpolitiske virkemidler. Et av disse virkemidlene er å vanskeligjøre eksport som virkemiddel. Norge og Danmark innehar dette virkemidlet også, men dersom USA skulle ta

¹⁷⁵ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?year_high_desc=true

det i bruk ville det fått større følger. I en eventuell situasjon hvor Kina «straffer» USA på lik linje som de straffet Danmark, vil USA i henhold til teorien om makt og maktpolitiske virkemidler ha muligheten til å ta igjen med samme mynt.

Avslutning delkapittel 5.3.4

Delkapittel 5.3.4 har tatt for seg spørsmålet om USA merket noen form for Dalai Lama effekt, eller ikke, etter Obama sine møter med Dalai Lama. Svaret på dette var at USA ikke hadde merket noen, eller en veldig liten form for Dalai Lama effekt etter møtene. I drøftingen av dette spørsmålet ble det tatt i bruk to teorier for å prøve å komme frem til hvorfor. Disse to teoriene var teorien om egeninteresser, og teorien om makt. To teorier som på en rekke måter henger sammen. Ved teorien om egeninteresser ble det gjort rede for hvor sentralt USA er for kinesisk økonomi, og hvor sentralt Kina er for amerikansk økonomi. Ved teorien om makt og maktpolitikk ble det drøftet rundt hva som kunne blitt tilfellet hvis Kina hadde tatt i bruk «straff» ovenfor USA.

Mye tyder med andre ord på at USA og Kina er to stater som på en rekke områder er avhengig av hverandre. Begge to utgjør en sentral del av den andre parten sin økonomiske situasjon. Konflikter i form av de konfliktene som var mellom de to nordiske statene og Kina ville vært uønsket for begge parter. I situasjoner som Danmark-Kina i 2009 var Kina sine tap minimale, Kina merket lite til situasjonen, og det var primært sett Danmark som merket følgende¹⁷⁶. Hvis det skulle bli en lignende situasjon mellom Kina og USA ville det kunne få langt flere følger for kinesisk økonomi enn hva situasjoner som Danmark-Kina fikk for kinesisk økonomi.

Alt i alt bunner dette ned til prinsippet om det rasjonelle valget. I henhold til teorien vil de ulike statene være rasjonelle aktører å ta de valgene som best tilfredsstillere deres egeninteresser. Den amerikanske presidenten går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter med å ta imot Dalai Lama, men hvis den amerikanske presidenten skulle blitt straffet for dette kunne fått flere konsekvenser for Kina enn da de straffet Danmark for det.

5.3.5 Avslutning forskningsspørsmål nr. 3

Dette delkapittelet har tatt for seg oppgaven sitt tredje forskningsspørsmål. Dette forskningsspørsmål har dreid seg om hvordan Folkerepublikken Kina reagerer når større stater går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. Dette delkapittelet startet med å gjøre rede

¹⁷⁶ <https://www.nrk.no/urix/diplomatikrise-danmark---kina-1.6813146>

for hva som lå i begrepet «Dalai Lama effekten», et begrep som ofte blir tatt i bruk i diverse avisartikler. Det som lå i dette begrepet var at stater ofte opplever fall i deres eksport til verdens største enkeltmarked etter at statslederen i den enkelte stat hadde tatt imot Dalai Lama. Med andre ord ble det identifisert at situasjonen som Danmark opplevde etter at Lars Løkke Rasmussen tok imot Dalai Lama i 2009 var noe unikt fenomen. En rekke andre stater, som nevnt deriblant den østeuropeiske staten Litauen, hadde også merket lavere eksport til Kina etter møter med Dalai Lama.

Målet med forskningsspørsmålet var å søke etter hvordan Kina reagerer når større stater går imot deres egeninteresser. Stater som de to nordiske statene Norge og Danmark er som nevnt to småstater, sett fra et internasjonalt perspektiv. For å svare på dette spørsmålet ble det tatt utgangspunkt i om føderasjonen USA opplevde noen form for Dalai Lama effekt, etter at den daværende amerikanske presidenten hadde tatt imot Tibets åndelige leder. Oppgaven tok i bruk USA som sammenlignende eksempel fordi sett fra et økonomisk perspektiv er det kun USA som per 2018 har mer makt enn Kina. Ved bruk av bruttonasjonal produkt som indikator for makt er USA fortsatt verdens mektigste stat, og Folkerepublikken Kina verdens nest mektigste stat. Funnene som ble gjort viste at USA ikke hadde opplevd noen form for Dalai Lama effekt. Det at den amerikanske presidenten fortsatte å møte Dalai Lama utover 2010 tallet tyder på at de advarslene Kina fremmet hadde noen særlig effekt.

Delkapittelet drøftet rundt hvorfor dette var tilfellet. Her ble teorier som makt og egeninteresser tatt i bruk. Under drøftingen kom det frem at USA og Kina er to stater som på en rekke måter er økonomisk sammenkoblet. USA er og har i lang tid vært Kina sitt største eksportpartner, og mye tyder på at begge statene har interesse av å handle med hverandre. Denne linken mellom amerikansk og kinesisk økonomi kan ha vært en av grunnene til hvorfor USA merket ingen form for Dalai Lama effekt. USA har en rekke maktpolitiske virkemidler, deriblant gjennom eksport. Hvis Kina bestemmer seg for å ramme amerikansk eksport, som de har gjort i andre situasjoner, har USA makten og kapasiteten til ‘’å ta igjen med samme mynt’’

Opgaven har nå besvart alle de tre forskningsspørsmålene som ble presentert i oppgaven sitt andre kapittel. Selv om de har blitt besvart gjenstår det fortsatt en ting til. Denne ene tingen som gjenstår er konklusjonen, her vil det bli konkludert med om funnene som ble gjort ved besvarelse av forskningsspørsmålene kan bli brukt til besvaring/delvis besvaring av problemstillingen.

Kapittel 6: Avslutning og konklusjon

I dette kapitelet vil det bli gjort rede for om de funnene som ble funnet ved testingen av forskningsspørsmålene bidrar til besvarelse av den tredelte problemstillingen. Dette konklusjon kapitlet vil være tredelt. Denne tredelingen av konklusjonskapitlet skyldes at oppgaven sin problemstilling var tredelt. De tre forskningsspørsmålene som har blitt forsøkt besvart i denne oppgaven sitt 5 kapittel, hadde som formål å innskrenke og spesifisere hva som vil bli undersøkt.

6.1 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 1

Oppgaven sitt første forskningsspørsmål var relatert til den første delen av problemstillingen. Før det bli konkludert om det var en sammenheng mellom problemstillingen og forskningsspørsmålet vil en repetisjon være nødvendig.

Første delen av problemstillingen var følgende: **Hvorfor brukte danske myndigheter kortere tid å få på plass et normaliseringsvedtak enn norske myndigheter?**

Denne delen sitt tilhørende forskningsspørsmål, som hadde som mål innskrenke denne delen av problemstillingen var følgende: **Kan forskjeller i hva de to nordiske statene Norge og Danmark eksporterer være en mulig forklaring på hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering raskere enn norske myndigheter?**

Redegjørelse av funn

Forskningsspørsmålet hadde som hensikt å innskrenke hva det ville bli forsket på ved besvarelse av denne delen av problemstilling. Det ble drøftet om forskjeller mellom hva Norge og Danmark eksporterer til Kina kan være en mulig årsak. Norge og Danmark hadde forskjellig totaleksport, Norge var mer ressursbaser (olje og gass sentralt), og Danmark mer produktbasert (tekniske maskiner var størst kategori). På den andre siden var begge stater eksport til Kina relativ lik. Ved norsk og dansk eksport til Kina var tekniske maskiner begge stater sin største eksport kategori.

Ved besvarelse av dette forskningsspørsmålet ble det også drøftet om Danmark og Norge sin økonomiske situasjon på slutten av 2000 tallet, og starten av 2010 tallet. Situasjonene mellom de to nordiske statene og Kina oppsto under finanskrisen, og det ble drøftet om finanskrisen kan ha vært en årsak. Dette punktet hang på en rekke måter sammen med punktet om eksport.

Konklusjon forskningsspørsmål nummer 1 og problemstillingen del 1

Det er en del som taler for at forskjeller i eksport, kombinert med den økonomiske situasjonen i Danmark, kan ha vært en årsak til hvorfor danske myndigheter fikk på plass normaliseringsvedtak hurtigere enn norske myndigheter. Det er ikke mulig å sette to streker under svaret på om dette var tilfellet, men som vi så av forskningsspørsmål 1 er det mye som taler for at forskjeller i eksport kan ha vært en sentral årsak.

6.2 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 2

Oppgaven sitt andre forskningsspørsmål var relatert til den andre delen av problemstilling.

Denne delen av problemstillingen handlet om kritikk mot Norge sin normaliseringsavtale med Kina, og Danmark sin normaliseringsavtale med Kina.

Andre delen av den tredelte problemstillingen var som følgende: *Har det blitt rettet noe kritikk mot den norske og den danske normaliseringsavtalen?*

Denne delen sitt forskningsspørsmål hadde som formål å spesifisere hva det ville bli søkt etter. Oppgaven sitt andre forskningsspørsmål var følgende: *Har det blitt rettet noe kritikk mot den danske og den norske normaliseringsavtalen med Kina? Hvis ja, hvem har stått bak kritikken og hva har kritikken gått på*

Redegjørelse av funn

I motsetning til de to andre delene av problemstillingen som var mer drøftelse av funn, var del 2 av problemstillingen mer et gjør rede for spørsmål. Det ble her gjort rede for om det hadde blitt rettet kritikk mot den norske og den danske normaliseringsuttalelsen med Kina. Denne redegjørelsen tok for seg hva slags kritikk som har blitt rettet, hva denne kritikken har gått ut på og hvilke aktører som rettet kritikken. Kritikken ble også sammenlignet, norsk kritikk fra ikke statelig aktør ble sammenlignet med norsk kritikk fra statelig aktør, og det samme for Danmark.

Konklusjon forskningsspørsmål nr. 2 og del 2 av problemstillingen

Det hadde blitt rettet kritikk mot både den norske og den danske normaliseringsavtalen, og denne kritikken kom fra både ikke statelige og statelige aktører. Som vi så gjennom sammenligningen av kritikk var det en rekke likheter mellom kritikk fra statelige og ikke

statelige aktører. Dette gjaldt for både den norske og den danske uttalelsen. For den norske uttalelsen gikk kritikken på ordlyden, for den danske gikk kritikken på det de omtalte som dansk formell anerkjennelsen av kinesisk styre over Tibet.

6.3 Konklusjon forskningsspørsmål nummer 3

Oppgaven sitt tredje forskningsspørsmål var relatert til den tredje delen av problemstillingen. Formålet med denne delen av problemstilling var å undersøke om de følgene de to nordiske statene mottok etter å ha gått imot egeninteressene til kinesiske myndigheter var unike fenomener eller ikke. Den tredje delen av oppgaven sin problemstilling var følgende:

Hvordan reagerer Kina når større stater går imot kinesiske myndigheters interesser?

Problemstillingen sin andre del var med andre ord meget omfattende. Denne delen sitt forskningsspørsmål hadde som formål å avgrense hva det ville bli forsket om. Oppgaven sitt tredje forskningsspørsmål var følgende: **Reagerer Kina likt, som de gjorde ovenfor Norge og Danmark i situasjoner der hvor større stater, som for eksempel USA, går imot kinesiske egeninteresser?**

Redegjørelse av funn

Det ble gjort en rekke funn ved dette forskningsspørsmålene. Et av disse funnene kalles Dalai Lama effekten. I følge denne effekten falt et land sin eksport til Kina med rundt 8% etter at dere statsleder hadde tatt imot Dalai Lama. Et annet funn som man så var at USA ikke hadde opplevd noen Dalai Lama effekten. Amerikansk eksport hadde i henhold til den ene kilden ikke falt etter Obama sine møter med Dalai Lama. Det at presidenten valgte å ta imot Tibets åndelige leder en rekke ganger gjennom 2010 tallet, henter om at USA opplevde ingen til minimale effekter av noen form for Dalai Lama effekt. Besvarelse av forskningsspørsmålet tok også for seg hvordan det økonomiske forholdet mellom USA og Kina var. Begge parter hadde et tett økonomisk forhold, og handlet ofte med hverandre. Det ble drøftet rundt om dette kan ha vært en av årsakene til hvorfor USA ikke merket noe til Dalai Lama effekten. Eksport til USA utgjorde en stor del av kinesisk økonomi.

Konklusjon forskningsspørsmål nr. 3 og del 3 av problemstillingen

Kina reagerte på en del måter ulikt i situasjoner der hvor USA gikk imot egeninteressene til kinesiske myndigheter. I motsetning til mindre stater som Norge, Danmark og Frankrike

opplevde USA ikke noen særlige følger av at deres statsleder tok imot Dalai Lama. Som nevnt ved besvarelsen av dette forskningsspørsmålet er det en del empiri som taler for at USA og Kina har interesse av handel med hverandre. Hvis Kina skulle straffe USA, kan USA finne på å ta igjen med samme mynt.

På lik linje som med forskningsspørsmål 1 kan vi heller ikke sette to streker under svaret her. Et par andre faktorer kan ha spilt en rolle. For eksempel er det ikke nødvendigvis at USA sin store grad av makt kan ha vært den eneste årsaken. En del tendenser taler for at Kina reagerer på en annen måte i situasjoner der hvor en større stat går imot egeninteressene til kinesiske myndigheter.

6.4 Eventuell videre forskning

Den første og den tredje delen av denne oppgaven sin problemstilling har på en rekke områder vært, og avgrensning på hva som ville bli forsket på har vært nødvendig.

Eventuell videre forskning del 1 av problemstillingen

En rekke faktorer kan ha vært eventuelle grunner til hvorfor danske myndigheter fikk på plass et vedtak om normalisering enn norske. Ved undersøkelsen av hvorfor ved forskningsspørsmål 1 har det bare blitt sett på en eventuell årsak, nemlig forskjell i eksport. Videre forskning vil kunne undersøke om eventuelle andre faktorer kan ha vært årsak til hvorfor danske myndigheter fikk på plass vedtak om normalisering raskere enn norske.

Eventuell videre forskning del 3 av problemstillingen

Ved besvarelse av forskningsspørsmål 3 ble det så å si kun tatt utgangspunkt i USA, verdens mektigste stat rent økonomisk sett. Spørsmålet om hva Kina gjør når USA går imot kinesiske egeninteresser er et spørsmål som kan bli videre undersøkt om et par år. Skulle den kinesiske økonomien fortsette å vokse i den graden den har gjort de siste 20 årene, er det ikke utenkelig at en dag vil Kina ha en større total BNP enn USA. Hva skjer i et slikt tilfelle? Vil USA bli mer skeptiske til å gå imot egeninteressene til kinesiske myndigheter hvis dette skulle skje? Kun tiden vil vise hva som skjer i fremtiden, og hvordan de fremtidige maktforholdene mellom de vestlige statene og Kina vil se ut.

Kapittel 7: Vedlegg

Denne delen av oppgaven er satt av til diverse. Gjennom denne oppgaven sine kapitler har det mange steder blitt henvist til «se vedlegg nr.x». Totalt sett har det blitt henvist til fire vedlegg av varierende lengde, alle de fire vedleggene som har blitt henvist til er plassert i dette delkapittelet. De fire vedleggene har også med referanse til deres primærkilde.

7.1 Vedlegg nr. 1 Det norske normaliseringsdokumentet

Statement of China and Norway on normalization of bilateral relations¹⁷⁷

1. China and Norway recognize that our two peoples have enjoyed traditional friendship. Norway was among the first Western countries to have recognized and established diplomatic relations with the People's Republic of China. Over the years, generally speaking, the China-Norway relations have maintained sound development and the cooperation's have been deepened in all fields.
2. Before the Nobel Peace Prize award in 2010, China and Norway had close relations. Due to the Nobel Peace Prize award and events connected to the Prize, China-Norway relations have deteriorated. The Norwegian side is fully conscious of the position and concerns of the Chinese side and has worked actively to bring the bilateral relations back to the right track. Through meticulous and numerous conversations, the two sides have over the last years reached a level of trust that allows for resumption of normal relationship.
3. The Norwegian Government fully respects China's development path and social system, and highly commends its historic and unparalleled development that has taken place. The Norwegian Government reiterates its commitment to the one-China policy, fully respects China's sovereignty and territorial integrity, attaches high importance to China's core interests and major concerns, will not support actions that undermine them, and will do its best to avoid any future damage to the bilateral relations.

¹⁷⁷ https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/statement_kina.pdf

4. China and Norway recognize that our two countries share broad common interests and have great potential for increased cooperation in many important fields. Both sides will develop friendly relations on the basis of mutual respect, equality and mutual benefit. Both sides will promote mutually beneficial and win-win cooperation in various fields, such as trade, culture, science, education as well as polar and other issues. Both sides will enhance communication and coordination on international issues and jointly deal with global challenges, so as to benefit our two countries and peoples, uphold world peace and promote common development.

7.2 Vedlegg nr.2 Det danske normaliseringsdokumentet ¹⁷⁸

The Royal Danish Embassy in Beijing presents its compliment to the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China and has the honor to refer to the following. Denmark attaches great importance to the considerable progress of the bilateral relations and the fruitful cooperation in the political, economic, cultural, educational, scientific and technological fields since the establishment of diplomatic relations in 1950. Last year in October Premier Wen Jiabao and Prime Minister Anders Fogh Rasmussen signed a Comprehensive Strategic Partnership, which aims at further strengthening the bilateral relations between Denmark and China. Bilateral relations have since 1950 been steadily enhanced with greater political mutual trust and respect and expanded economic cooperation and trade that have benefited both parties. Denmark has a long-standing tradition for friendship with China. Denmark was amongst the first countries in the World to recognize the People's Republic of China and various Danish governments have always supported the one China policy. Danes and Danish companies have come to China in great numbers, in particular since the Policy of Reform and Opening Up was initiated in 1978. Today close cooperation takes place in the areas of investments, commerce, environment, education, research, tourism, culture etc. The importance of China in Danish foreign policy is also reflected in the significant Danish diplomatic presence in the larger political and commercial hubs in China. Denmark is represented with an embassy in Beijing, three Consulates General (Shanghai, Guangzhou, Hong Kong) and a Consulate in Chongqing. The latter was opened in 2005 in light of the Chinese Go-West Policy and the commercial opportunities stemming from this initiative. Also in 2005 the Danish Cultural Institute in Beijing was officially opened and in 2007 Denmark opened an Innovation Center in Shanghai in order to cooperate with

¹⁷⁸ <http://www.ft.dk/samling/20091/almdel/upn/bilag/24/772818/index.htm>

leading Chinese universities and companies in the fields of scientific and commercial innovation projects. Members of the Danish Royal family and Government are frequent guests in China. Last year His Royal Highness Crown Prince Frederik, accredited as acting Head of State, witnessed the historic opening ceremony of the Olympic Games in Beijing together with members of the Danish Government. Other high level visits includes our Prime Minister and other members of his cabinet as visits by His Royal Highness the Prince Consort and other members of the Royal family. Next year Denmark looks forward to participating in EXPO 2010 in Shanghai with a National Pavilion centered around the statue of The Little Mermaid. Denmark attaches great importance to its friendly ties with China and intends to develop the relationship on the basis of mutual respect, taking into account the fundamental interests of the two countries. Denmark has a strategic, long term vision for its relationship with China and intends to strengthen continuously the bilateral relations in different areas in order to ensure a harmonious and stable Danish-Chinese relationship. Denmark is fully aware of the importance and sensitivity of Tibet-related issues and attaches great importance to the view of the Chinese government on these issues. Denmark takes very seriously the Chinese opposition to meetings between members of the Danish Government and the Dalai Lama, and has duly noted Chinese views that such meetings are against the core interest of China, and will handle such issue prudently. In this regard, Denmark reaffirms its One-China Policy and its unchanged position that Tibet is an integral part of China. Denmark recognizes China's sovereignty over Tibet and accordingly opposes the independence of Tibet. Next year in May we look forward to celebrating the 60 year anniversary of the diplomatic connections between Denmark and the PRC. Denmark hopes to cooperate with China in order to ensure high-level exchanges before, during and after the celebration. Denmark would like to use this opportunity to renew its invitation to President Hu Jintao to come to Denmark as the official guest of Her Majesty Queen Margrethe II. EXPO 2010 in Shanghai will also be an excellent opportunity to celebrate the long-lasting and multifaceted friendship between our two countries. The Royal Danish Embassy in Beijing avails itself of the opportunity to renew to the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China the assurances of its highest consideration.

7.3 Vedlegg nr. 3 The Economic Complexity Observatory

179

The observatory is published under a [Creative Commons Attribution-Sharealike 3.0 Unported License](#), so feel free to share the site and embed the apps anywhere on the internet. When doing so, please remember to attribute the site and its [creators](#). When referring to the site in publications please use the following citation:

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory: An Analytical Tool for Understanding the Dynamics of Economic Development. Workshops at the Twenty-Fifth AAAI Conference on Artificial Intelligence. (2011)

7.4 Vedlegg nr.4 Creative commons Sharealike 3.0 ¹⁸⁰

Følgende vedlegg er hentet fra Creative commons sin hjemmeside og omhandler lisensen på de ulike grafiske fremstillingene som ble tatt i bruk ved besvarelse av oppgavens første forskningsspørsmål.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following terms:

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

¹⁷⁹ <https://atlas.media.mit.edu/en/resources/permissions/>

¹⁸⁰ <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Kapittel 8: Referanseliste

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory , Massachusetts Institute of Technology, *What does Norway export to China (2010)*

https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2010/ hentet 9.

April 2018

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory, Massachusetts Institute of Technology, *What does Norway export to China (2016)*

https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/chn/show/2016/ hentet 9

april 2018

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory, Massachusetts Institute of Technology, *What does Norway export? (2010)*,

https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/nor/all/show/2010/ hentet 9.

April 2018

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory, Massachusetts Institute of Technology, *What does Denmark export to China (2010)*

https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/chn/show/2010/ hentet 9.

April 2018

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory, Massachusetts Institute of Technology, *What does Denmark export? (2009)*,

https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/dnk/all/show/2009/ hentet 9.

April 2018

AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory: An Analytical Tool for Understanding the Dynamics of Economic Development. Workshops at the Twenty-Fifth AAAI Conference on Artificial Intelligence. (2011)

<https://atlas.media.mit.edu/en/resources/permissions/> hentet 9. April 2018

Appiah, Kwame Anthony. *Why I Nominated Liu Xiaobo*, publisert den 8. Oktober 2010, hentet den 28. April 2018 fra <http://foreignpolicy.com/2010/10/08/why-i-nominated-liu-xiaobo/>

Bakken, L. Ø. *Rekordnominering til fredsprisen*, publisert 10. mars 2010, hentet fra nrk.no den 18. april 2018, <https://www.nrk.no/nobel/237-kandidater-til-nobels-fredspris-1.7031796>

BBC, 2017, *Fake news: Universities offer tips on how to spot it* ,
<http://www.bbc.com/news/education-41902914> , publisert 9. November 2017, hentet 9. April 2018

BBC, 2017, *Social media and censorship in China: how is it different to the West?*,
<http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/41398423/social-media-and-censorship-in-china-how-is-it-different-to-the-west>, publisert 26. September 2017, hentet 9. April 2018

BBC, *What is the 'One China' Policy?*, publisert den 10. februar 2017, hentet fra bbc.com den 20. april 2018 , <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-38285354>

Berg, Ole T.. (2015, 28. april). Opposisjon. I Store norske leksikon. Hentet 8. mai 2018 fra <https://snl.no/opposisjon>.

Berglihn, H. *Øking i Kina- handel*, publisert 15. april 2015, hentet fra dagens næringsliv (nettutgave) 30. april 2018,
<https://www.dn.no/nyheter/okonomi/2015/04/15/2033/Handel/kning-i-kinahandel>

Better Thesis, *Strengths and limitations; Qualitative method*, <http://betterthesis.dk/research-methods/lesson-1-different-approaches-to-research/strengths-and-limitations>, hentet 16. april 2018

Bland, B. Hancock, T & Harris, B. *China wields power with boycott diplomacy* , publisert den 3. mai 2017, hentet den 27. april 2018 fra Financial Times (nettutgave)
<https://www.ft.com/content/c7a2f668-2f4b-11e7-9555-23ef563ecf9a#comments-anchor>

Bratberg. Ø., 2017, *Tekstanalyse for samfunnsvitere*, Oslo: Cappelen Damm

Bruland, R.S & Hotvedt, S. K, *Kina straffer land som tar i mot Dalai Lama*, publisert 17. januar 2014, hentet fra NRK (nettutgave) 11. mai 2018 <https://www.nrk.no/urix/land-far-svi-for-dalai-lama-besok-1.11475199>

Børresen, Jacob. (2017, 20. september). Avskrekking. I Store norske leksikon. Hentet 19. april 2018 fra <https://snl.no/avskrekking>.

Chinadaily , *Liu Xiaobo and Nobel Peace Prize are both farce*,
http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2010-10/23/content_11449653.htm , publisert 23. Oktober 2010, hentet 15. Februar 2018

Chinadaily, *About China Daily Group*, http://www.chinadaily.com.cn/static_e/aboutus.html , hentet 15. februar 2018

Cooper, Helene, *Obama Meets Dalai Lama, and China Is Quick to Protest*, publisert 18. februar 2010, hentet fra New York times 13. mai 2018
<https://www.nytimes.com/2010/02/19/world/asia/19prexy.html>

Creative commons, *Attribution-ShareAlike 3.0.*, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> , hentet 9. april 2018

Dagbladet, 2012, *Den som startet bråket, må avslutte det* , publisert den 4. juli 2012, hentet fra Dagbladet (nettutgave) den 17. januar 2018 <https://www.dagbladet.no/nyheter/den-som-startet-braket-ma-avslutte-det/63238784>

Damkjær, O. *Danmark bøjer sig for kinesisk pres*, publisert 9. desember 2009, hentet 4. mai 2018 fra Berlingske (b.dk) , <https://www.b.dk/politiko/danmark-boejer-sig-kinesisk-pres>

Danmarks statistik, *Beskæftigede lønmodtagere efter branche (DB07) og tid*, år 2009 tall, bransje: maskindustri, <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/saveelections.asp> hentet den 3. mai 2018

Den danske Støttekomiteen for Tibet, *Ændringer i Danmarks syn på Tibet fra 1950 til 2009*, publisert den 12. februar 2013, hentet den 9. mai 2018 fra <http://www.tibetkomite.dk/verbalnoten-om-tibet/62-danmarks-syn-pa-tibets-status/102-aendringer-i-danmarks-syn-pa-tibet-fra-1950-til-2009>

Den norske nobelkomite: *Nobels Fredspris for 2010*.
https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2010/press-no.html , publisert 8. oktober 2010, hentet 25. november 2017

Den norske nobelkomite, *Den norske nobelkomite* (om oss artikkel), hentet 18. april 2018 fra <https://www.nobelpeaceprize.org/no/Organisasjon/Den-Norske-Nobelkomite>

Dissident. (2018, 20. februar). I Store norske leksikon. Hentet 24. april 2018 fra <https://snl.no/dissident>.

E24, *Norsk laks holdes igjen på grensen til Kina*, publisert den 26. august 2013, hentet fra e24.no den 19. april 2018 <https://e24.no/makro-og-politikk/norsk-laks-holdes-igjen-paa-grensen-til-kina/21364316>

Egenæs, J. P. *Problematiske sider ved Kina- avtalen*, publiser 20. desember, hentet 9. mai fra amnesty.no <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen>

Egenæs, J.P, 2016, *Problematiske sider ved Kina-avtalen*, Amnesty, <https://www.amnesty.no/blogg/2016/12/problematiske-sider-ved-kina-avtalen> , publisert den 20. desember 2016, hentet den 16. mars 2018

Eilertsen, T. 2017, *Også norsk Kina-politikk drives av egeninteresse. Det er bare så vondt å innrømme det*, Aftenposten (nettutgave), <https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/mqvnp/Ogsa-norsk-Kina-politikk-drives-av-egeninteresse-Det-er-bare-sa-vondt-a-innromme-det--Trine-Eilertsen>, lesedato 13. mars 2018

Eksport. (2018, 20. februar). I Store norske leksikon. Hentet 19. april 2018 fra <https://snl.no/eksport>.

European Central Bank, *Danish unemployment rate 1983-2018*, hentet den 4. mai 2018 http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=132.STS.M.dk.S.UNEH.RTT000.4.000

FN-sambandet, 2017, *Konvensjon om sivile og politiske rettigheter*, <http://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter> , hentet den 3. desember 2017

FN-sambandet, 2017, *Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter*, <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-oekonomiske-sosiale-og-kulturelle-rettigheter> , hentet den 3. desember 2017

FN-sambandet, *BNP per innbygger*, hentet den 27. april 2018 fra fn.no, <https://www.fn.no/Statistikk/BNP-per-innbygger>

Folketinget, Normaliserings uttalelse Danmark-Kina (pdf fil, spesifikk tittel ikke oppgitt), publisert oktober 2009, hentet 30. november 2017 fra ft.dk, <http://www.ft.dk/samling/20091/almdel/upn/bilag/24/772818/index.htm>

Fuchs, Andreas & Klann, Nils-Hendrik. *How credible are China's threats of economic retaliation in the context of bilateral disputes?* , publisert 10. november 2010 , hentet fra voxue.org den 18. april 2018 , <https://voxeu.org/article/dalai-lama-effect-and-china-s-potential-trade-response-nobel-peace-prize>

Garberg, Bjørn & Klepsvik, Erik. (2018, 28 februar). *Kina*. I Store norske leksikon. Hentet 24 mars 2018 fra <https://snl.no/Kina>

Goldstein, J. S., Pevehouse, J.C., 2013, *International relations*, Upper Saddle River, New Jersey: Pearson

Grunfeld, A.T., 1987, *The making of modern Tibet*, London, UK: Zed Books Ltd.

Hansen, Henrik & Bundgaard, Vera, *Kina advarer imod Dalai Lama-besøg*, publisert 10. mars 2009, hentet fra Kristeligt Dagblad 12. mai 2018 <https://www.kristeligt-dagblad.dk/udland/kina-advarer-imod-dalai-lama-besog>

Haugan, B & Sandvær, H. *Disse avtalene signerer Norge i Kina*, publisert 7. april 2017, hentet fra VG nettutgave den 16. april 2018, <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/erna-solberg/disse-avtalene-signerer-norge-i-kina/a/23965999/>

Holbergprisen- Universitetet i Bergen, *2. Metode og forskningsdesign*, hentet den 17. april 2018, <https://www.holbergprisen.no/holbergprisen-i-skolen/metode-og-forskningsdesign.html>

Hotved, S K. *Ikke i Norges interesse å møte Dalai Lama*, publisert 9 april 2014, hentet fra nrk.no den 18 april 2018, <https://www.nrk.no/urix/vil-ikke-mote-dalai-lama-1.11657255>

Hotvedt, S.K, 2014, *Ikke i Norges interesse å møte Dalai Lama*, NRK (nettutgave), <https://www.nrk.no/urix/vil-ikke-mote-dalai-lama-1.11657255> , publisert 9. april 2014, hentet 5. mars 2018

Hüttemeier, C. *Kina-aftale udløser intern ballade i SF*, publisert 14. desember 2009, hentet 9. mai 2018 fra politiken.dk <https://politiken.dk/indland/politik/art4830452/Kina-aftale-udl%C3%B8ser-intern-ballade-i-SF>

Ithaca college library, Primary and secondary Sources, <https://library.ithaca.edu/sp/subjects/primary> , hentet den 13. februar 2018

Kirsti, K. *Kina er misfornøyd med fredsprisen gikk til Liu Xiaobo*, publisert 8. oktober 2010, hentet fra nrk.no den 18. april 2018, <https://www.nrk.no/nobel/-kina-misfornoyde-med-fredsprisen-1.7328140>

Knudsen, Olav Fagelund. (2017, 10. juni). Stat. I Store norske leksikon. Hentet 8. mai 2018 fra <https://snl.no/stat>.

Kveina, T. W& Svaar, P. *SV-Solhjell- Vi må kunne kritisere Kina*, publisert 19. desember 2016, hentet 8. mai 2018, https://www.nrk.no/norge/sv-solhjell_-_vi-ma-kunne-kritisere-kina-1.13283728

LaFraniere, Sharon& Cowell, Alan, *French and Chinese leaders Meet to end Tibet Friction*, publisert 1. april 2009, hentet fra New York Times 13. mai 2018 <https://www.nytimes.com/2009/04/02/world/europe/02france.html>

Lama, D. 1987, *Five Point Peace Plan*, <https://www.dalailama.com/messages/tibet/five-point-peace-plan> , førstegangs publisert 21. September 1987, hentet 1. mars 2018

Lama, D., *Brief Biography*, <https://www.dalailama.com/the-dalai-lama/biography-and-daily-life/brief-biography> , hentet den 1. mars 2018

Landler, M, *Critics Protest Gap in Dalai Lama's Schedule*, publisert 5. oktober 2009, hentet 11. mai 2018 <https://www.nytimes.com/2009/10/06/world/asia/06dalai.html>

Lofstad, R. *Nobelprisvinner Liu Xiaobo er løslatt- har fått uhelbredelig kreft* , publisert 26. juni 2017, hentet fra Dagbladet (nettutgave) 2. mai 2018, <https://www.dagbladet.no/nyheter/nobelprisvinner-liu-xiaobo-er-loslatt---har-fatt-uhelbredelig-kreft/68181408>

Lortie, M, “*We remain hopeful*”: *Tibetan President to French news*, publisert 19. februar 2018, hentet 11. mai 2018 <http://www.thetibetpost.com/en/outlook/interviews-and-recap/5900-qwe-remain-hopefulq-tibetan-president-to-french-news>

Lovdata, *Lov om styrking av menneskerettighetens stilling i norsk rett (menneskerettsloven); Vedlegg 6. Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (norsk oversettelse)* , i kraft 23 mars 1976, hentet 28 april 2018 https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6

Maktbalanse. (2015, 14. desember). I Store norske leksikon. Hentet 1. mai 2018 fra <https://snl.no/maktbalanse>.

Morgenthau, H. 1973 (5 utgave), *Politics among nations*, New York, Random House

Nilsen, K.A, Øgrim, H., 2015, *Kina vs. Norge*. Oslo: Kagge forlag as

Norsk PEN, *Om PEN International*, hentet den 28. april 2018 http://norskpen.no/nb_NO/om-pen/om-pen-international/

NTB, Diplomatsk krise mellom Danmark og Kina. Publisert 12. oktober 2009, hentet den 24. april 2018 fra nrk.no, <https://www.nrk.no/urix/diplomatikrise-danmark---kina-1.6813146>

NTB, *Liu Xiaobo dømt til 11 års fengsel*, publisert 25. desember 2009, hentet fra NRK (nettutgave) 1. mai 2018 <https://www.nrk.no/urix/liu-xiaobo-domt-til-11-ars-fengsel-1.6923020>

NTB, *Uro rundt deler av norsk-kinesisk avtale*, publisert 19. desember 2016, hentet 7. mai 2018, <https://www.abcnyheter.no/nyheter/politikk/2016/12/19/195265053/uro-rundt-deler-av-norsk-kinesisk-avtale>

Politikken.dk, *Lars Løkke modtager Dalai Lama*, publisert 14. mai 2009, hentet 4. mai 2018, <https://politiken.dk/indland/politik/art4801512/Lars-L%C3%B8kke-modtager-Dalai-Lama>

Pomfret, John, *Obama's meeting with the Dalai Lama is delayed*, publisert 5. oktober 2009, hentet fra Washington Post 12. mai 2018 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/10/04/AR2009100403262.html>

Praefke, Kenneth, *Dalai Lama-effekten; Det koster på eksporten til Kina at mødes med Lama'en*, publisert den 24. november 2010, hentet fra Ræson (nettutgave) den 16. april 2018, http://raeson.dk/2010/dalai-lama-effekten-det-koster-pa-eksporten-til-kina-at-mødes-med-lamaen/?aspdf=1&post_id=3267

Ramzy, A, *Obama and Dalai Lama meet over China's Objection*. Publisert 15. juni 2016, hentet den 24. april 2018 fra nytimes.com <https://www.nytimes.com/2016/06/16/world/asia/obama-dalai-lama-meeting.html>

Regjeringen, 2016: *Full normalisering av forholdet til Kina*, https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pm_kina/id2524797, publisert 19. desember 2016, hentet 25. november 2017

Regjeringen, 2017: *Kina-forhandlingene i gang*, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kina-forhandlingene-i-gang/id2568252>, publisert 24. august 2017, hentet 18. januar 2018

Regjeringen, Meld. St. 10 (2014-2015). *Muligheter for alle-menneskerettighetene som mål og middel i utenriks- og utviklingspolitikken*, hentet 9. mai 2018 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Meld-St-10-20142015/id2345623/>

Ritzau, A, *Danmark imod selvstændigt Tibet*, publisert den 9. desember 2009, hentet fra Danmark radio (nettutgave) den 18. januar 2018, <https://www.dr.dk/nyheder/politik/danmark-imod-selvstaendigt-tibet>

Rønneberg, K. 2017, *12 regimekritikere i Kina forteller åpent om skrekkebehandlingen de fikk da de ble tatt*, Aftenposten (nettutgave), <https://www.aftenposten.no/verden/i/8wm6Gd/12-regimekritikere-i-Kina-forteller-åpent-om-skrekkebehandlingen-de-fikk-da-de-ble-tatt> , publisert 3 desember 2017, hentet 20 mars 2018

Sagdahl, M. 2018, 2. januar, *Rasjonell Aktør*. I Store norske leksikon. Hentet 13. mars 2018 fra https://snl.no/rasjonell_akt%C3%B8r

Schmitz, Rob, *The Dalai Lama can have a profound impact – on the economy*, publisert 9. november 2010, hentet 12. mai 2018 <https://www.marketplace.org/2010/11/09/world/dalai-lama-can-have-profound-impact-economy>

Shakya, T, 2012 (Amazon Kindle utgave), *Dragon in The Land of Snows: The History of Modern Tibet since 1947*, Vintage Digital, Amazon, hentet 25. mars 2018

Skivenes, Ida, *Ingen Nobel effekt foreløpig*, publisert 6. september 2011, hentet fra ssb.no den 19. april 2018, <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/artikler-og-publikasjoner/ingen-nobel-effekt-forelopig>

Spillius, A, *Barack Obama cancels meeting with Dalai Lama ‘to keep China happy’*, publisert den 5. oktober 2009, hentet den 24. april 2018 fra telegraph.co.uk, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/6262938/Barack-Obama-cancels-meeting-with-Dalai-Lama-to-keep-China-happy.html>

State University of New York, *Why do Nations import?*, hentet fra Globalization101.org 3. mai 2018 , <http://www.globalization101.org/why-do-nations-import/>

Statistisk sentralbyrå, *Arbeidsløysa på 4,0 prosent*, publisert 21. mars 2018, hentet 4. mai 2018 <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/arbeidsloysa-pa-4-0-prosent--344355>

Statistisk sentralbyrå, *Hva er egentlig BNP?* <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/hva-er-egentlig-bnp> , publisert 23. august 2017, hentet 31. januar 2018

Säkerhetspolitik, *Det internationella systemet*, publisert 17. august 2010, hentet den 4. februar 2018 <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse; en innføring i kvalitativ metode*, 4 utgave 2013, Fagbokforlaget, Bergen

The World Bank, 2017, *The World Bank In China*, <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview> , hentet 21 mars 2018

VG , 2009, *Kina advarer land mot å motta Dalai Lama*, publisert 7. mars 2009, hentet fra vg.no den 29. november 2017 <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/kina/kina-advarer-land-mot-aa-motta-dalai-lama/a/551218/>

Wong, Edward, *China Warns U.S. on Meeting With Dalai Lama*, publisert 2. februar 2010, hentet fra New York Times 12. mai 2018 <https://www.nytimes.com/2010/02/03/world/asia/03tibet.html>

World Bank, *GDP current US\$* (2016 tall, oversikt over stater sin totale BNP) , hentet 11. mai 2018 https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?year_high_desc=true

World Factbook, Central Intelligence Agency, *GDP per capita*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html> , hentet 21. mars 2018

World Integrated Trade Solution. *Denmark exports, imports and trade balance By Country 2009*, hentet den 5. mai 2018 fra wits.worldbank.org, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/DNK/Year/2009/TradeFlow/EXPIMP/Partner/by-country>

World Trade Organization, *China statistics 2016*, hentet 12. mai 2018 <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Country=CN>

World Trade Organization, *U.S. Statistics 2016*, hentet 12. mai 2018 <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=US>

Ytreberg, Rune, *Kan nå en milliard i høst*, publisert 8.februar 2018, hentet fra Dagens Næringsliv (nettutgaven) den 19. april 2018, <https://www.dn.no/nyheter/2018/02/08/1831/Havbruk/kan-na-en-milliard-i-host>